

Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės
JUBILIEJINIS LEIDINYS

**VIRGINIJA
SIDERKEVIČIŪTĖ**

„Šveicarijos lietuvių žinių“ redaktorė

2011 metai Šveicarijos Lietuvių Bendruomenei yra neeiliniai – informacinis bendruomenės leidinys „Šveicarijos lietuvių žinios“ švenčia įspūdingą jubiliejų.

Pirmasis laikraščio numeris buvo išleistas 1951 m. vasario 8 d. Nuo pat pirmo numerio jis buvo lietuvių, atsidūrusių tremtyje Šveicarijoje, jungimo ir susižinojimo leidinys. Tai buvo karo pabėgėlių ir tremtinių informacinis biuletinis. To meto lietuvių tikslas buvo kovoti už Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą bei ruošti grįžimui į nepriklausomą tėvynę. Nuo pirmųjų, mašinėle spausdintų 5-7 lapų apimties laikraščių mus skiria daugiau nei pusė epochos - 60 metų! Bendruomenės laikraštis nuo 1953 m. vasario 13 d. tylėjo lygiai penkiasdešimt metų, tačiau Šveicarijos lietuvių bendruomenė anaip tol nebuvo bežadė. 2001 m. „Šveicarijos lietuvių žinios“ šventė antrąjį gimimą ir dabar mes jau didžiuojamės 10 metų jubiliejumi. Tai yra jau taip vadinamų *trečiabangių* leidinys, kuriame kovos už laisvę, politines, šalpos temas pakeitė straipsniai apie iširtvotinimą, lietuviškų pėdsakų paiešką Šveicarijoje, pasiekimus profesinėje srityje, literatūrinius renginius ir kt.

Bevertydami pirmuosius „Šveicarijos lietuvių žinių“ numerius, po to ŠLB informacijos šaltiniu pasirinktą „Europos lietuvių“, o nuo 1963 m. straipsnius apie ŠLB veiklą Pasaulio lietuvių bendruomenės žurnale „Pasaulio lietuvis“, skaitome ne trumpus pranešimus iš Šveicarijos, kur „laikiniai“ apsistoję maža, net šimto narių nesiekianti mūsų tautiečių saujelė, užsispyrusi skelbė pasauliui – mes gyvi, susiklausę, mes dirbame Lietuvos išlaisvinimo baruose – skaitome garbingą Šveicarijos lietuvių bendruomenės

istoriją, kokią ją ilgus metus matė ir kiti šių laikraščių skaitytojai iš įvairių šalių. Ruošdamiesi paminėti gražias „Šveicarijos lietuvių žinių“ sukaktis, suvokėme, kad laikraščio istorija yra neatsiejama persipynusi su Šveicarijos lietuvių bendruomenės istorija, kuri susikūrė 1950 m. rugpjūčio 20 d. ir jau skaičiuoja 61 metus.

Šioms progoms paminėti nusprendėme išleisti jubiliejinį leidinį. Tam tikslui buvo sudaryta rengėjų grupė, į kurios sudėtį įėjo Vilija Bischoff Handschin, Diana Brunner, Jūratė Caspersen, Ilona Katkienė, dr. Joana Pečiulionytė, Virginija Siderkevičiūtė, Janina Survilaitė-Vaitkevičius.

Tempora mutanturum, et nos mutamur in illis - laikai keičiasi ir mes keičiamės su jais drauge. Nors šiandien tai ne naujiena, bet mūsų bendruomenės skaitmenuotas laikraštis - įskaitant ir pirmuosius 7 numerius - iš internetinės erdvės platybų pasiekia skaitytojus visame pasaulyje. Nuolat išgirstame iš draugų ir pažįstamų, gyvenančių Lietuvoje, Europos ar kitose šalyse, kad skaitė „Šveicarijos lietuvių žinias“ ir bendruomenės internetinėje svetainėje www.lietuviai.ch patalpintą informaciją ir žino, kas vyksta mūsų bendruomenėje. Švęsdami gražias sukaktis tikimės, kad dabartinės redakcijos, valdybos ir visų į laikraštį rašančių žmonių pastangomis ŠLŽ džiugins skaitytojus dar ilgus metus.

„Šveicarijos lietuvių žinių“ laikraščio sunkumai ir rūpesčiai šiandien yra panašūs į tuos, kuriuos turėjo ir pirmųjų laikraščio numerių leidėjai – mažai rašančiųjų, metai iš metų šis darbas guli ant tų pačių žmonių pečių. Šiam darbui prasmės suteikia tikėjimas, kad pirmoji laikraščio kūrėjų karta džiaugtųsi ir didžiutųsi kartu su mumis šiais dviem gražiais „Šveicarijos lietuvių žinių“ jubiliejais, lygiai taip pat, kaip tuo džiaugėsi ir vienas iš mūsų Bendruomenės senbuvų - dr. Alfonsas Kušlys, su kuriuo kalbėjomės prieš jubiliejinio laikraščio numerio pasirodymą. Jis negailėjo pagyrų dabartiniam laikraščiui ir ilgametei laikraščio sielai Dianai Brunner,

dirbančiai mūsų leidinyje nuo 2003 metų. Turint tokį įvertinimą, galima su optimizmu žvelgti į ateitį ir tikėtis dar ne vieno jubiliejaus.

Mus visus įpareigoja už mūsų nugarų besirikiuojantys tie Šveicarijos lietuviai, kurie kartu su kitais, po visą pasaulį išsibarsčiusiais lietuviais, nenuilstamai tikėjo Lietuvos Nepriklausomybe bei puoselėjo meilę lietuviškam žodžiui. Šį jubiliejinį „Šveicarijos lietuvių žinių“ numerį skiriame pirmiesiems ŠLB nariams, įsteigusiems, kūrusiems ir vėliau savo veikla prisidėjusiems prie Lietuvos garsinimo darbų Alpių krašte, tarp jų – dr. Kostui Augevičiui, Irenai Augevičiūtei-Kaestli, dr. Vaclovui Dargužui ir jo šeimai, prof. Juozui Eretui, dr. Albertui ir Elenai Geručiams, Elenai ir Stepui Garbačiauskams, Ritai Garbačiauskaitei, Vladui Gegeckui, Jurgiui Jakaičiui, Janinai Juchnevičiūtei-Egli, prof. kun. Jonui Juraičiui, Juzei Katiliūtei, Andriui Koniukovui, Linderių šeimai, Marijai Milvydienei, dr. Algimantui Narakui, dr. kun. J. Navickui, Antanui Paulaičiui, Tomui Pečiulioniui, dr. Petru Radvilai (vyr.), inž. J. Stankui, prof. Gabrieliui Stanuliui, Joanai Stasiulienei, dr. Elenai Vaitkevičiūtei-Rahm, Stanislovui Vaitkevičiui, Renaldui Vinteleriui, Ingenbolio seselėms ir daugeliui kitų.

Šis leidinys taip pat skiriamas mūsų tarpe esantiems pirmiesiems ŠLB nariams, kurie kūrė, puoselėjo ir išsaugoję perdavė ŠLB vairą trečiabangiems, kurie ir šiandien sergsti ir remia bendruomenę, dalijasi prisiminimais iš praėjusių metų. Štai dr. Joana Pečiulionytė, mielai sutikusi prisidėti prie jubiliejinio leidinio rengėjų grupės, ne tik konsultavo, bet ir pati parašė net 3 straipsnius. Dėkojame dr. Alfonsui Kušliui, kuris mus pakvietė į savo namus ir mielai pasidalino savo prisiminimais. Kuo nuoširdžiausius padėkos žodžius skiriame šiems ŠLB senbuviams: Angelei Gegeckienei, dr. Algimantui Gegeckui, dr. Jurgiui Chaleckui, Julijai Eretaiti-Koller, Narcizui Prielandai, dr. Peter Radvilai (jaun.), Aldonai Statkutei, dr. Jurgiui Steponavičiui, Silvijai Šlekytei, Mykolui Zakui.

Viršelės - Ilonos Katkienės nuotraukų koliažas

<i>Leidybinės grupės žodis</i>	2
<i>Sveikinimai</i>	3-4
<i>Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės ištakos</i>	5-10
<i>Bendruomenės ištakos ir spauda</i>	11-13
<i>Bendruomenės susikūrimas</i>	14-15
<i>Šveicarijos Lietuvių Žinių įkūrimas</i>	16
<i>Bendruomenės gyvenimas pokario metais</i>	17
<i>Lietuviškų studijų savaitės</i>	18-19
<i>Tautinių šokių sambūris „Viltis“</i>	20
<i>Vasario 16-osios gimnazijos Vokietijoje rėmimas</i>	21-22
<i>Pokalbis su buv. pirmininku Dr. Alfonsu Kušliu</i>	23-24
<i>Pirmųjų 7 ŠLŽ numerių apžvalga</i>	25
<i>Bendruomenės veiklos apžvalga „Europos lietuvių“</i>	26-30
<i>Bendruomenės veiklos apžvalga „Pasaulio lietuvių“</i>	31-36
<i>Bendruomenės kronika nuo 2001 metų</i>	37-43
<i>Lietuvių susitikimai po Helvecijos saule</i>	44
<i>Lietuviškos knygos klubui 10 metų</i>	45-51
<i>Bendruomenės elektroninės svetainės susikūrimas</i>	51-52
<i>Atgaivintoms „Šveicarijos lietuvių žinioms“ - 10</i>	53
<i>Žvilgsnis į laikraščio užkulius</i>	54

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė
Lithuanian World Community

2011.10.29

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės vardu sveikinu „Šveicarijos lietuvių žinias“ 60 metų sukakties proga. Per šį ilgą gyvavimo laikotarpį „Šveicarijos lietuvių žinios“ atliko didelį ir reikšmingą uždavinį- telkdamas Šveicarijoje gyvenančius lietuvius, skleidamas lietuvišką žodį, nušviečiantis Bendruomenės gyvenimą. Nors ir teko laikinai pristabdyti veiklą, tačiau Šveicarijos lietuvių pastangomis leidinys atgimė iš naujo, nudžiugindamas savo skaitytojus.

Linkiu leidiniui gyvuoti dar daugelį metų, išliekant reikšmingu ir tvirtu saitų tarp Šveicarijoje gyvenančių lietuvių. Sėkmės redakcijai šiame svarbiame darbe !

Regina Narušienė
Regina Narušienė

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos pirmininkė

ITALIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ COMUNITA' LITUANA IN ITALIA

Mieli bičiuliai Šveicarijoje!

Džiaugiamės, kad pasitaikė puiki proga pasveikinti Jus visus su pora sukakčių. Visų pirma, su Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės (ŠLB) laikraščio jubiliejumi, sukankančiu lygiai vasario 8-ąją. Tą dieną prieš 60 metų, 1951-aisiais išėjo pirmasis ŠLB leidinio numeris, o vėliau dar septyni kiti.

Taip pat džiugu, kad šiandien jie lengvai pasiekiami visiems ŠLB interneto svetainėje, kuri jau kita, šiuolaikine forma tęsia „Šveicarijos Lietuvių Žinių“ (ŠLŽ) darbą – „pagyvinti saitus tarp čia gyvenančių lietuvių“.

Galima pridurti, jog tas „čia“ liečia ne tik Šveicarijos, bet ir Italijos lietuvius, o pirmieji Šveicarijos lietuvių laikraščio numeriai tai neblogai dokumentuoja. Juose kelis kartus paminėti Romoje gyvenusio *Lietuvos diplomatijos šefo* Stasio Lozoraičio apsilankymai Šveicarijoje darbo ir atostogų tikslais. Keluose numeriuose, ypač vasario mėnesiais, išsamiai pasakojama apie prelatą Kazimierą Steponą Šaulį, 1918 metų Vasario 16 dienos Lietuvos Nepriklausomybės akto signatarą, daug metų gyvenusį Lugane. Po mirties prelatas perlaidotas Romoje, Verano kapinėse, Lietuvių Kolegijos koplyčioje. Nuo 2003 metų Romos lietuviai renkasi prie šios koplyčios Vasario 16 dienos iškilmingam paminėjimui.

Netrukus Vasario 16-osios sukaktis bus minima dar kartą ir šia proga Jus visus sveikiname šios šventės proga, linkėdami tokios tvirtos vilties dėl Lietuvos, kurią turėjo prelatas Šaulys, sakydamas esąs „šventai įsitikinęs, kad ateis laikas, kada kelias į mūsų gimtąjį kraštą bus atidarytas. Bet jis tikrai atsidarys su sąlyga, jei vieningai jį visi tiesins. Pasiduoti apatijai, nusiminimui ir nuleidus rankas nieko ta kryptim neveikti, reikėtų išsižadėti to kelio“ (ŠLŽ, nr. 5, 1952 m.). Keliai - ir geografiniai ir laisvės - šiandien jau atidaryti. Tačiau Vasario 16-osios signataro žodžiai, jog nusiminimas ir apatija yra tų kelių išsižadėjimas, be abejo, vis dar galioja. Todėl linkime Jums, o ir sau patiems, džiugaus veiklumo!

Esame kaimynai, visai netoli Šveicarijos gyvuoja Milano, o nuo gruodžio mėnesio ir Genujos Italijos LB apylinkės, tačiau tiesioginių kontaktų turime mažokai. Vis dėlto susitinkame. Vyresnės kartos lietuviai iš Italijos ir Šveicarijos atsimins susitikimus Europos Lietuviškų Studijų Savaitės renginiuose, vykusiuose įvairiuose Vakarų Europos miestuose. Šiandien mūsų bendruomenių nariai pasimato Pasaulio Lietuvių Bendruomenės, Europos lituanistinių mokyklėlių susitikimuose. Naujienų iš Šveicarijos kartas nuo karto parveža Popiežiškosios lietuvių Šv. Kazimiero kolegijos rektorius mons. Petras Šiurys, nuvykstantis ten sielovadiniais reikalais. Tačiau tikime mūsų ateities glaudesniu bendravimu platinant Lietuvos kultūrą. Nuoširdžiausiai sveikiname dar kartą!

Pagarbiai,

Italijos lietuvių bendruomenės ILB valdyba

JŪRATĖ
CASPERSEN

LIETUVIŲ PĖDSAKAI ŠVEICARIJOJE

Lietuvių buvimą Šveicarijoje aptinkame jau XV a., kai dvi lietuvių delegacijos dalyvavo bažnytiniuose suvažiavimuose.

Pirmasis įvyko Vokietijos-Šveicarijos pasienyje - Konstanco (Konstanz) mieste - 1415 metais. Didžiojo kunigaikščio Vytauto pasiūsta delegacija ten turėjo prisistatyti Europai ir pabrėžti savo žengimą į krikščioniškąją Europą bei iškelti į viešumą Kryžiuočių ordino nusikaltimus. Nuo to laiko lietuviai buvo pradėti laikyti Vakarų pasaulio dalimi, o ne priešais – barbarais.

Antrasis bažnytinis suvažiavimas įvyko 1434 m. Bazelio mieste. Šįkart lietuviai vėl pasinaudojo tribūna prisistatyti Europoje ir pranešti, kad Lietuvoje pakrikštyta 400 000 lietuvių (1).

Nuo tada ir galėjo prasidėti lietuvių ir šveicarų intelektualų ryšiai, kurie mokslo srityje ypač suaktyvėjo XVI-XVII a. Dviejuose seniausiuose Šveicarijos universitetuose - Bazelio ir Ciuricho - studentų imatrikuliacijos knygoose randama daug studentų iš Lietuvos pavardžių. Pavyzdžiui, Bazelio universitete tuo laikotarpiu studijavo per 70 studentų iš Lietuvos (2).

Lietuviams Šveicarija buvo ne tik mokslo, bet ir saugumo sala. Po žymesnių politinių sukrėtimų Lietuvoje daugelis čia rasdavo prieglobstį nuo politinio ar religinio persekiojimo.

Nuo XIX a. antros pusės, pradėjus bręsti lietuvių tautiniam sąmoningumui, studijuojantis jaunimas Šveicarijoje pradėjo burtis į tautines draugijas. Viena pirmųjų žinomų yra

Yverdone lietuvių leidinys 1945 metais. ŠLB archyvo nuotrauka.

„Draugystė lietuviškos jaunuomenės“ įsikūrusi 1898 metais Ciuriche (3). Po metų, 1899 m. kunigo Juozapo Petrulio iniciatyva Ciuriche veikiančios lietuvių studentų draugijos pavyzdžiu įkurta „Draugystė Lietuviškos Jaunuomenės Friburge“. Netrukus ši draugija persivadino „Rūta“, o norėdami dar labiau pabrėžti draugijos tautinį pobūdį, 1915 m. lapkričio 17 d. draugija buvo pakrikštyta „Lituanios“ vardu. Ilgainiui čia susibūrė lietuvių kolonija, kurioje žinoma buvus daugiau nei 160 lietuvių studentų (4). Fribūro studentai palaikė ryšius ir su Ciuricho, ir su Berno universitetų studentais.

Laisva Šveicarijos aplinka ugdė ir politines lietuvių pažiūras, čia aktyviai buvo brandinama Lietuvos nepriklausomybės dvasia. Šveicarijoje gyvenantys lietuviai daug nuveikė, organizuodami šelpimą nukentėjusiems dėl karo Lietuvoje. Nevaržoma politinio ir tautinio persekiojimo, šalpos veikla buvo susieta su politiniu darbu ir 1916 m. Lozanoje įkurtas Juozo Gabrio vadovaujamas Lietuvos Informacijų biuras. Šveicarijos lietuvių iniciatyva buvo organizuotos 1915-1918 m. konferencijos Berne. Tarpukariu Šveicarija buvo lietuvių lankoma gan gausiai ir ne

vien tik studijoms. Čia lankėsi kalnų mylėtojai, poilsiautojai, neretas atvykdavo gydytis.

Keleto žymiausių lietuvių rašytojų viešnagės Alpių šalyje yra nušviestos ŠLB narių parašytoje apybraižų knygoje „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ (5).

ANTRO PASAULINIO KARO PABĖGĖLIAI ŠVEICARIJOJE

Antro pasaulinio karo metais lietuviai Šveicarijoje atsirado ne savo noru, jie nebuvo svingingai šveicarų priimti.

Gelbėdamiesi nuo artėjančio vokiečių - rusų fronto ir gresiančios antrosios sovietų okupacijos, iš Lietuvos pasitraukė apie 63 000 Lietuvos gyventojų (6). Didžioji dalis bėgo 1944 metų vasarą. Bėgimas buvo stichiškas ir spontaniškas, dažnai tik su reikalingiausių daiktų nešuliu, o kartais „kaip stovėję vienmarškiniai, taip, sėdė ant dviračio, paliko namus“ (7).

Daugelis bėgančių tikėjo, kad po kelių savaičių ar kelių mėnesių sugrįš į išlaisvintą Lietuvą. Pirmieji tremtiniai Šveicarijoje atsirado dar 1944 metais, bet didžioji jų dalis - 1945m. pavasarį. Jų skaičius siekė 200-300. Lietuvių iniciatyva šveicarų valdžia įkūrė pabėgėliams stovyklą.

„Gelbėjimosi valty pasipylė į visas pasaulio šalis. Viena jų pasiekė 1945 metų balandžio mėnesį išsigelbėjimą žadančią salelę – Šveicariją.“

Kur ir kokį jie čia rado prieglobstį, mums spėlioti nereikia, nes jie patys jautė pareigą, tą sunkų tremtiniam benamiams laikotarpį, savo kančias ir jausmus, užrašyti. ŠLB archyve yra saugomas vienas originalus 1945 metų gale išleistas vienkartinis pabėgėlių stovykloje gyvenusių lietuvių apžvalgos leidinys. Tai A4 dydžio, mašinėle rašytas ir daugintas, segtuvais susegtas 46 puslapių žurnalas.

Taip pat buvo išleisti 2 „Židinio“ numeriai 1964 m: nr. 1 sudaro 16 psl., nr. 2 - 24 psl. Tie vienkartiniai apžvalgos leidiniai buvo išleisti Lietuviškojo „Židinio“ Yverdone Komiteto pastangomis.

PABĖGĖLIŲ SPAUDA 1945-1946 METAIS

„LIETUVIAI ŠVEICARIJOJE“, VIENKARTINIS APŽVALGOS LEIDINYS, YVERDON 1945 M

Redakcijos žodyje sakoma: „Lietuviškajai „Židinio“ vadovybei kilo sumanymas išleisti vienkartinį leidinį mūsų gyvenimui Šveicarijoje pavaizduoti, o kartu su tuo parodyti ir mūsų laisvės lūkesčius ir šviesia ateitim tikėjimą.<...> Mes džiaugiamės, galėję suburti tautiečius į bendrą darbą. Džiugu konstatuoti, kad plunksną valdą tautiečiai noriai atėjo į talką. ...“

Į akis krenta viena leidinio ypatybė - Šveicarijoje atsiradę, nuo sovietinės okupacijos represijų gelbėjęsi ir prieglobsčio ieškoję lietuviai savęs nevadino „dipukais“ arba DP (nuo anglų kalbos žodžių „displaced persons“), jie save vadino „tremtiniais“ rečiau - „pabėgėliais“ (nuo vokiečių kalbos žodžio „Flüchtling“), o savo laikinus namus vadino „Židiniu“, kuris ilgainiui buvo vadinamas tiesiog „lietuvių židiniu“. Keliuose straipsniuose stovyklą vadinama – „Heimas“ (nuo vokiško žodžio „Flüchtlingsheim“, reiškiančio „pabėgėlių namai“).

Kita leidinio ypatybė ta, kad didžioji dauguma straipsnių autorių nėra įsivardiję. Vardų ir pavardžių vietoje – tikri ar išgalvoti inicialai, „xx“, „Buvęs“, „moderato“, „Pabėgėlis“, „Laprairie’tis“ ir kt. Greičiausiai tapatybė buvo slepiama saugumo sumetimais.

Prakalbą į visus „Židinio“ gyventojus ir lyg įvadą į visą leidinį, pristato 1918 metų Nepriklausomybės Akto Signataras, ministras Jurgis Šaulys, tuo metu taip pat rezidavęs Šveicarijoje. Straipsnelyje „Naujus metus pradėdam“, J. Šaulys rašo: „Žmonių yra jau įprasta, senus metus palydinti ir su jais atsiveikinant, mesti žvilgsnį į pereinamus metus, pasižiūrėti, kas ten buvo gera ar bloga, kad,

pradedant naujuosius, galima būtų žinoti, ko pageidauti ateičiai“. O ateičiai, aišku, buvo pageidauta, kad Lietuva vėl būtų laisva, nepriklausoma ir kad pasidarytų aiškesnė jų, tremtinių, ateitis. Karas pasibaigė, bet jie negali grįžti į okupuotą Tėvynę. Todėl, visiems „Židinio“ gyventojams kyla gyvybinis klausimas: „kas bus toliau?“ Čia pat straipsnio autorius bando visus nuraminti, kad viena yra aišku- jog Pabaltijo valstybių piliečiai, atsiradę tremtinių padėtyje, nebus prieš jų norą gražinami į bolševikų okupuotus kraštus. Bet galutinis tremtinių klausimo išsprendimas priklausys nuo to „ar Lietuva, galutinai organizuojant taikos tvarką Europoje, atgaus vėl savo nepriklausomybę ir suverenumą“. Teigiamu atveju tremtinių klausimas savaime išsispres ir „jie galės vėl grįžti savo išlaisvintan kraštan ir galės užsiimti savo krašto atstatymu ir nauja valstybės kūryba“ (psl.3).

Toliau yra pateiktos žymesnės lietuvių gyvenimo Šveicarijoje datos 1945 metais:

Šveicarijos - Vokietijos sienos perėjimas 21-26. IV., atvykimas į Adliswilio karantiną 27-30. IV., atvykimas į Cossonay darbo stovyklą 29. V., atvykimas į Yverdono „Židinį“ 30-31. V., atvykimas į Mollendruz mišką 11. VI., dalyvavimas šveicarų tautos šventėj Yverdone 1. VIII., Tautos šventės minėjimo iškilmės 8. IX., Arkivyskupo J. Skvirecko lankymasis 23. IX., mokyklos atidarymas „Židinyje“ 7.X., studentų išleistuvės „Židinyje“ 7. X., paminkl. kryžiaus prie Yverdono kat. bažn. pastat. 20.X., Mollendruz miške darbo užbaiga 10.XI., Cossonay darbo stovyklos uždarymas 13. XII., Kūčių iškilmės „Židinyje“ 24.XII.

Leidinyje atskirais straipsneliais aprašomi šie žymesni lietuvių gyvenimo Šveicarijoje įvykiai, perpinant juos skaudžiais tremtinio išgyvenimais ir Tėvynės ilgesiu.

„Tamsi, gaivališka karo audra paskandino gražiausių kūrybinių jėgų šviesion ateitin beplaukiantį laivą – Lietuvių Tautą. Gelbėjimosi valty pasipylė į visas pasaulio šalis. Viena jų pasiekė 1945 metų balandžio mėnesį išsigelbėjimą žadančią salelę – Šveicariją. Per 200 lietuvių,

išvargusių fiziniai ir dvasiniai, išlipo į krantą. Pirmąją globą patyrė jie čia iš kietos kario rankos. Kieta ir skaudi ji buvo, bet kartu ir maloni, nes žadėjo ramesnį rytojų.“ (psl.9).

Pirmoji daugelio lietuvių tremtinių prieglobsčio vieta Šveicarijoje buvo seno fabriko patalpose įrengta karantino vieta Adliswilio miestelyje šalia Ciuricho. Čia jie pragyveno apie 6 savaites su įvairių kitų tautų pabėgėliais nenutylančiame triukšme ir dulkių debesyje, saugomi ginkluotų kareivių ir spygliuotos vielos.

Gegužės 29 dieną vyrai buvo atskirti nuo šeimų ir išvežti „darbo talkai“ į Cossonay stovyklą. Likę lietuviai sekančią dieną taip pat turėjo ruošti kėlimuisi į pastovesnę vietą. Bet kur? Traukinys judėjo vakarų link. Vilties teikė tai, kad pabėgėliai buvo lydimi ne kareivių su šautuvais, o vienos gailėtingosios seselės. Kelionės tikslas - Yverdonas. Bankrutavusio viešbučio „Hotel de la Prairie“ keturių aukštų pastatas laikinai tapo lietuvių „Židiniu“, o laikui bėgant, - ir savotiška lietuviškos kolonijos Šveicarijoje salele.

Jėgų įsikūrimui lietuviai negailėjo. Namų ruoša - čia, Yverdone, o miškų darbai, atliekami vyrų - Cossonay stovykloje. Iš Cossonay, 15 vyrų vėliau išveš dar aukščiau į kalnus, į Mollendruz, visai vasarai miško kirtimo darbams.

„Židinio“ kūrimosi pradžioje buvo apie 103 suaugę ir 30 vaikų, prie kurių prisidėjo 3 naujagimiai (psl. 24). Prižiūrint trims tarnautojams šveicarams ir vadovaujant iš

savų tarpo rinktiems vadovams, prasidėjo naujo laikino gyvenimo kūrimas. Pirmame namo aukšte įsikūrė viešosios patalpos: raštinė, komiteto kambarys, vaikų darželis, valgykla, virtuvė, skaitykla, mokykla ir naujų šeiminių - lietuvių menininkų -paveikslais išpuosta „Veidrodžių salė“. Antrame aukšte – vaikų miegamieji, nuo mažiausių iki 16 metų, prie vaikų naktimis budėdavo motinos budėtojos ir suaugusių kambariai (šeimos arba viengungiai po du). Trečiame aukšte - „Židinio“ ligoninė, gydytojo ir dantisto kabinetai ir vėl gyvenamieji kambariai, apimant ir mansardinį ketvirtą aukštą. Aplink namą buvo apie 2 ha žemės, kurią lietuviai „eksplotavo“. Darbą skirstė „Hei-

tojų, kurias, jei turėdavo pinigų, praleisdavo lankydamas apylinkes.

RŪPINTOJĖLIO GLOBOJE

Tikras džiaugsmas lietuviui buvo tie namai: saugu, švaru, čia ir maistas geresnis ir kambariai atskiri, šviesus valgomas, salės, darbo kambariai. Kūnas džiaugėsi, buvo aprūpintas, o siela penu buvo pasirūpinta įkūrus savo koplytėlę. Vietos klebonas kun. Marcel Roulin, prielankus lietuviams, davė reikiamus bažnytinius rūbus ir indus. Jau sekančią atvykimo dieną buvo paaukotos šv. Mišios. Neilgai trukus ant altoriaus atsirado lietuviškas Rūpintojėlis, lietuviškas kryžius, savi papuošimai.

Nuo tada kiekviena diena Židinyje prasidėdavo šv. Mišiomis. Be to,

„...jie galės vėl grįžti savo išlaisvintan kraštan ir galės užsiimti savo krašto atstatymu ir nauja valstybės kūryba.“

mo“ vedėja šveicarė, o jų atlikimą prižiūrėjo „namų šefas“, lietuvis. Tai buvo įvairūs namų apyvokos darbai, suskirstyti skyriais: virtuvė, namų švaros priežiūra, naktiniai budėtojai, valgių padavimo skyrius, baltinių taisymo skyrius, proskykla (lyginimo kambarys – aut.past.), siuvykla, kirpykla, batų taisykla, malkų skaldymas, pečių kūrenimas, transportas ir kt. Dirbama buvo nuo 8-18 val. su 1,5 valandos pietų pertrauka. Už darbą buvo mokamas atlyginimas, kuris buvo vadinamas darbo premija. Kas 6 savaitės pabėgėlis gaudavo po 3 dienas atos-

sekmadieniais ir šventadieniais 8.45 val. būdavo pamaldos lietuvių kalba parapijos bažnyčioje, jų metu skambėdavo lietuviškos giesmės. Kaip didelis įvykis yra minimas lietuviško kryžiaus pastatymas parapijos bažnyčios šventoriuje – „Jisai ilgai primins kiekvienam praeiviui, kad čia šiose apylinkėse, gyventa kadaise lietuvių tremtinio, netekusio savo brangiausio turto – savos tėvynės, lietuvių - sąmoningo kataliko“ (psl.20). Leidinyje taip pat yra minimas kitas neeilinis įvykis „Židinio“ gyventojams: rugsėjo 23 d. lietuvius aplankė garbingas

svečias, Jo Ekscelencija Kauno Arkivyskupas Metropolitas Juozapas Skvireckas, lydimas poros kunigų.

PIRMOJI LIETUVIŲ PRADŽIOS MOKYKLA ŠVEICARIJOJE

Spalio 7 d. „Židinyje“ buvo įkurta pirmoji lietuvių pradžios mokykla Šveicarijoje. Mokykloje įregistruota 18 mokinių – 8 mergaitės ir 10 berniukų, veikė pirmas, antras, trečias ir penktas skyriai. Buvo mokoma pagal Lietuvos pradžios mokyklos programą. Mokyklą vedė dvi mokytojos: A.N. ir E.P. Labai trūko vadovėlių ne tik mokiniams, bet ir mokytojoms. „Tačiau darbas atkakliai stumiamas pirmyn. Juk vargo mokykloje, prie ratelio, sąlygos gimtosios kalbos mokytis buvo žymiai sunkesnės, negu mums mūsų erdviose klasėse“ (psl. 18) – straipsnelį baigia „Mok. A.N.“.

STUDENTŲ IŠLEISTUVIŲ AKTAS

Tą pačią spalio 7 d. visų „Židinio“ gyventojų akivaizdoje, studentai pasirašė „Studentų išleistuvių aktą“, kuriame jie dėkojo lietuviams Amerikoje už suteiktą paramą studijoms ir iškilmingai pasižadėjo su pasišventimu siekti dorovinio, profesinio ir visuomeninio pasirusimo tiems uždaviniams, kuriuos stato mūsų tautos dabartinė padėtis ir jos ateitis (psl.19). Iš kito straipsnelio, parašyto „Stud. P.B.“ sužinome, kad daugiausia lietuvių išvyko studijuoti į Fribūro katalikiškąjį universitetą - net 14. Dauguma jų studijavo mediciną, dalis - chemiją, treči – teologijos mokslus. Jaunesnės mergaitės mokėsi gretimuose miesto pensionatuose.

PABĖGĖLIAI LIETUVIAI MENININKAI ŠVEICARIJOJE

Tokiu pavadinimu straipsnelį parašė autorius J.L. (Jonas Ladyga. Aut.past.) Menininkai, kiek kitaip nei kiti kūrėjai, blaškomi po Vokietijos pabėgėlių stovyklas, kurį laiką neturėjo jokios galimybės paimti kūrybos įrankių į savo rankas. Apsistojus „Židinyje“, nors ir visko jų darbui trūko, buvo padaryta daug: ruoštos dekoracijos „Židinio“ šventėms, pieštos padėkos atvirutės lietuvių prieteliams ir geradariams, pačių rankomis „sukomponuotas ir pagamintas“ kryžius-koplytėlė, kuris buvo pastatytas Yverdono katalikų

bažnyčios šventoriuje. Yverdono miesto vaikų šventės proga „Židinio“ mažieji dalyvavo bendroje eisenoje. Savi menininkai padarė tokias gražias dekoracijas, kad miesto vadovybė lietuviams paskyrė II-ąją premiją.

LIETUVIŲ PABĖGĖLIŲ CHORAS ŠVEICARIJOJE

Lietuvių choras įsisteigė dar esant Adliswilio karantino lageryje. Jam vadovavo p. A. Stasiulis, chore dainavo apie 30 lietuvių. Didžiąją repertuaro dalį sudarė kompozitoriaus St. Šimkaus dainos. Persikėlus į Yverdono „Židinį“, kūrybinės sąlygos žymiai pagerėjo, atsirado ir daugiau norinčių dainuoti. Be mišraus choro, čia įsikūrė dar ir vyrų, ir moterų chorai. Lietuvių chorai dalyvavo rugpjūčio 1-osios, šveicarų nacionalinės dienos šventės, eitynėse ir koncertuose. Choristės vilkėjo lietuviškais tautiniais rūbais. Choro repertuare buvo apie 20 dainų ir keletas bažnytinių giesmių, kurias beveik kas sekmadienis buvo galima klausytis per lietuviškas pamaldas Yverdono parapijos bažnyčioje.

Viena Ženevos labdaringoji draugija pasiūlė lietuvių chorui su koncertais aplankyti kitas pabėgėlių stovyklas ir darbo lagerius, ir taip įvyko 9 dienų koncertinė kelionė po prancūziškąją Šveicarijos dalį.

„Juk vargo mokykloje, prie ratelio, sąlygos gimtosios kalbos mokytis buvo žymiai sunkesnės, negu mums mūsų erdviose klasėse.“

„ŽIDINIO“ TAUTINIŲ ŠOKIŲ GRUPĖ

Iš straipsnelio šia tema sužinome, kad „Židinio“ gyventojai labai ruošėsi Yverdono lietuvių kultūrinei savaitei, kuri dėl neaiškių, ne nuo lietuvių priklausančių aplinkybių, neįvyko. Sumanymas buvo didžiulės apimties, tikslu „atsiteisti prieš svetingus yverdoniečius“ (psl. 22). Tautinių šokių grupė ruošė plačią programą, bet paaiškėjus, kad šventė neįvyks – dingo noras ir šokti. O čia dar paaiškėjo, kad greitai laiku visas akademinis jaunimas, sudaręs šokių kolektyvo didumą, išvyks rudenį studijoms. Nežiūrint to, visų

džiaugsmui, keletas šokių pasirodymų buvo suruošta „Židinio“ gyventojams.

KALĖDOS PO „ŽIDINIO“ STOGU

„Židiny“ ruošėsi didelei Kalėdų šventei. Buvo laukiama viso būrio svečių – apie 75 asmenų iš visų Šveicarijos pakraščių. Tai ir besimokantis jaunimas ir „paskirai gyveną tautiečiai“. Yverdono „Židiny“ jau lyg ir buvo tapęs vietinės lietuviškos kolonijos centru. Kalėdas kartu šventė 165 asmenys - iki šiol tokio skaičiaus po „Židinio“ stogu nebūta.

Kūčių vakarieniėje dalyvavo ministras p. Turauskas su ponija, konsulas p. Garbačiauskas su ponija, „Heimo“ vedėja p. Tschamper, Yverdono visuomenės atstovai. Lietuvės moterys pasipuošė tautiniais rūbais. „Stalai gausiai, beveik nepabėgėliškai gausiai, apkrauti Kūčių vaišėmis“ (psl.44). Mintyse- namai. Po Kūčių stalo - vaikų eglutė. Girdėti, kaip 4-5 metų mergaitės deklamuoja „Kur bėga Šešupė“. Visų mažųjų neapsakomam džiaugsmui, atkeliauja Kalėdų Senis su dovanų maišu. Tada dovanos suaugusiems. Kiekvienas gauna dovanėlę – kojines, kvėpalus, nosinės... „Caritas“ dovanuoja kiekvienam gražų rinkinį su vokais ir popierium laiškam. Po dovanų - trumpa poezijos valandėlė,

o 24:00 val.- Bernelių Mišios, čia pat, prie kuklaus lietuviško altorėlio. Kalėdų dieną - vėl kartu. Suaukę žiūrėjo filmą, vaikai dainavo ir vaidino, o vakare buvo šokiai jaunimui.

Antrą Kalėdų dieną svečių pradėjo mažėti. Mažiau jų atėjo pietums, dar mažiau vakarienei. Šventė taip greit baigėsi... Tuoju baigsis ir lemtingieji 1945-ieji.

„COSSONIEČIAI“ – VIENKARTINIS VYRŲ DARBO STOVYKLOS APŽVALGOS LEIDINĖLIS

Į Cossonay darbo stovyklą 6,5 mė-

nesio miško darbams buvo atvežtos kelios dešimtys lietuvių vyrų. Darbų apimtis čia taip pat buvo nuo stovyklos aprūpinimo ir priežiūros iki medžių kirtimo. Darbas stovykloje būdavo atlyginamas didesnėmis maisto normomis. Kas dekadą (kas dešimt dienų- aut. past.) buvo galima gauti taip vadinamas darbo premijas, kurias sudarydavo 20-25 frankai. Tos premijos priklausydavo nuo išdirbtų valandų skaičiaus ir nuo prižiūrėtojo įvertinimo. Jei oras būdavo blogas, tą jausdavo ir stovyklos gyventojų kišenė.

„Kiekvienas trokštame, kad stiprėtų solidarumo dvasia tautiečių tarpe, išnyktų mūsų gyvenimo negerovės ir augtų tikėjimas mūsų Tėvynės tikruoju išlaisvinimu.“

Šalia nuolatinio darbo, esant visiškai minimalioms sąlygoms, stovyklos lietuviai paruošė ir išleido „savo sukaktuvinį, darbo pusmečiui stovykloje atžymėti, „Cossoniečių“ vienkartinį leidinėlių“ (psl.40) (deja, iki šiol dar nepasisekė jo niekur surasti – aut. past). Straipsnelio autoriaus, pasirašiusio „Sitia“, teigimu, tai buvo pirmas lietuvių kalba leidinėlis, išleistas Šveicarijoje šio karo pabėgėlių. Tai 13 puslapių sąsiuvinis, spausdintas mašinėle, kuriame buvo užfiksuoti lietuvių darbo stovyklos gyvenimo įvykiai ir nuotaikos.

Taip Šveicarijoje praėjo pirmieji tremties metai. Sunkūs, vieniši ir atskirti. Vienaime leidinio straipsnelyje pažymima, kad pirmieji lietuvių pabėgėlių bičiuliai Šveicarijoje buvo čia gyvenę lietuviai: ponai Turauskai, ponai Garbačiauskai, ponai Studeriai, ponai Eretai, panelė Skvirblytė ir kiti. „Vargė patyrėme jų draugystę, jiems liksime amžinai dėkingi“ (be autoriaus, psl.9).

„LIETUVIŲ ŽIDINYS“, ŠVEICARIJA, YVERDON 1946.11.16. NR. 1

Kadangi šis Lietuvių Židinio numeris yra išleistas vasario 16d., tai visą pirmąjį puslapį užima sveikinimai Vasario 16-osios proga: „Šešioliktosios vasario proga sveikiname tautiečius ir linkime ne

už ilgo sulaukti šviesių dienų – mūsų Tėvynės laisvės. Būkime vieningi ir solidarūs savo tarpe. Būkime pasiruošę ir pasiryžę aukotis mūsų didžiam tikslui – kovai dėl Lietuvos laisvės. Niekad neužmirškime, kad mūsų galia glūdi mūsų vienybėje. – Lietuviškojo Yverdono Židinio Komitetas“. Šalia šio sveikinimo yra ministro Ed. Turausko ir kun. J. Borevičiaus sveikinimai.

Pratęsdamas Vasario 16-osios temą, savo atsiminimais pasidalijo Nepriklausomybės Akto signataras Prel. Kazimieras Šaulys, taip pat

prieglobstį suradęs Šveicarijoje. Jo straipsnelis „Kaip jie mums kliudė paskelbti nepriklausomybės aktą“ (psl.2-3) kaip tik ir yra apie tą lemtingą dieną, kuri yra lietuvių kasmet minima. Prelatas K. Šaulys pasakoja, kaip Lietuvos Taryba jį įpareigojo vieną iš dviejų Nepriklausomybės akto originalų perduoti Reicho administracijai Kaune, kad jie išsiųstų jį į Berlyną Vokietijos vyriausybei. Deja, dokumentas buvo neišsiųstas ir konfiskuotas, nes jo tekstas vokiečiams buvo nepriimtinas. Laimei, buvo antrasis dokumento originalas!..

Jau nuo trečiojo 1946 metų „Lietuvių Židinio“ puslapio skaitytojas iškart pastebi, kad šio leidinio vyraujanti nuotaika visiškai kitokia nei 1945-ųjų metų „Židinio“. Pirmiausia, jis tris kartus mažesnis apimtimi - tik 16 puslapių, ir temos apie Tėvynės ilgesį ir „Židinio“ gyvenimo kasdienybę pavirtusios nerimu dėl savo ateities. Karas pasibaigęs, bet grįžti į Tėvynę nėra galimybės. Ką daryti toliau?

Tą nerimą ir netikrumo jausmą bando išsklaidyti dr. A. Gerutis straipsnyje „Pabėgėlių problema tarptautinėje plotmėje“ (psl.7-8), rašydamas, kad pabėgėlių problema yra atsiradusi dėl tarptautinių įvykių, todėl tarptautinės organizacijos ir turi šį klausimą išspręsti. Tik neaišku,

kiek laiko tai užtruks. Dr. A. Gerutis siūlo tokią poziciją pabėgėliams: „Galvokime, kad grįšime į Tėvynę ryt, bet tvarkykimės, lyg tektų pasilikti svetur ilgėlesnį laiką. Kiekvienas mūsų turime kasdieninių rūpesčių. Tačiau negalime užmiršti didžiųjų uždavinių. Svarbiausias jų - pagal išgales prisidėti prie Lietuvos valstybės išlaisvinimo iš okupantų jungo“.

Toks tik šia diena gyvenimas ir neaiškus rytojus slegiančiai veikė pabėgėlius. Dar tas kolektyvinis egzistavimas stovykloje kai kuriems „Židinio“ gyventojams nebuvo lengvai pakeliamas dalykas. Susiklausymas ir bendruomeniškumo jausmas pradėjo slūgti. Viena iš vyraujančių leidinio temų – skatinimas siekti „Židinyje“ santarvės ir vienybės. A. Paulaitis straipsnelyje „Būkime vieningi“ (psl 3-4) rašo: „Nedidelis mūsų būrelis prisiglaudė šioje kalnuotoje Šveicarijoje. Jis yra gana margas. Žmonės įvairių profesijų. Tačiau tas neturi trukdyti mūsų tarpusavio sugyvenimo. <...> Būkime vieningi, nes tik vienybėje galybė!“

Kad „Židinyje“ tarp tautiečių pradėjo plisti nesantaika ir priešiš-kumas, rodo ir kitas straipsnelis, pasirašytas autoriaus „Sitia“ – „Egoizmas, kaip nesugyvenimo šaltinis“ (psl.6-7). Jis pradedamas graikų filosofo Sokrato žodžiais: „kad savo Aš iškėlimas yra tolygus savęs žeminimui“. Egoizmas iššaukia neapykantą kitam, pavydą, rūpinimąsi tik savuoju Aš. Leidžiant savyje įsiviešpatauti egoizmui, užmirštami bendrieji reikalai, o tuo pačiu ir lietuviškoji garbė. „Skaidu šiandieną pastebėti, kad ir mūsų tarpe egoizmas užima vyraujančią vaidmenį...“ – priveda prie pagrindinės straipsnio minties autorius.

Nesantarvės temą pratęsia ir stovyklos prižiūrėtoja šveicarė p. O. Tschamper. Jos straipsnis „Der Mensch lebt nicht vom Brot allein“ (vert. „Žmogus ne vien duona gyvas“) (psl.5) įdėtas į žurnalą vokiečių kalba. Ji taip pat pasigenda pirmųjų dienų susiklausymo ir su didele meile darbų „Židinyje“ atlikimo. Iš vadovų pusės buvo stengiamasi prablaškyti niekuo neužpildyto laiko nualintus žmones. Buvo įvesti įvairūs kursai, organizuojami filmų vakarai, veikė

biblioteka, radijas, plokštelių grotuvas. Deja, laisvalaikio organizatorius buvo tiek kritikuojamas, kad jis atsiskė savo pareigų.

1946 metų „Židinio“ gyvenimui parodyti yra skirti tik keli trumpi skelbimai skyrelyje „Mūsų pastogėje“ (psl.9). Čia pranešama, kad vasario 13d. įvyko bendras židiniečių susirinkimas, kuriame buvo išrinktas naujas laisvalaikio vadovas ir komisija gautiems iš JAV tautiečių suaukotiems rūbams ir avalynei priimti ir prašantiems paskirstyti. Iš viso gauta 4400 kg rūbų ir 518 kg avalynės. Skirstymams išrinkta komisija iš 7 narių ir 2 kandidatų.

Šalia negausių „Židinio“ gyvenimo aprašymų leidinyje daug dėmesio sulaukia gyvenimas už „Hotel de la Prairie“ sienų. Spausdinama informacija apie galimybes emigruoti

ir gausiai iliustruotą brošiūrą „The Sixteen Soviet Republics“. Prie „Lithuanian SSR“ rašoma, kad „1919 m. Lietuva buvusi atplėšta nuo Sovietų Sąjungos ir išbuvusi atskirta 20 metų. Šis atskyrimas buvęs lemiantis šiam kraštui tiek ekonominiu, tiek kultūriniu atžvilgiu, nes kraštas labai atsilikęs. Bet 1940 metais žmonės nuvertę reakcinę valdžią ir įsteigę sovietinę santvarką“.

Taip pat leidinyje randame keletą straipsnelių apie Lietuvą. Viename iš jų - pranešimą apie partizanus (psl.15), kad „Lietuvos miškuose jau slepiasi ne šimtai, bet tūkstančiai jaunų vyrų, kurie jau nėra paprasti būriai, bet organizuoti kariuomenės daliniai.... Tarp partizanų yra aukštų lietuvių karininkų. Tačiau išlaisvinimo valanda dar neatėjo. Dar reikia laukti“.

žodyje - išreikšta viltis: „Tarp pilkųjų trėmimo dienų rūpesčių, pagalkvime kartais apie tai, kas kilnu ir aukšta. Kiekvienas trokštame, kad stiprėtų solidarumo dvasia tautiečių tarpe, išnyktų mūsų gyvenimo negerovės ir augtų tikėjimas mūsų Tėvynės tikruoju išlaisvinimu.“ (psl. 16).

GYVENIMO „ŽIDINYJE“ PABAIGA

Gyvenimas pabėgėlių stovyklose negalėjo ilgai tęstis. Europoje prasidėjo atstatymo darbai. Tarptautinė pabėgėlių organizacija - IRO (International Refugee Organisation) 1947 m. liepos mėnesį perėmė DP ir kitų pabėgėlių globą. Nuo tada ir buvo pradėta rūpintis ne tiek jų prieglobsčiu, kiek pabėgėlių įkurdinimu (8). Darėsi aišku, kad lietuviai tremtiniai nebegalės grįžti į okupanto pavergtą tėvynę. Daugelis „Židinio“ gyventojų pradėjo žvalgytis į kitus kraštus tolimesnei emigracijai, nes šveicarų policijos įstaigos jau nuo pirmųjų dienų, kiekviena proga pabrėždavo, kad Šveicarija gali būti tik tranzito šalimi. Čia tremtiniais nebuvo galima susirasti pastovaus darbo ar gauti leidimą apsigyvenimui, jie tiesiog prievarta buvo verčiami palikti šalį.

1948 metų gale jau 14 valstybių buvo pasižadėję priimti pabėgėlius į savo kraštus. Per 1948-1949 metus lietuviai pasklido po visus 5 kontinentus (9). Kada tiksliai buvo panaikintas lietuvių „Židiny“ Yverdone, datos neteko aptikti, bet ŠLB senjorės Angelės Gegeckienės teigimu, pabėgėlių stovykla buvo panaikinta po pusantros metų (10). Dr. Joana Pečiulionytė dar prisimena, kad po „Židinio“ panaikinimo pasilikę lietuviai tremtiniai buvo perkelti į mažesnius priežiūros namus arba į privačias šveicarų šeimas.

Redakcinės Komisijos pabaigos

JŪRATĖ
CASPERSEN

„LIETUVIŲ ŽIDINYS“ YVERDON - ŠVEICARIJA. 1946. III. 20 NR. 2

Lozoraičių šeimos bibliotekoje, 2007 metais parvežtoje į Lietuvą, į Nacionalinę M. Mažvydo biblioteką, buvo rastas dar vienas Yverdono lietuvių „Židinio“ komiteto leidinys, išleistas 1946 m. kovo pabaigoje.

Šio žurnalo apimtis yra didesnė nei vasario mėnesio: jį sudaro 24 A4 dydžio lapai, spausdinti mašinėle. Šiame leidinyje dominuoja gan ilgi, 3-4 puslapių analitiniai ir/ar informaciniai straipsniai. Apie „Židinio“ gyventojų kasdienybės problemas beveik nerašoma, tačiau didžiulis dėmesys skiriamas žinioms iš Lietuvos, Šveicarijai ir jos spaudos apžvalgai, lietuvių pabėgėlių pilietybės ir pasų klausimui bei tolimesnėms emigracijos galimybėms. Taip pat pristatomas Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas (VLIKas) ir spausdinamas 5 puslapių 1918 metų Nepriklausomybės Akto signataro dr. Jurgio Šaulio straipsnis „Kaip įvyko vasario 16 d. Nepriklausomybės atstatymo paskelbimas“. Kaip įvyko Vasario 16-osios Nepriklausomybės atstatymo paskelbimas, mums yra žinoma iš jau skelbtų leidinių, bet skaitant šį straipsnį, nepaneigiamai išaiškėja, kad lietuviai ne kartą lankėsi Šveicarijoje politiniais reikalais ir kad čia buvo brandinama nepriklausomybės idėja. Jame minimas 1916 m. birželio 27d. Lozanoje mūsų tautiečio J. Gabrio suorganizuotas tautų unijos kongresas („Union des Nationalites“), kuriame iš lietuvių pusės dalyvavo A. Smetona, S. Kairys ir J. Šaulys. Čia, kaip rašo J. Šaulys, „Mes pasinaudojome tuo kongresu iškeldami pirmą kartą viešai savo deklaracijoje, paskaitytoj kongrese, Lietuvos nepriklausomybės reikalą“ (psl.3).

Ištrauka parodo, kiek jėgų, drąsos ir

aukų Vasario 16-oji pareikalavo, kiek daug reikėjo įveikti kliūčių, kol ši diena išaušo ir atnešė Lietuvai laisvę ir nepriklausomybę.

Deja, Lietuva vėl okupanto galioje, tik jau kito, ir lietuviams vėl reikia vienytis ir negailėti jėgų jos išlaisvinimui. Leidinyje pristatomas VLIKas (psl. 5-6), kuris buvo sudarytas 1941 m. vasarą (kai vokiečiai likvidavo lietuvių laikinąją vyriausybę), kad vadovautų lietuvių tautos pasipriešinimui prieš okupantus. VLIKo iniciatyva Lietuvoje buvo leidžiama net 16 slaptų laikraščių. Bet 1944 m. iš dokumentų naciai susekė VLIKo narių pavardes ir netgi komiteto būstinę, daugelis narių buvo areštuoti. Pagrindinis kaltinimas jiems

„(...) esame krašte iš kurio tvarkymosi ir darbo noro galime daug ko pasimokinti. Mūsų patyrimas atstatomai laisvai Lietuvai išeis tik į naudą.“

- amerikiečiams ir britams palankių pažiūrų skleidimas tarp Lietuvos žmonių. Artėjant antrajai sovietinei okupacijai, 1944 m. buvo nuspręsta VLIKo būstinę perkelti į Švediją, paliekant Lietuvoje tik atstovybę. Pakeliui į Švediją VLIKo nariai buvo slaptosios nacių policijos susekti ir laive areštuoti. Gestapas kai kuriuos ištremė į Vokietiją, o kitus uždarė į koncentracijos lagerius. Susidarius tokiom aplinkybėms, VLIKas buvo priverstas savo veikimo centą sukurti Vokietijoje.

Leidinio 7- 8 psl. spausdinama informacija iš „The Baltic Refugee“ pavadinimu „Pabaltiečių pabėgėlių pilietybės ir pasų klausimu“. Jame rašoma, kad pabaltijiečių pabėgėlių nusistatymas savo pilietybės klausimu yra aiškus. Jie save laiko Lietuvos, Latvijos ir Estijos piliečiais, nežiūrint to, kad valstybės dabar yra okupuotos. Pagal pagrindinius tarptautinės teisės principus, okupuotų valstybių piliečiai dėl svetimos okupacijos savo pilietybės nepraranda. Jie netampa dėl to nei žmonės be pilietybės, nei, juo labiau, valstybės okupantės piliečiais. Bet Maskva, remdamasi farsiniu

Pabaltijo valstybių įsijungimu į SSSR sudėtį, laiko, kad Pabaltijo valstybių pilietybė automatiškai išnyko ir jos vietoje atsirado SSSR pilietybė. Ji primygtinai laiko pabaltijiečius savo piliečiais ir nori, kad ir kitos valstybės taip darytų. Bet kitos šalys žiūri į šį klausimą priklausomai nuo to, ar jie pripažino Pabaltijo įjungimą į SSSR sudėtį, ar ne. Kai kurie kraštai, spaudžiami sovietų, pripažino Pabaltijo įjungimą į SSSR *de facto* „todėl nebegali laikyti pabėgėlių Pabaltijo valstybių piliečiais. Tačiau, jausdami, kaip neteisinga ir beprasmiška laikyti tuos žmones sovietų piliečiais, jie laiko juos neturinčiais pilietybės. Šalys, nepripažinusios Pabaltijo įjungimo į SSSR, tebelaiiko tų kraštų žmones

savo buvusios šalies piliečiais. Pasų problema yra tampriai susieta su teise keisti savo gyvenamąją vietą, kas yra svarbu ieškant darbo ir pastovesnio apsigyvenimo.

Po šiuo straipsniu yra išspausdintas pranešimas, kad kovo 19d. Šveicarijos Politinis Departamentas paskelbė pranešimą, kad SSSR vyriausybė priėmusi Šveicarijos vyriausybės pasiūlymą užmegzti su SSSR diplomatiniais santykiais ir apsieisti diplomatiniais atstovais. Pasikeitimas notomis įvyko Belgrade (psl. 8).

ŠVIETIMO IR KULTŪROS BŪKLĖ LIETUVOJE (psl. 12-15)

Žiūrint į švietimo padėtį Lietuvoje, gali susidaryti progreso įspūdis. Mokymo įstaigų tinklas, palyginus su 1940-1941 m. yra net praplėstas. Visi studentai ir didelė dalis žemesnių mokslo įstaigų lankytojų gauna stipendijas, yra aprūpinami bendrabučiais. Aukštosiose mokyklose besimokančių skaičius siekia 5000. Bolševikinės santvarkos nepažįstančiam užsieniečiui gali susidaryti kultūrinio gyvenimo pakilimo įspūdis, bet taip nėra. Šalyje

Naudoti šaltiniai:

1. Rūstis Kamuntavičius. „Lietuva ir Šveicarija. Bendravimo istorija iki XVIII a. pabaigos“, in : Darbai ir Dienos, 2005.44 , p.6-7.
2. Irena Štikonaitė. „Lietuvos kultūriniai ir akademiniai ryšiai su Šveicarija XVI-XX amžiuje“, in: Archyvum Lithuanicum 6, Lietuvių kalbos institutas, Vilnius 2004, p. 210.
3. Janina Irena Survilaitė. Alpių lietuviai, VŠĮ „Solidarity“, Vilnius 2005. p.37.
4. Irena Štikonaitė. Ten pat, p. 211-213.
5. „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“, sud. Jūratė Caspersen, leidykla „Naujasis laikas“, Kaunas 2009.
6. „Pasaulio Lietuvių Bendruomenė 1949-2003“, sud. Vitalija Stravinskienė, VŠĮ „Artlora“, Vilnius 2004, p.18.
7. Vaclovas Dargužas. Mylėsi Lietuvą iš tolo. Vilniaus universiteto leidykla, Vilnius 2004, p. 29.
8. Dr. V. Bartusevičius „50 metų didžiajam lietuvių egzodui ir kas toliau“ paskaita, skaityta 42-je EL Studijų savaitėje, 1995. 07.31 Hüttenfelde, p.4. (ŠLB archyvas). Straipsnis buvo atspausdintas in: Į laisvę, 1995 gruodis Nr. 122(159).
9. Ten pat, p.5.
10. Janina Survilaitė „Visada tolimi - niekada svetimi“ Atsiminimai, pasakojimai, interviu. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius 2011, p.42.

yra labai didelis mokymo personalo trūkumas, nes didžioji dalis mokytojų ir dėstytojų paliko šalį arba buvo ištremti. Studentų paruošimas, ypač gydytojų, yra gana žemo lygio, visos mokymo priemonės yra verstos iš rusų kalbos, be marksizmo-leninizmo doktrinos įsisavinimo niekas negali baigti jokios mokyklos, negali tapti jokios srities specialistu. Stojantieji į aukštąsias mokyklas griežtai filtruojami. Ūkininkų, turėjusių ar turinčių virš 26 ha žemės, vaikai į universitetą nepriimami. Baigdamas autorius apibendrina, kad visas švietimo ir kultūros gyvenimas Lietuvoje yra absoliučiai pajungtas komunistų partijos interesų tarnybai. „Niekad diktatūroje negali klestėti ir augti tikroji kultūra. Matėm tai nacionalsocialistinėje Vokietijoje, lygiai tas pat yra ir komunistinėse Rusijos okupuotoje Lietuvoje“ (psl.15).

ŠVEICARIJA ŠIANDIEN

Autorius, pasirašęs „Zarasiečiu“, sako, kad būdami svečiame krašte, turime pažinti jį ir jo žmonių gyvenimą, nes tai kraštas, iš kurio mes turime daug ko pasimokyti. Naudodamasis šaltiniais „Die Schweiz und Ihre Industrien, 1941“ ir „Wie Wer Was Wo 1946“, autorius pateikia pagrindinius duomenis apie Šveicariją, pridėdamas, kad šveicarai pasižymi nepaprastu darbštumu. Kataklizmų nebuvimas politiniame gyvenime išmokė juos pasitikėti savu pinigų ir pamėgti jį taupyti. Kiekvienas šveicaras turi taupomąją knygėlę ir kiekvienam gyventojui vidutiniškai tenka 1400 sutaupytų frankų. Gyventojų darbštumo dėka kraštas yra pasiekęs aukštą kultūros ir civilizacijos laipsnį; 7 universitetai ir aukštosios technikos mokykla, turtingi muziejai, krašte leidžiama 940 įvairiom kalbom periodinių leidinių, yra 400 000 telefonų ir 800 000 radijo abonentų. Skaičiai daug pasako. „Tad kiekvienam aišku, kad esame krašte iš kurio tvarkymosi ir darbo noro galime daug ko pasimokinti. Mūsų patyrimas atstatomai laisvai Lietuvai išeis tik į naudą“ (psl.16).

ŠVEICARIJA - TRADICINĖ PABĖGĖLIŲ GLOBOS ŠALIS

„Kas tai yra per teisė *Asylrecht*, arba lietuviškai tariant *Prieglaudos teisė*?“ – tokį klausimą iškelia straipsnio autorius ir į jį atsakydamas pabrėžia, kad būtų klaidinga manyti „*Asylrecht*“ esant lygiateisei partnerystei tarp prieglobsčio ieškančio ir prieglobstį suteikiančio. „*Prieglaudos teikimo*

„...darbininkai išlaužė užrakintas duris ir išsivadavo iš „laisvo pasirašymo“ nelaisvės.“

teisė tėra visiškoje globos teikėjos valstybės dispozicijoje. Ieškantysis globos neturi jokios teisės į globos jam teikimą. Jis negali reikšti jokių pretenzijų dėl globos gavimo. Tėra tik vienintelė Asylrecht sąvoka, tai yra suvereninės valstybės teisė arba priimti jos teritorijon patekusį kitos valstybės persekiojamąjį pilietį arba tokio nepriimti. Ir toli gražu negali atbėgėlis pareikalauti, kad jis būtų priimtas, ir dar mažiau jis turi teisinio pagrindo reikšti pageidavimus dėl globojimo procedūros detalių. Pabėgėlis tėra laikomas ir globojamas tol, kol jį globojanti valstybė toleruoja savo teritorijoje“. (psl.17) Istoriskai Šveicarija yra tapusi „*Asylrecht*“ sinonimu, ji virto tradicine persekiojamųjų globos šalimi. Genami iš savo šalies lietuviai irgi ėjo čia, pasitikėdami šios šalies globa ir ją čia gavo. Straipsnis baigiamas taip: „*Ir nors geležiniai įstatymų straipsniai kalba apie atbėgėlį tik kaip apie pakenčiamą žmogų, pakenčiamą tik tiek, kiek nustato įstatymas, vis vien už sausų įstatymų formulių mes jaučiame atjaučiančią ir tikrai žmonišką širdį*“ (psl.18).

IŠ GIMTOJO KRAŠTO

Šioje apžvalgoje pateikiama visa LTSR komisarų taryba pavardėmis. Lietuvos Kompartijos CK yra aukščiausioji valdžios institucija Lietuvoje. Pirmasis CK sekretorius - A. Sniečkus. 70% CK sudėties sudaro atėjūnai iš SSSR. Vyriausias Maskvos įgaliotinis yra Suslovas. Rusų kalba tampa oficialia įstaigų kalba. Mokyklose sustiprintas rusų kalbos mokymas, planuojama aukštosiose

mokyklose viską dėstyti tik rusų kalba. Paštuose įvesti „juodieji kabinetai“ - laiškas iš Vilniaus į Kauną eina 4-5 dienas. Visi civiliniai telefonai atimti, radijo imtuvai - tik Vykdomajam Komitetui leidus. Algos ir kainos, kaip ir vokiškais laikais, visiškai vienos kitų neatitinka. Siaučia spekuliacija. 1945 metų vasarą buvo suorganizuotas parašų rinkimas su tikslu „pareikšti tėvui ir mokytojui padėkas už išlaisvinimą“. Visa buvo daroma „laisvu noru“. Įmonėse būdavo sušaukiami su-

sirinkimai, uždamos durys ir po trumpos prakalbos kiekvieną pagal pavardę kviesdavo pasirašyti. Buvo ir incidentų: „...*Liteks*“ fabrike darbininkai išlaužė užrakintas duris ir išsivadavo iš „laisvo pasirašymo“ nelaisvės“ (psl.20).

Leidinyje randame straipsnį prancūzišku pavadinimu „Parente des langues hittite et lituanienne et la Prehistoire“. Jame rašoma, kad Ženevos universiteto knygynas 1944 m. išleido mūsų tautiečio p. J. Gabrio beveik 300 psl. mokslišką veikalą „Lietuvių ir gotų kalbų giminingumas ir Prieistorija“. Studijos autorius lygina mūsų kalbą su gotų kalba, išnykusia prieš 3500 metų, bet išlikusią „klininiame rašte ir hieroglifuose ant surastų Mažojoje Azijoje, Sirijoje ir Palestinoje, plytelių“ (psl.21). Gretindamas virš 200 žodžių šaknų, autorius pademonstruoja neabejotiną tų kalbų giminingumą. Veikale įrodinėjama, kad mūsų kalba lyginamajai kalbotyrai yra svarbesnė už sanskritą ir kad kalbininkams teks keisti nemažai lyginamosios kalbotyros taisyklių. Dar didesnė šio veikalo reikšmė, kad Arijų kilmė randama ne rytuose, bet Europoje, ir kad vokiečiai-germanai nėra buvę tikrieji Arijai. Gotai (gudai), geruliai - tautos, kurios V-tame šimtmeityje užkariavo Romos imperiją, buvusios ne germanų kilmės, kaip iki šiol daug istorikų mano. Autorius savo tezei įrodyti remiasi Hartknecho 1679 metais parašytu veikalu, kuriame yra malda *Tėve mūsų* - prūsų, lietuvių ir gerulių kalbomis. Tų trijų kalbų giminingumas neabejotinas, jos yra

buvusios proto-arijų kalbos dialektai. J. Gabrio veikalas, apžvalgininko nuomone, suteikia lietuvių kalbos kalbotyrai, filologijai, priešistorijai ir istorijai didelę reikšmę, ypač tokiais laikais, kai norima Lietuvos vardą išbraukti iš Europos žemėlapių. Savo trisdešimties metų darbo veikalą autorius dedikavo J. Basanavičiui ir dviem Sorbonos universiteto profesoriams. Straipsnyje taip pat pažymima, kad prancūzų ir šveicarų mokslinės spaudos atsiliepimai tam veikalui buvę labai palankūs.

ŠVEICARŲ SPAUDOS APŽVALGA

Šveicarijoje plačiai skaitomas nepriklausomos minties dienraštis „Die Tat“ kovo 5-6 d. įdėjo kupiną užuojautos Pabaltijo valstybėms straipsnį – vedamąjį „Pabaltiečių dabartis“. Jame pavaizduota Pabaltijo tautų tragedija ir priekaištaujama, kad pasaulis pradeda jas pamiršti, nors jos dar iki šiol viliasi atgauti laisvę. Pastaruoju metu šiuo klausimu reikšmingai ir gėdingai tylima. Berno dienraštis „Berner Tageblatt“ Nr.57 tos dienos vedamajame „Iš Pabaltijo valstybių“ išimtinai rašo apie dabartinę padėtį Lietuvoje. Paminima stipri Lietuvos rusifikacija. Teigiama, kad lietuviai nenori nei rusų, nei vokiečių. Jie trokšta būti laisvi, taip kaip buvo

tarpukario laikais. Pranešama, kad Fribūro dienraštis „La Liberte“ kovo 7d. Nr. 55 vedamajame išspausdino straipsnį „Užmirštieji pabaltiečiai“. O „Berner Tageblatt“ vasario 28 d. rašo, kad JAV oficialus pranešimas nurodo, kurie sovietų piliečiai nebus išduoti Rusijai: išduoti bus tik Raudonosios Armijos dezertyrai, kovoję prieš sąjungininkus ir karo nusikaltėliai (psl. 22).

„Niekad diktatūroje negali klestėti ir augti tikroji kultūra.“

Rubrikoje „Mums rašo“ išspausdintas Kolumbijos Lietuvių Draugijos pirmininko p. Stany Siručio laiškas (Bogota, 2.12.45), kuriame pasakojama, ko reikia imigracijai į Kolumbiją. Tam reikia nugalėti dvi kliūtis – gauti įvažiavimo leidimą ir išvengti imigracijos „kaucijų“, kurių vertė lietuviams siekia ligi 600 dolerių. Ši „kaucija“ gražinama, kuomet gaunamas nuolatinis leidimas gyventi. Palankus įvažiavimas yra specialistams, kurie Kolumbijos vyriausybės nuomone gali būti naudingi šio krašto progresui, pvz. agronomams, gyvulininkystės,

sodininkystės, miškų, pieno, kalnų, kasyklų, fabrių (ypač audimo) ir kitiems specialistams. Šie asmenys turi pristatyti savo specialybės liudijimus, patvirtintus vietos Kolumbijos konsulate. Kolumbijoje nėra sunku įsikurti, žinant kalbą. Gabesniems asmenims yra geros perspektyvos. Kolumbijos vyriausybė neteikia jokios pagalbos įsikūrimui. Pragyvenimui vienam asmeniui reikia

vidutiniškai 50 dolerių mėnesiui, mažai šeimai - apie 100 dolerių. Sunkiau gauti leidimus sveikatos apsaugos profesijų specialistams. Moterys gydytojos kol kas gali gauti tik asistenčių ir slaugytojų vietas. Lyginamos Kolumbija ir Lietuva: „Miestuose civilizacija yra aukštesniam laipsnyje negu Lietuvoje. Kultūros atžvilgiu lietuviai yra pranašesni už kolumbiečius“ (psl.24). (Straipsnio gale - priedas iš Kolumbijos konsulato Berne, kad nežiūrint simpatijų Pabaltijo valstybėms, leidimas įvažiuoti į Kolumbiją yra atidėtas).

Lietuviai pabėgėlių stovykloje Yverdone 1945 metais. ŠLB archyvo nuotrauka.

JŪRATĖ
CASPERSEN

PRIVERSTINIS KARO PABĖGĖLIŲ VYKIMAS IŠ ŠVEICARIJOS

Apie 1948 m. prasidėjo masinis karo pabėgėlių išvykimas iš Šveicarijos. Daugeliui nebuvo pasirinkimo, - juos Šveicarijos valdžia varyte varė lauk. Kiek lengviau pasilikti buvo tiems, kurie studijavo aukštosiose mokyklose (1945m. žiemos semestro lietuvių studentų Šveicarijoje sąrašė buvo 34 pavardės - ŠLB archyvai), gydėsi sanatorijose ar kažkaip sugebėjo gauti darbą, ir per jį - leidimą gyventi. Panaikinus lietuvių „Židinių“ Yverdone, likusiems lietuviams reikėjo pradėti savarankišką gyvenimą.

„Kiekviena bendruomenė tiek yra verta,

kiek veiklūs yra jos nariai.“

Gan išsamiai to meto Šveicarijoje esančių lietuvių situacija yra nušviesta apžvalgoje „Kas girdėti Šveicarijoje“, spausdintoje savaitraštyje „Britanijos lietuvis“(1). Čia rašoma, kad „Šveicarijos lietuvių tenka suskirstyti į tris grupes: diplomatinės ir konsuliarinės tarnybos lietuvių, gyvenę čia prieš karą, seselės – vienuolės (Ingenbolio vienuolyne – J.C.), kurių čia esama 75 ir tremtiniai. <...> Dabar lietuvių tremtinių skaičius Šveicarijoje siekia 50-55, bet jų skaičius sumažės. Likusieji gauna darbą ir darbui leidimus. Dauguma dirba dirbtuvėse, bet ne mažas nuošimtis yra tokių, kurie dirba savo specialybėje – trys veterinarijos gydytojai, keturi gydytojai, trys inžinieriai, kiti biuruose. Atskirą grupę sudaro iš Lietuvos sugrįžę Šveicarijos piliečiai, kurių dauguma yra vedę lietuvaiteis. Tai yra šveicarai, kurie prieš karą gyveno Lietuvoje

(pienininkai, pirkliai, amatininkai). <...> 1950-51 m. Šveicarijoje atsirado dar viena lietuvių tremtinių grupė. Tai džiovininkai ir seneliai, kurie buvo atgabenti iš Vokietijos ir Italijos ir bus išlaikomi šveicarų iki mirties. Tokių yra 7. Daugiausia lietuvių yra Ciuricho apylinkėse. Šiaip jie yra išbarstyti po visą Šveicariją ir retai gali susitikti ir susirinkti. Todėl visas lietuviškas gyvenimas ir reiškiasi daugiausia Ciuriche, nes čia yra ir lietuviškų organizacijų centras“.

PIRMOSIOS LIETUVIŠKOS ORGANIZACIJOS ŠVEICARIJOJE Toliau „Britanijos lietuvių“ rašoma, kad „pirmoji lietuviška organizacija „Lietuvių Draugija Šveicarijoje“ susiorganizavo 1947 m. ir buvo apėmusi visą Šveicariją“. Minima ir „Lietuvių Sąjunga Šveicarijoje“, kuri „neilgai egzistavo ir turėjo mažai narių“. O „1949 m. sausio mėn. 15 d. Ciuricho lietuvių iniciatyva buvo įsteigta PLB Apylinkė, o kiek vėliau ir Berne“. Iš čia darosi aišku, kad pradėjo kurtis įvairios lietuviškos organizacijos net tuose pačiuose

miestuose, o lietuvių ir jiems prijauniančių tebuvo kelios dešimtys. „Šveicarijos Lietuvių Sąjunga“ kūrėsi 1948 metų pavasarį. Po steigiamojo susirinkimo Sąjungos valdyba leido Aplinkraščius, ruošė organizacijos įstatus, kvietė jungtis lietuvių prie Sąjungos ir steigti jos skyrius, kurie vadinosi seniūnijomis. Aplinkraštyje Nr.4, išėjusiame 1948 m. gegužės 9 d. rašoma, kad Sąjungos steigiamajame susirinkime išrinktieji Sąjungos Valdybos nariai pirmajam posėdžiui susirinko 1948 m. balandžio mėn. 17 d. ir pasiskirstė pareigomis (pirmininkas – p. J. Giedrys, sekretorė - I. Poželaite, išdininkas – p. Paškevičius ir du valdybos nariai – V. Dargužas ir p. Klimavičius. Kandidatas Klimavičius buvo pakviestas valdybon vietoj atsistatydinusių K. Truskos ir E. Garbačiauskienės). Pagrindinis Sąjungos tikslas – „jungti Šveicarijos

lietuvių, rūpintis kultūrine, socialine ir tautine lietuvių būkle“.

Dar DP stovyklų laikotarpiu VLIKas (Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas) pradėjo spręsti lietuvių pasklidimo pasaulyje problemą, puoselėjant idėją visus lietuvius sujungti į vieną Bendruomenę. 1949 m. birželio 14 d. buvo paskelbta „Lietuvių Charta“, kuri tapo pagrindu Lietuvių Bendruomenės kurtis įvairiose šalyse, kartu sudarant Pasaulio Lietuvių Bendruomenę (2). PLB pagrindu buvo skelbiama lietuvių vienybė, siekiant įgyvendinti du pagrindinius tikslus: išlaikyti lietuvių ir kovoti dėl Lietuvos nepriklausomybės.

Kai kuriuose kraštuose, pvz. Vokietijoje, jau 1946m. įsikūrė Lietuvių Tremtinių Bendruomenė, kuri perėmė iki tol veikusią Lietuvių sąjungos veiklą, o paskelbus PLB kūrimąsi, 1950 metais ji persitvarkė į Vokietijos Lietuvių Bendruomenę, iš esmės pakeisdama tik pavadinimą, nes ir tikslai, ir organizacinė struktūra liko tokia pati. Panašiai buvo ir su Švedijos LB. Ji 1950 metais iš 1946 metais įkurtos Lietuvių Sąjungos persiorganizavo į Švedijos Lietuvių Bendruomenę (3).

Bet kai kuriose šalyse, tame tarpe ir Šveicarijoje, iškilo diskusijos dėl PLB steigimo ir esančių lietuvių organizacijų likimo. Šią diskusiją iškėlė Šveicarijos Lietuvių Sąjungos pirmininkas pulk. J. Giedrys. VLIKo posėdyje buvo sprendžiama, ar „a) Bendruomenė steigina Sąjungą likviduojant, ar b) bendruomenė steigina šalia Sąjungos“. Posėdyje dalyvavusio p. Razgaičio nuomone, Lietuvių Bendruomenės steigimas šalia Lietuvių Sąjungos sąlygotų tik didesnį nesutarimą tarp vietinių lietuvių. Lietuvių Sąjunga, apimanti nedidelį tautiečių skaičių, „pasitarnautų bendram labui imdamasi Bendruomenės steigimo ne šalia Sąjungos, bet pati įsiliedama Bendruomenėn“. Šveicarijos Lietuvių Sąjungos pirmininkas, pulk. J. Giedrys, oponuodamas pareiškė, kad „Lietuvių Bendruomenės ir Lietuvių Sąjungos tikslai nesikryžiuotų ir kad Sąjungos likvidavimas yra nereikalingas ir nenaudingas“(4).

- 2 -

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės įsteigimas. 1950 m. rugpjūčio 20 d. Zūriche buvo susauktas Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės steigiamasis susirinkimas. Susirinkimo dalyvavo 23 asmenys. Pirmininkavo dr. A. Gerutis, sekretoriavo dipl.inž.G.Boleckis.

Bendruomenės valdybon išrinkti: kun.dr.J.Navickas, dr. A. Gerutis ir p.E.Garbačiauskienė. Kandidatai: dipl. inž. J.Stankus ir p. A.Paulaitis. Į garbės teisimą išrinkti: dipl.teis.K.Truska, dr. J. Augėvičius ir dipl.inž.G.Boleckis. Revizijos komisiją sudaro: pulk. J.Giedrys, dr. V. Dargužas ir p. S. Gampp – Mašalaitė.

Apie Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės įsteigimą visi šiame krašte gyvenantieji lietuviai buvo painformuoti atskiru pranešimu. Jamo, tarp kita, buvo pranešta, kad Bendruomenės s e k r e t a r i a t o adresas yra toks: Zürich-Höngg, Hohenklingenstrasse 23. Tel. 56 73 29.

Be to, painformuota, kad valdyba laikinai nustatė tokį nario mokestį:

dirbantiems - 12 frankų metams,
nedirbantiems - 3 frankai "

Nario mokesčio dalis skiriama Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Vyriausiajai Valdybai ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Kultūros Fondui.

Apsimokėkimo nario mokestį. Šveicarijos Lietuvių Bendruomenei įsteigus 1950 m. rugpjūčio mėn., pareiga mokėti nario mokestį prasidoda nuo tos datos. Valdybos nutarimu, dirbantioji moka per metus 12 frankų, nedirbantioji – 3 frankus. Tautiočiai kviočiami kiek galima greičiau atlikti savo pareigą ir apsimokėti nario mokestį. Neabejojamo, kad kiekvienas dirbęs narys pajėgs sumokėti po vieną franką per mėnesį. Kam vis dėlto būtų per sunku iš karto sumokėti 12 frankų, gali mokėti dalimis.

Nario mokestį prašomo siųsti į sekretariata ponia E. Garbačiauskienės vardu: Zürich-Höngg. Hohenklingenstr. 23.

Informacija apie Bendruomenės įsteigimą 1950 m. rugpjūčio 20 dieną
Šveicarijos lietuvių žinių nr. 1, 1951 m. vasario 8 d., psl. 2.

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS ĮSTEIGIMAS

Matyt, buvo rastas kompromisas, ir 1950 metų rugpjūčio 20 d. įvairioms lietuviškom organizacijoms priklausantys lietuvių, susirinkę Ciuriche, įsteigė Šveicarijos Lietuvių Bendruomenę. Deja, nėra išlikusio ŠLB steigiamojo susirinkimo protokolo ir iki pat praeitų metų vidurio ši data Šveicarijos lietuviams nebuvo žinoma. Iki šiol žinijome tik ŠLB „išpilietinimo“ t.y. ŠLB įstatų priėmimo datą – 1952.02.17. Paslaptį atvėrė 2007 metų pavasarį iš Romos į Lietuvą pargabenta Lozoraičių

šeimos biblioteka. Joje buvo rastas Šveicarijos lietuviams labai svarbus leidinys - PIRMASIS „Šveicarijos lietuvių žinios“ numeris. Žinojome, kad įsikūrusi Šveicarijos Lietuvių Bendruomenė pradėjo leisti savo laikraštį 1951 metų pradžioje, bet nei ŠLB archyve, nei asmeniniuose bendruomenės narių archyvuose laikraščio pirmasis numeris nebuvo rastas.

Iš į ŠLB valdymo organus išrinktų asmenų sudėties matyti, kad buvusios Lietuvių Sąjungos pirmininkas pulk. J. Giedrys ir valdybos narys dr. V.

Dargužas dalyvavo steigiamajame ŠLB susirinkime ir buvo išrinkti į Revizijos komisiją. Iš Lietuvių Sąjungos valdybos atsistatydinę K. Truska ir E. Garbačiauskienė sutiko dalyvauti rinkimuose ŠLB valdymo struktūroje.

Į pirmąją ŠLB valdybą išrinkti kun. dr. J. Navickas - Šveicarijos lietuvių kapelionas, dr. A. Gerutis - diplomatas (pasiuntinybės patarėjas) ir E. Garbačiauskienė - buvusio Lietuvos konsulo žmona - buvo iš skirtingų, prieš karą Šveicarijoje gyvenusių, ir pabėgėlių grupių.

LAIKRAŠČIO ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS ĮKŪRIMAS

Naujai įsikūrusiai Bendruomenei reikėjo savo laikraščio - savo „susižinojimo“ ir tautiečių telkimo apie organizaciją priemonės. Tuo tikslu ir buvo įkurtos „Šveicarijos lietuvių žinios“. Pirmasis numeris buvo išleistas 1951 metų vasario 8d.

„Lietuviais esame mes gimę, lietuviais turime ir būt!“

Įvado žodyje laikraščio redakcija rašo: „Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės Valdyba pasiryžo išleisti „Šveicarijos Lietuvių Žinias“. Jos bus leidžiamos neperiodiškai, pagal reikalą, ir lankys kiekvieną Šveicarijoje gyvenantį lietuvių. Mes esame tos pačios Motinos - Lietuvos vaikai, mes kalbame ta pačia kalba, mes sudarome vieną lietuvišką bendruomenę. (psl. 1). Laikraštį ruošė redakcija, kuriai vadovavo dr. A. Gerutis. Pirmus laikraščio 4 numerius leido Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės Valdyba, o po ŠLB Įstatų priėmimo - laikraštį leido Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės Taryba (paryškinta –J.C.).

Šalia laikraščio numerių buvo ruošiami ir platinami neperiodiniai Aplinkraščiai, skirti PLB Šveicarijos Krašto valdybos įvairiai informacijai, ar atsiradus bendriems reikalams.

PLB Konstitucija skelbė, kad „kiekvieno krašto Lietuvių Bendruomenė tvarkosi pagal savo priimtą Statutą, prisiderindama prie vietos sąlygų bei įstatymų ir PLB Konstitucijos“. **Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės Įstatai** buvo paruošti ir **priimti** Bendruomenės narių visuotiniame susirinkime **Ciuriche 1952 metų vasario 17 d.** (jie ištiesai buvo išspausdinti „Šveicarijos lietuvių žinios“ Nr. 5 (1952 m. birželio 13 d.). Bendrųjų nuostatų pirmas sakinytis teigė, kad „Šveicarijos Lietuvių Bendruomenė yra Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) padalinys, turįs tikslą apjungti Šveicarijoje gyvenančius tautiečius bendriems idealams siekti, tautinei kultūrai ugdyti bei jų patriotinei veiklai derinti. Savo veikloje Šveicarijos Lietuvių Bendruomenė vadovaujasi

Lietuvių Charta, paskelbta tremtyje Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto 1949 m. birželio 14d. Jos šūkis: „Lietuviais esame mes gimę, lietuviais turime ir būt!“ ŠLB priklauso visi Šveicarijoje pastoviai ar laikinai gyvenę lietuviai.“ (psl.3). Pirmuose ŠLB Įstatuose buvo įteisinta Tarybos ir Valdybos institucijos (kaip

vasario 17 d. buvo priimti jos įstatai ir išrinkti statutiniai organai. Ne mažiau džiugu, kad pats mūsų Bendruomenės gyvenimas ėjo sklandžiai, be jokių didesnių sukrėtimų bei sukrėtimų. Šveicarijos lietuviai tikrai pasijuto esą vienos Motinos - Lietuvos vaikai. Negana to, pamažu buvo sustiprinti saitai su kituose kraštuose tremtyje gyvenančių lietuvių bendruomenėmis. Mes įsiliejome į Europos lietuvių bendruomenę. Pagaliau, pasirinkome Londone išeinantį savaitraštį „Britanijos Lietuvį“ Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės organu“.

„Šveicarijos lietuvių žinių“ Nr. 7 yra lyg dviejų pirmųjų ŠLB veikos metų apžvalga ir įvertinimas, tuo pačiu jo tikslas yra paskelbti apie laikraščio ateitį. Toliau pirmame puslapyje rašoma: „Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės taryba savo paskutiniame posėdyje Žüriche visapusiškai išnagrinėjo „Šveicarijos lietuvių žinių“ klausimą ir priėjo išvadą, kad reikia tausoti jėgas ir lėšas, kurių perdaug neturime. Nutarta „Šveicarijos Lietuvių Žinias“ paversti metraščiu, kuriame būtų surašomi svarbesnieji duomenys iš Šveicarijos lietuvių gyvenimo. <...> Mūsų leidinio leidėjas (bendruomenė) ir redakcija tikisi, kad „Šveicarijos Lietuvių Žinios“ atliks tam tikrą teigiamą vaidmenį Šveicarijos lietuvių gyvenime. Mūsų bendruomenė pastatyta ant kojų, tautiečiai apjungti vienan vienetan. Kiekviena bendruomenė tiek yra verta, kiek veiklūs yra jos nariai. Drausmingai ir pasiaukodami dirbdami, atliksime nemažą darbą, nors ir negausūs būdami. Visų lietuvių, kur jie bebūtų, - ar tai pavergtoje Tėvynėje, ar tai ištrėmimo, - pastangos nukreiptos į tą patį tikslą: Lietuvos Valstybės nepriklausomybės atstatymą. Dirbkime, kad išvystume naują Vasario Šešioliktosios dieną.“

Šaltiniai:

1. „Britanijos lietuvis“ Nr. 40 (268), 1952m. spalio 2d. p.1,4
2. Pasaulio Lietuvių Bendruomenė 1949-2003. Sud. V. Stravinskienė, Vilnius, „Artlora“ 2004, p.37
3. Ten pat, p.34
4. 4. Daiva Simanavičiūtė. „Pasaulio lietuvių bendruomenės steigimas 1945-1950 metais“, in: OIKOS Lietuvių migracijos ir diasporos studijos, Kaunas, Lietuvių išeivijos institutas 2008 Nr.1 (5). p. 67-68. (Ji cituoja iš Pro memoria, 1949, VDU ISC. E. Turausko archyvo, F11.)
5. „Europos lietuvis“ Nr. 8 (438), 1956m. vasario 23d. p.3
6. „Britanijos lietuvis“. Ten pat.

DR.
JOANA
PEČIULIONYTĖ

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS LAIKOTARPIS ANKSTYVESNIAIS POKARIO METAIS

Iš žymesnių renginių ir veiklos turime iš svarbiausių paminėti tautiniu-religiniu atžvilgiu Jurgio Jakaičio iniciatyva ir pastangų dėka, laiko bėgyje prisidedant mano bendradarbiavimu, vertimais iš lietuvių į vokiečių kalbą iš užsienį pasiekusios tų laikų neoficialios, vadinamos po-

grindžio spaudos reikšmingą informaciją. Ji reguliariai pasirodydavo „Glaube in der 2.Welt“, G2W

(Tikėjimas 2-ajame pasaulyje), redaktorius, pastorius dr. theol.h.c. E. Voss, jo įkurto Instituto su leidykla ekumeniniu pagrindu už Religijos laisvę ir Žmogaus teises spaudiniuose. Taipogi su komentarais ir „Kuratorium geistige Freiheit“ (Dvasinės laisvės kuratoriumo) pagal Žmogaus teisių chartą iš su SU ribose esančių kraštų t.y. „Samisdat“ (neoficialios spaudos) vardu brošiūrose, jose daugiau perduodant tautinę tematiką.

Redaktorius ir Kuratorium prezidentas (buvo) dr. phil. U. Robé. Abejų leidinius, gaunamus ir už Šveicarijos ribų, Bendruomenė ar prenumeruodavo ar persiųsdindavo. Šios asmenybės savo angažavimusi dviejų dešimtmečių spaudos veikloje, viena kitą papildžiusios, buvo 2007 m. LR Prezidento V. Adamkaus pagerbtos už nuopelnus Lietuvai. Didelį ir svarų indelį ŠLB istorijon įnešė kaip žinome legendinis lietuviškasis šveicaras prof.

Juozas Eretas, mūsų Bendruomenės Garbės narys, savo paskaitose ir spaudoje vis iškeldamas Lietuvos klausimą, nušviesdamas Lietuvos istoriją, kalbą, kultūrą anais laikais, kai: „pabaltiečiai buvo užmiršti“. Per ilgą eilę metų mūsų kultūros lobius perteikė Joana Stasiulienė, nenuilstama energija, pasiaukojimu ir pedagoginiais gabumais sukūrusi aukšto meninio lygio tautinių šokių ansamblį „Viltis“, ir tai vien iš šveicarų,- mūsų mažoje, krašte išsisklaidžiusioje Bendruomenėje stokojant ir lietuviško jaunimo. Apie šį unikalų visa savo egzistencija tautinių šokių sanbūrį paminėsime atskirai plačiau.

Ryšium su 1966 m. Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresui rengti komiteto peticija Jungtinėms Tautoms, reikalaujant laisvės Pabaltijo valstybėms – renkant parašus visose Lietuvių Bendruomenėse užsienyje,

„mano pabaltiečiams draugams, tiems, kurie Tėvynėje neturi laisvės, ir tiems, kurie laisvėje neturi Tėvynės.“

mūsiškėje, vienoje iš mažiausių, buvo, palyginant su tautiečių skaičiumi čia, procentualiai daugiausia surinkta (apie 2000), ypač Žürich’e.

XXI – oji Europos Lietuviškųjų Studijų Savaitė, plačiai organizuota 1974 m., įvyko įspūdingoje vietovėje prie Keturių Kantonų ežero su paskaitomis, koncertu, tautinių šokių grupe ir meno paroda Luzernos rotušėje.

Demonstracijoje Ciuriche 1975 m. ŠLB archyvo nuotrauka.

1975 m. buvo Žürich’e surengta ekumeninė krikščioniškų Bažnyčių bei Akcijos už laisvo apsisprendimo teisę visoms tautoms solidarumo demonstracija, kurioje dalyvavo apylinkės lietuviai su Trispalve, savo plakatais, jų tarpe: Tikėjimo laisvės Lietuvai („Glaubensfreiheit für Litauen“). Šveicarijoje daugelį metų minima, vadinama Pabėgėlių diena, iš įvairių kraštų ir tautų 1983 m. tęsėsi visą savaitę ir ypač Žürich’e buvo su įvairiais renginiais suorganizuota. Pabaltiečiai dalyvavome kartu, daugiausia mūsų pastangomis (Latvių ir estų Bendruomenės, su kuriomis kartkartėmis švėsdavome ir mūsų iškilmingus 16 – Vasario minėjimus

Žürich’e, buvo dar mažesnės už mūsų), ir taip pat parašėme Pabaltijo kraštams bendrą apybraižą, kuri su kitų kraštų santraukomis buvo ir atskirame biuletenyje išspausdinta ir šie visoje Šveicarijoje tomis dienomis platinami.

Prof. Eretas atsiuntė mūsų spausdinių stalo praturtinimui daug savo brašiūrų „Baltisches Schicksal“ („Pabaltijiečių likimas“), skirtas „mano pabaltiečiams draugams, tiems, kurie Tėvynėje neturi laisvės, ir tiems, kurie laisvėje neturi Tėvynės“.

1984 m. Šveicarijoje lankėsi Popiežius Jonas Paulius II, ir viena diena buvo skirta Jo susitikimui su svetimšaliais krašte, netoli Luzernos. Mūsų Bendruomenė dalyvavo tarp daugelio kitų kraštų ir su savo delegatais pasveikinimui, malda, ir tautinių šokių grupe.

1975 ir 1983 metais išėjo iš spaudos pabaltiečių draugo, istorijos ir vokiečių kalbos mokytojo Hans Rychener knygos: „... und Estland, Lettland, Litauen, - Eindrücke aus dem freien und Dokumente aus dem sowjetischen Baltikum“ (... ir Estija, Latvija, Lietuva, - įspūdžiai iš laisvo ir dokumentai iš sovietiško Pabaltijo), ir: „Vergessenes Land, Erinnerungen an Ostpreussen“ (Užmirštas kraštas, atsiminimai apie Rytprūsius), susilaukusių dėmesio.

**JANINA
SURVILAITĖ
VAITKEVIČIENĖ**

„Kiekvieną lietuviškų studijų savaitę lyginu su Kalėdų šventėmis, kuriose susirinkusi šeima apdovanoja vienas kitą įvairiausiais džiaugsmais“... - rašė Austrijos lietuvė Irena Jorg - Naudžiūnaitė 1983 metais.

“Džiugu, kad liekame ištikimi tokiems susitikimams, kad nesiliaujame kasmet rinktis ir rinktis draugėn... Mūsų studijų savaitės yra ženklas, kad esame gyvi, kaip tremtiniai. Jos yra didis prasmuo. Kaip kad kiekvienas pavasario daigas yra pražiemojusios gyvybės prasmuo”... - prisiminėvo ŠLB lietuvė Marija Milvydienė.

Lietuvos okupacijos metais Europos Lietuviškų studijų savaitės (ELSS) buvo reikšmingas, ilgiausiai išsilaikęs, gražiausias tradicijas turintis renginys. Jos telkė ne tik Europoje gyvenančius, bet ir po visą pasaulį išsibarsčiusius lietuvius-intelektualus, reiškė viltį, kad tauta kada nors tikrai taps laisva.

Pirmuosius du dešimtmečius (1954-1974) ELSS vyko Vokietijoje, o nuo 1974 metų – vis kitame Vakarų Europos krašte. Jose dalyvavo žymūs tautos atstovai: Paskutinis Nepriklausomos Lietuvos nuncijus Samorė iš Vatikano, vyskupas A. Deksnys, vyskupas A. Baltakis, prelatas dr. L. Tulaba, diplomatai senj. ir jun. Lozoraičiai, prof. J. Grinius, prof. A.J. Greimas, prof. Z. Ivinskis, prof. A. Maceina, prof. J. Eretas, dr. A. Gerutis, prof. kunigas J. Juraitis, med. mokslų daktarai tėvas ir sūnus Radvilos ir kiti.

1973 metų vasarą, uždaranč 20-ą ELSS Vasario 16-osios gimnazijoje, buvo pasiūlyta kitą renginį organizuoti Šveicarijoje. Patvirtintas organizacinis komitetas, išrinkti atsakingi asmenys.

Nuotrauka iš pirmosios ELSS konferencijos Vokietijoje.
Pirmas iš kairės - pirmasis ŠLB kapelionas kunigas J. Navickas.
Trečias iš dešinės prof. J. Eretas, viduryje stovi dr. A. Gerutis. 1954 m.
ŠLB archyvo nuotrauka.

Renginiui pasirinktas Morschach kurortas ant Keturių kantonų ežero kranto, vienuolių Pranciškonų St. Anton konferencijų name.

charakteryje ir kūryboje Rytų dvasios persvarą, nes jis, atrodo, Rytų kultūrą vertino labiau, negu Vakarų... Dėl tokios interpretacijos, žinoma, kilo gyvos diskusijos.

**„Mūsų studijų savaitės yra ženklas,
kad esame gyvi, kaip tremtiniai.“**

ELSS MORSCHACHE 1974 METAIS

1974 metų rugpjūčio 4-11 dienomis čia šurmuliavo daugiau kaip šimtas iš 11 pasaulio kraštų suskridusių tautiečių. Paskaitas skaitė studijų svečiai: St. Lozoraitis, (senj.), vyskupas A. Deksnys, Vatikano monsinjoras A. Bačkis, buvęs Lietuvos generalinio štabo pulkininkas J. Lanskoronskis ir kiti garbūs svečiai.

Prof. J. Juraitis paskaitoje „Vieno pasaulio ribose“ kėlė aktualų klausimą, kuriam St. Šalkauskis buvo pašventęs savo mokslinę kūrybą: Ar lietuvių pašaukimas yra sintetinti Rytų ir Vakarų kultūras, ar pasiduoti Rytų kultūros įtakai? J. Juraitis abejojo, ar St. Šalkauskis vienaprasmiškai pasisakė už Rytų ir Vakarų kultūrų derinį, ar įžvelgė lietuvių tautos

Vasario 16-osios gimnazijos direktorius V. Natkevičius sudomino dalyvius Fausto Kiršos ir

Jurgio Baltrušaičio idėjinės poezijos lyginimu: simbolistinę lyriką J. Baltrušaitis pasirinko įtakojamas rusų simbolistų ir savo prigimties - nuolat ieškoti gilesnės daiktų bei reiškinių prasmės, siekti atskleisti visatos esmę, gi Fausto Kiršos poezija - žaismingesnė, bet mažiau filosofiška.

Kitos įdomios paskaitos: J. Ereto „Šveicarai nepriklausomoje Lietuvoje“; rašytojo iš Anglijos R. Giedraičio – Spalio „Prezidento A. Smetonos gyvenimo ir darbų apžvalga“; diplomato P. Navulio referatas „Sąjūdis lietuviškose Rusijos gubernijose prieš pirmąjį pasaulinį karą“.

Skandinavisko Baltų instituto vedėjas dr. J. Čeginskas savo pasisakymą „Egzodas laiko slinktyje“

dedikavo mirusiai motinai M. Čeginskienei, ir kėlė emigrantams aktualų klausimą: dvikultūrės sampratos pasireiškimų plotmėje; dr. J. Grinius paskaitoje „Juozas Paukštelis-romanistas“ pateikė rašytojo kūrybos vertinimą; dipl. ekonomistas V. Gegeckas paruošė „Lietuviško pašto ženklų parodą“.

Ypatingai lyriška ir poetiška paskaita klausytojus pamalonino vokiečių pastorius A. Pranskaitis: „Vertimai iš lietuvių kalbos į vokiečių kalbą“:

“... Eilėraščių vertimas – tai pakartotinis svajojimas svajonių, verkimas, verktų ašarų, dejavimas dejetų dejonių, ilgėjimasis išsiilgto ilgesio, žodžiu - Lietuvos širdis drebančiom rankom ir pilna meilės mintimi perkelta į vokišką širdį”...- pabrėžė jis.

Dr. A. Geručio iniciatyva nuo 1974 metų liepos 26 iki rugpjūčio 7d. Liucernos Rotušėje veikė Vakarų Europoje gyvenančių lietuvių menininkų paroda. Buvo demonstruojami aštuonių skirtingo braižo dailininkų paveiksai bei skulptūros: J. Katiliūtės, prof. G. Stanulio, T. Burbos, E. Robbert, P. Gailiaus, V. Kasiulio, E. Budrio, A. Raudžio-Samogit skulptūros.

Susidomėjimą sukėlė dailininko P. Gailiaus iš Paryžiaus paties išraižytos ir savo senovine rankine spausdinimo mašina atspausdintos iliustracijos Č. Milašiaus veikalamis „La suite

pasiskelbusios, bet pasaulio šalių dar nepripažintos Lietuvos.

Pagrindinis iš viso pasaulio suvažiavusių delegatų tikslas, įtrauktas į dienotvarkę pirmu

**„... Eilėraščių vertimas – (...)Lietuvos širdis
drebančiom rankom ir pilna meilės mintimi
perkelta į vokišką širdį.“**

lithuanienne”(„Lietuviškoji siuita”) ir poemai „La mer” / („Jūra”). Lietuvišką parodą plačiai aprašė šveicarų spauda, rodė vietinė televizija.

ELSS dalyviai pasirašė kreipimąsi į pasaulio tautas, primindami, kad Baltijos šalių laisva mintis nemiršta, kad NEPRIKLAUSOMYBĖS reikalavimas - yra didžiausias tų tautų siekimas.

ELSS EINSIEDELNE 1990 METAIS

ŠLB senajai kartai nepamirštama liko ELSS, vykusio 1990 metų rugpjūčio 5-12 dienomis seniausiam Europos vienuolyne Einsiedelne. Tada pirmą kartą istorijoje atvyko 15-kos žmonių delegacija iš nepriklausoma

klausimu: Kreipimasis į visas pasaulio tautas dėl Lietuvos valstybės teisėtumo klausimo ir dėl jos politinių aktų pripažinimo.

Europos lietuvių studijų savaitėje Einsiedelne dalyvavo prof. V. Landsbergis, PLB pirmininkas prof. V. Bieliauskas, poetas M. Martinaitis, prof. R. Povilionis, advokatas K. Motieka, dr. K. Grinius ir kiti žymūs lietuviai ir signatarai.

Vilties kupini grojo Einsiedelno bazilikos vargonai, kai vienuolyno Abatas šveicaras Georg Holzer Lietuvos delegatų viešnagės proga prie „Juodosios Madonos” altoriaus. aukojo šv. Mišias Lietuvai.

ELSS 1990 metais Einsiedelne. Dalyviai sutinka prof. V. Landsbergį. ŠLB archyvo nuotrauka.

DR.
JOANA
PEČIULIONYTĖ

TAUTINIŲ ŠOKIŲ SANBŪRIS „VILTIS“

Ankstesnio ŠLB iškilių renginių air veiklos apžvalgos tarpe buvo paminėtas ir nuo 1960 metų, veik trisdešimt metų, gyvavęs šis nuostabus mūsų liaudies šokių ansamblis, Lietuvos vardą taipogi daugelyje atvejų iš užmaršties kėlęs. Jo sukūrėja Joana Stasiulienė savo meile lietuvių tautiniams šokiams ir išskirtiniais choreografiniais gabumais įdiegė, subūrus ir išugdžius, kaip rašėme, vien iš šveicarų jaunimo, ilgametę darnią grupę, kurioje buvo daugelis akademikų ir kelios vedusios poros, vadovė nuolat stengiantis savo šokėjus kuo autentiškesniais tautiniais drabužiais apręgti. Jai susisiekus su mūsų liaudies šokių žinovu ir tyrinėtoju Tėvynėje Juozu Lingiu, „Viltis“ stebino mūsų būdingais ir senesniuose raštuose minimais liaudies buitį ir darbą vaizduojančiais aukšto lygio ir apeiginiais bei simboliniais šokiais, lydimi jiems pritaikinta muzika plokštelėse, pačių šokėjų ir komentuojamais. Iš „Vilties“ virš 20 šokių repertuaro paminėsime:

„Rezginėlė“ (vestuvinis), „Subatėlė“, „Ragučiai“, „Linelis“, „Malūnėlis“, „Audėjėlė“, „Aštuonytis“, „Lenciūgėlis“, „Blezingėlė“, „Gyvataras“, vyrų „Džigūnas“ (raitelių šokis). Užjūriuose susikūrė daug mūsų tautinių šokių grupių, bet ši, žinovų nuomone, jaudino savo lietuviškos dvasios perteikimu. „Viltis“ prasiskynė sau kelią, kai jos žydėjimo laikotarpiu ją lydėjo prof. Juozas Eretas, susižavėjęs savo

metus su J. Stasiulienė vedė vienoje Zūrich'o kantono gimnazijoje mūsų tautinių šokių kursą su Lietuvos istorijos įvadu. Kelerių metų laikotarpyje „Viltis“ dalyvavo Tarptautinėse tautinių šokių šventėse Zūrich'e su keliolikos Šveicarijoje gyvenančių tautų grupėmis. Ji beveik visada būdavo minima laikraščių skiltyse su nuotraukomis ir rodoma televizijoje. Ja žavėjosi ne tik svetimšaliai. Mūsų išeivijos buvo

„Viltis“ stebino mūsų būdingais ir senesniuose raštuose minimais liaudies buitį ir darbą vaizduojančiais aukšto lygio ir apeiginiais bei simboliniais šokiais.“

lietuviškais tautiečiais, abiejų pusių džiaugsmui bendru pasirodymu Šveicarijoje ir už jos ribų traukė į save visuomenę, šitaip mūsų tautą reprezentuojant, „Vilties“ sambūris puoselėjo ir garsino įvairiuose visuomeniniuose kultūriniuose lietuviškuose ir tarptautiniuose renginiuose, pasirodydavo ir privačiuose. Jai kartais talkindavo jaunas šveicaras, Zūrich'o operos choristas, mūsų liaudies dainomis gražia tarsena. Šokėja Maria Berger paruošė seminaro darbą Zūrich'o universitete apie lietuvių liaudies kultūrą, šokėjas Michael Jäger kelis

kviečiama į šventiškus renginius ir kituose kraštuose: į Vokietiją, Italiją, Europos lietuviškų studijų savaitę Austrijoje, Šventųjų metų lietuvių suvažiavimą Romoje.

Savo gyvavimo paskutiniaisiais metais šios šveicariškos mūsų tautinių šokių grupės branduolys pradėjo lavinti ir išvesti į viešumą ir savo atžalyną. 1986 m. Tarptautinėse tautinių šokių dienose Zūrich'e vaikų grupių renginyje, patys mažiausieji (4 – 8 metų), sudarydami didžiausią 14 vaikų grupę iš pačių šokėjų, jų giminaičių ir bičiulių sukurta „Jaunoji viltis“, šokėjos Ursula Sigg iniciatyva ir pastangomis, jau garbaus amžiaus sulaukus J. Stasiulienė, sušoko tris mūsų liaudies vaikų žaidyminius šokius: „Uodą“, „Našlį“, „Retežėlį“. Visų festivalio dalyvių eisenoje Zūrich'o centrinėmis gatvėmis, šveicarių mamųčių pasiūdintais ir mūsų austais tautiniais raštais išmargintais drabuželiais apręgti, „Vilties“ šokėjų lydimi, iškėlus nešant užrašą „Litauen“, daugiausia dėmesio ir katučių susilaukę džiaugėsi, „čia apie mus kalba, apie Lietuvą“. Sunku buvo sulaukti ašarų.

„Vilties“ grupės šokėjai tapo mūsų Bendruomenės Garbės nariais. Joanos Stasiulienės įsteigta mūsų tautinių šokių grupė, visada likusi simpatiskai kukli, ir jos veikla liks vienas iš gražiausių žiedų ilgoje Šveicarijos lietuvių istorijoje.

J. Stasiulienės vadovaujamas tautinių šokių kolektyvas „Viltis“ 1974 m.
Autorės archyvo nuotrauka.

JŪRATĖ
CASPERIENĖ

VASARIO 16-OSIOS GIMNAZIJOS VOKIETIJOJE RĖMIMAS

Pirmajame „Šveicarijos lietuvių žinių“ numeryje (1951.02.08), straipsnelyje „**Vienintelė lietuviška gimnazija Vakarų Europoje**“ (psl.4) sakoma, kad „Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Vokietijos krašto Valdyba pereitų (1950 m.- J.C.) metų rudenį įsteigė Diepholze, britų zonoje Vokietijoje, gimnaziją ir mokiniams bendrabutį. Netenka daug aiškinti, kokią didžiulę reikšmę turi ši vienintelė lietuviška gimnazija šiaurės geležinės uždangos“, nes lietuviškai, priversti lankyti vokiškąsias mokyklas, pamažu nutolsta nuo lietuviybės.

Gimnazija turėjo save išsilaikyti. Todėl Vokietijos LB kreipėsi į po visą pasaulį išblaškytus tautiečius, kviesdama savo aukomis paremti šią mokslo įstaigą. Kas pasižadės siuntinėti po pusę dolerio kas mėnesį, „bus laikomas lietuviškosios „Vargo Mokyklos“ rėmėju“.

Ta „vargo mokykla“ buvo įkurta 1950 m. liepą Diepholzo aerodromo stovykloje su tikslu (pirmasis *Gimnazijos metraštis, 1954 m.* cituotas VLB Informacijose 4-2010/gruodis). 1951 metais lietuviai Gimnazijai suteikė Vasario 16-osios vardą.

Šveicarijos lietuviai neliko abejingi Vokietijos lietuvių kreipimuisi. Nors jų tuo metu buvo likę vos pusšimtis, jie savo renginiuose ir suėjimuose pradėjo rinkti aukas gimnazijos išlaikymui. Jau tame pačiame žinių numeryje randame trumpą pranešimą, kad Berno lietuviai prieškalėdiniame susitikime surinko 20 vokiškų markių Diepholzo lietuviškajai gimnazijai.

Iš ŠLŽ Nr. 6 (1952.12.23) sužinome, kad Šveicarijos lietuvių tarpe įsikūrė *Gimnazijai remti būrelis*. Šio būrelio nariai pasižadėjo ištisus metus aukoti kas mėnesį po 5 CHF Vasario 16-osios gimnazijos Diepholze išlaikymui. „Būreliui priklauso: J. Audenis, Dr. V. Dargužas, E. Garbačiauskienė, S. Garbačiaskas, E. Gerutienė, Dr.

A. Gerutis, J. Giedrys, J. Gilis, inž. A. Igoris, J. Jakaitis, L. Kemeklytė, Dr. A. Kušlys, O. ir V. Linderiai, A. Paulaitis, Dr. P. Radvila, inž. J. Stankus, Dr. E. Vaitkevičiūtė ir S. Vaitkevičius“ (psl.3). Stanislovas Vaitkevičius, kaip tikriausiai ir daugelis kitų Šveicarijos lietuvių, išliko tam pažadui ištikimi dar daugelį metų. Janinos Survilaitės knygoje „Visada tolimi - niekada svetimi“ (p. 91) randame tokias eilutes: „*Po jo mirties radome pilnus rašomojo stalo stalčius prikimštus piniginių perlaidų, siųstų visais emigracijos metais į visas puses lietuviškiems reikalams paremti. Vasario 16-osios gimnazijos rėmimui perlaidų buvo pilna batų dėžė...*“

Tokiu būdu buvo tikimasi, kad Šveicarijos lietuviai sugebės

bendromis jėgomis išlaikyti vieną gimnazijos mokinį.

Patalpos kareivinėse nebuvo idealios mokyklai, todėl buvo pradėta ieškoti naujos vietos. Tam reikėjo kur kas didesnės piniginių paramos.

Tuometinis ŠLB valdybos pirmininkas inž. Jonas Stankus su pagalbininkais, artėjant 1952 metų Kalėdoms, paruošė ir išsiuntinėjo įvairioms šveicarų firmoms laiškus, prašydamas paremti Vasario 16-osios gimnaziją Vokietijoje. Taip pat buvo renkamos aukos bažnyčiose po Šv. Mišių ir mėnesiniuose lietuvių susitikimuose Ciuriche ir Berne. Kad Šveicarijoje vyko didžiulė aukų rinkimo akcija, liudija 1961 metų vasario 16 dieną atidengta Garbės lenta naujose Vasario 16-osios gimnazijos patalpose

Vasario 16-osios gimnazija šiandien.
www.lt.wikipedia.org nuotrauka.

Rennhofo pilyje Hüttenfelde. Joje yra toks įrašas: „Broliams ir sesėms lietuviams laisvame pasaulyje ir visiems geros valios svetimtaučiams, įsteigusiems lietuvių jaunimui Vasario 16-osios gimnaziją jos dešimtmečio proga dėkinga Vokietijos lietuvių bendruomenė, gavusi 1953-1956 metais aukas iš šių kraštų:

Šveicarijos 139.850 DM,
Naujosios Zelandijos 996,
JAV 112.471, Prancūzijos 575,
Kanados 23.817, Belgijos 338,
Vokietijos 20.381, Urugvajaus 99,
Australijos 6.833, Austrijos 50,
Venesuelos 6.598, Švedijos 48,
Kolumbijos 2.958, Brazilijos 20,
Didžiosios Britanijos 2.305.

„(...) ir, nors būdami tokie neskaitlingi Šveicarijoje, sugebėjo veikti kaip armija ne eilinių, bet generolų.“

Šis padėkos ženklas težadina lietuvių solidarumą ir meilę mūsų Tėvynei, bedirbant nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimui“.

Gimnazijos išlaikymui buvo reikalingos pastovios įplaukos, ir tuo buvo be paliovos rūpinamasi. Tai rodo laiškas iš Vokietijos krašto valdybos 1967 vasario 22 d., kurį pasirašo vice-pirmininkas E. Simonaitis: „Aš tikiu, kad dr. Radvilos pareiškimas, Vasario 16-osios šelpimą nepalikti tik vien užjūrio lietuviams, ras Šveicarijos lietuvių tarpe pritarimo“ (ŠLB archyvai).

1969 spalio 1 d. paruoštame Viešame pranešime apie Europos LB reikalus rašoma, kad Vasario 16-osios gimnazijai būtinai reikalingas naujas bendrabutis, kurio statyba gali būti pradėta 1970 metais. Vokiečiai duoda 2/3 visos kainos, tai iš lietuvių lieka surinkti trečdalį sumos.

Šveicarijos lietuviai vėl pasiruošę padėti. 1971 m. ŠLB visuotinio susirinkimo protokole parašyta: „Dr. A. Gerutis pasiūlo Šv. lietuviams įrengti vieną bendrabučio kambarį, ant kurio būtų pažymėta aukojusio vardas. Tam surinkti reikės 4000 DM. Šį pasiūlymą susirinkimas vienbalsiai priėmė“. Prabėgus pusmečiui, tuometinis ŠLB pirmininkas dr. P. Radvila rašo laišką Vasario 16-osios gimnazijos direktoriui:

„Bernas, 1971.08.27. Didžiai gerbiamas Direktoriau, Paštu pasiunčiau gimnazijos vardu 2390 šveicarų frankų bendrabučio statybai. Dr. A. Gerutis ir jo žmona jau pirmiau tai intencijai 600 frankų paaukojo. Šveicarijos lietuvių Bendruomenė nutarė surinkti 4000 DM, kad jos vardu būtų vienas bendrabučio kambarys įrengtas. Kitą dalį pinigų pasiųsiu ateinančių metų ankstyvą pavasarį. Su geriausiais linkėjimais. ŠLB pirm. P.Radvila“.

1972 m. vasario 22 d. ŠLB metinio susirinkimo protokole, kalbant apie bendrabučio rėmimą, pažymima, kad reikalinga jau ne 4000 DM, o 5000 DM suma vienam kambariui įrengti, ir

per susirinkimą surenkama 1610 CHF. Aukos Vasario 16-osios gimnazijai buvo renkamos ir siunčiamos dalimis. Kadangi Šveicarijoje per visą sovietmetį buvo tik apie 50 lietuvių, o Vasario 16-osios minėjimuose ir metiniuose narių susirinkimuose, kurių metu būdavo renkamos aukos, dalyvaudavo apie 30-35 lietuvius, tai jų aukojimas buvo tikrai dosnus. Tuo labiau, kad būdavo aukojama ir kitai labdaringai veiklai: kalėdinių dovanų neišgalintiems ar ligoniams siuntimui, lietuviškų leidinių ar renginių organizavimui.

1973 m. vasario 25 d. ŠLB metinio susirinkimo protokole vėl skaitome: „ŠLB yra pasižadėjusi įrengti vieną gimnazijos bendrabučio kambarį. Tam reikia 5000 DM. 3969.91 DM jau yra pasiūsta. Kad galėtume likusią sumą pasiųsti tuojau buvo padaryta rinkliava. P. M. Milvydienė ir p. Dr. Pečiulionytė surinko 1840 CHF. Trys nariai pasižadėjo atsiųsti po 50 CHF. Dr. Gerutis pažadėjo 200.- CHF. pasiųsti tiesiogiai gimnazijai. Taigi pasižadėjimas įrengti bendrabučio kambarį išpildytas!“

ŠLB archyvuose saugomas laiškas ŠLB pirmininkui dr. P. Radvilai iš Vasario 16-osios gimnazijos, pasirašytas gimnazijos direktoriaus V. Natkevičiaus, kuriame rašoma: „Nuoširdžiai dėkoju Jums už DM

1.142.- naujojo bendrabučio statybai. Iš tiesų, (su p.p. Geručių aukomis) Šveicarijos LB peržengė DM 5000.- sumą ir „įsiamžino“ t.y. jos vardu galės būti pavadintas vienas naujo bendrabučio kambarys. <...> Mes džiaugiamės, kad palyginti tokia negausi Šveicarijos LB sutelkė nemažą sumą bendrabučio statybai. Už tai esame Jums ir visiems aukotojams nepaprastai dėkingi“.

Kai tenka nuvykti į Vasario 16-osios gimnaziją Hüttenfelde (Rennhofo pilyje yra įsikūrusios Vokietijos LB ir Jaunimo sąjungos būstinės, o taip pat Lietuvių kultūros institutas ir Europos lietuvių kultūros centras), visad pirmiausia traukia nueiti į pilies Baltąją salę ir pabūti prie tos Garbės lentos, kurios viršuje įrašyta Šveicarija. Užplūsta didžiulis pagarbos ir dėkingumo jausmas mūsų bendruomenės buvusiems ir esamiems nariams už tą dvasinę stiprybę, solidarumą ir suvokimą, ko reikia, kad lietuvių gretose ir, nors būdami tokie neskaitlingi Šveicarijoje, sugebėjo veikti kaip armija ne eilinių, bet generolų.

Lietuviškoji Vasario 16-osios gimnazija buvo ir yra unikali mokymo institucija Vakarų pasaulyje. Ji labai reikalinga ne tik išeivijos lietuviams.

Ir šiandien ji laukia draugų, brolių ir sesių lietuvių paramos. Nuo 2010 m. Gimnazijos kuratorija siunčia pasaulyje gyvenantiems tautiečiams raginimą: „Nutieskime kelią į gimnazijos ateitį“. Jame prašoma padėti surinkti trūkstamas lėšas naujo mokyklos priestato statybai, kuriame privaloma įrengti šiuolaikinius reikalavimus atitinkančias klases, be kurių gimnazija netektų Vokietijos Hesseno žemės valstybinio pripažinimo, kas būtų tolygu jos uždarymui.

Už kiekvieną auką nuo 200 eurų bus klojama plyta su Jūsų įrašu, nuo 1000 eurų - granito plyta gimnazijos parko takelyje. Bet kokia savo finansine pagalba Vasario 16-osios gimnazijai paliktumėte „savo gerumo pėdsaką, kurį čia ateityje ras ir kuriuo džiaugsis būsimoji gimnazijos mokinių kartos!“ (Lietuvių Vasario 16-osios gimnazijos Metraštis 2008/2009).

**VIRGINIJA
SIDERKEVIČIŪTĖ**
„MAGNA RES LIBERTAS“
SVEČIUOSE PAS DR. A. KUŠLĮ

Pas dr. Alfonsą Kušlį, gyvenantį netoli Berno, Kehrsatz miestelyje, gražaus vėlyvo rudens dieną išsiruošėme dviese - Diana Brunner ir šių eilučių autorė. Mums rūpėjo išgirsti, kokiomis nuotaikomis gyvena ilgametis Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininkas (1961-1964 ir 1978-1984).

Sutartą valandą prie vartelių pasitinka guvus namų šeimininkas. Jeigu nežinotume, kad p. Kušlys šią vasarą atšventė savo 90 metų jubiliejų, tikrai neatspėtume, kiek jam metų. Šeimininkas tik šypsosi ir prisipažįsta, kad šiais metais išlaikęs tokio garbaus amžiaus gali vairuoti automobilį. Nors vairuoja jau nuo 1950 metų, tačiau tai, kad iki dabar turi tokią teisę, - retas atvejis Šveicarijoje.

Šeimininkas vedasi mus į savo lietuviškais simboliais alsuojančius namus – prie durų skambučio sienoje įmūrytas iš molio žiestas lietuviškas Vytis, svetainėje be daugybės lietuviškų knygų į akis iš karto krenta lino juostos su išaustu Lietuvos vardu. Namų supa vaismedžiai, krūmai, medžiai ir gėlės, - visa tai p. Kušlys pasodino savo rankomis. Pakvietęs į erdvią svetainę, vaišindamas mus kava, savo pasakojimą pradeda nuo tų laikų, kai Lietuva jau buvo atgavusi nepriklausomybę. Dar ir dabar jis tebesaugo sūnaus Tomo padarytus radijo ir televizijos pranešimų įrašus apie Sąjūdžio veiklą. Pasakoja, kad Lietuvai atgavus nepriklausomybę yra tekę ne vieną kartą lydėti bei vertėjauti iš Lietuvos į Šveicariją atvykusioms delegacijoms, teko bendrauti su Lietuvos politikais ir visuomenės veikėjais, tokiais kaip prof. V. Lansbergis, A. Brazauskas, K. Prunskienė, J. V. Paleckis ir daugeliu kitų. Kartu su kitais Šveicarijos

lietuvių bendruomenės nariais jis darė žygius, kad Lietuva būtų pripažinta tarptautinėse organizacijose.

Už pilietinę drąsą, pasiaukojantią triūsą Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo kelyje dr. A. Kušlys 2005 m. Vasario 16-osios proga iš Prezidento V. Adamkaus gavo apdovanojimą – ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžių. Jį namų šeimininkas rodo kartu su Pasaulio lietuvių bendruomenės ir kitais apdovanojimais, kukliai pridurdamas, kad ne dėl ordinų ir apdovanojimų jis aukojosi, nors pastarieji jam ir esantys brangūs. Vienas iš svarbiausių jo gyvenimo tikslų buvo laisvės siekimas pavergtai tėvynei, besidarbuojant Šveicarijos lietuvių bendruomenės gretose. Dr. A. Kušlys yra įsitikinęs, kokie yra bendruomenės nariai, tokia ir esanti pati bendruomenė. Šveicarijos bendruomenei, nors ji nuo pat jos susikūrimo nebuvo labai skaitlinga, pavyko daug nuveikti Lietuvos labui. Daugeliu atvejų tai buvo pavienių aktyvių bendruomenės narių nuopelnas, ir kadangi ŠLB tokių narių nestokojo, ji sugebėjo išvystyti tam tikrą politinę veiklą. Anot A. Kušlio, išvykdami iš Lietuvos, pasižadėjome skelbti pasauliui apie skriaudą, vykdomą mūsų tautai.

Dr. Alfonsas Kušlys - ilgametis Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės pirmininkas. Apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi.
D. Brunner nuotrauka.

ŠLB reikėsi politinėje plotmėje, be šios veiklos lietuvių emigracija būtų netekusi prasmės.

Dr. A. Kušlys gerai prisimena ŠLB pastangas koordinuoti Europos lietuvių bendruomenių veiklą. Aktyviausiai dėl to pasisakė Berne gyvenęs Lietuvos diplomatinės tarnybos darbuotojas dr. A. Gerutis. Jis 1979 m. penktajai PLB valdybai buvo pasiuntęs raginimą daugiau dėmesio skirti Vakarų Europos kraštų lietuvių gyvenimui. ŠLB nariai siūlė daryti kasmetinius Europos kraštų lietuvių bendruomenių pirmininkų suvažiavimus. Šią idėją palaikė tiek PLB valdyba, tiek Europos lietuvių bendruomenės, ir nuo 1980 m. lietuvių atstovai susitikdavo per kasmet vykstančias Europos Lietuvių Studijų Savaites.

Pamažu kalba krypta ir apie atvykimo į Šveicariją aplinkybes. Dr. Kušlys prisimena, kad 1944 metų vasarą kartu su draugu Jurgiu Steponavičiumi (dar ir dabar tebegyvenančiu Šveicarijoje), su kuriuo jį likimas siejo nuo pat pirmos gimnazijos klasės, išvyko iš Šiaulių. Pasiėkus Austrijos rytus, jauniems pabėgėliams pavyko įsidarbinti fabrike prie Vengrijos sienos. Alfonsas malė valerijono šaknis, o Jurgis klijavo etiketes ant vaistų buteliukų. „Nors gyvenome prastomis sąlygomis barakuose, bet džiaugėmės pastoge virš galvų ir gaunamu maistu. 1945 m. pavasarį, kai sovietai užėmė Budapeštą ir artėjo prie Vengrijos-Austrijos sienos, mums reikėjo trauktis. Mes nuėjome pas savo viršininką, kuris buvo ir fabriko savininkas. Jis buvo mums palankus, galėjome atvirai pasikalbėti. Mes jam pasakėme, kad esame studentai iš Lietuvos ir, artėjant fronto linijai, mums reikėtų trauktis iš šalies. Viršininkas atsakęs, kad leidimo pasitraukimui negalys duoti, bet tris dienas jis nepastebėsiąs, kad lietuvių nėra darbo vietoje“.

Nuvykus į Vieną, paaiškėjo, kad traukinys išvažiuos tik kitos dienos ryte, tad keliauninkai susirado mažą restoranėlį, kuriame tikėjosi sušilti ir gauti šiek tiek maisto. Bet vos tik jiems atsisėdus, pro duris pasipylė kareiviai - teko skubiai pasišalinti ir nakvoti parke.

Dabar ir pats pasakotojas neįsivaizduoja, kaip jie išverė tą kelionę. Su savimi buvo pasiėmę tik šiek tiek sausos duonos, o kelionė jų buvusi ilga ir varginanti. Tiltai pakeliui buvę susprogdinti, dažnai tekdavo tas vietas apeiti pėsčiomis.

Po keleto dienų pabėgėlių grupelė, kurią sudarė 10-12 žmonių, pasiekė Schwarzwald'ą. Balandžio mėnesį pabėgėliai kirtu Šveicarijos sieną. Vietą nakvynei pasirinko miškelyje. Rytui auštant juos apstojo ginkluoti pasieniečiai, laimei, tai buvo šveicarai. Visi buvo nusiųsti į priėmimo punktą, lietuviams leido pasilikti, o grupelėje buvusioms jaunos vokiečiaiems buvo liepta grįžti atgal. Pabėgėlius nugabeno į Adliswilį prie Ciuricho. Iš ten ir prasidėjo A. Kušlio „šveicariškoji odisėja“.

Pabėgėliai galėjo savanoriškai vykti į darbo lagerius. A. Kušlys tuoj pat pasinaudojo šia galimybe, nes suprato, kad jei bus darbo, bus ir duonos. Jis buvo nugabentas į Cossonay darbo stovyklą. Pirmą dieną į darbą eiti nereikėjo, bet buvo paklausta, ar nėra savanorių padėti virtuvėje. A. Kušlys nuėjo ten dirbti ir vėliau jis greitai išmoko gaminti maistą darbo stovyklos gyventojams. Kiek vėliau, kai jis jau buvo perkeltas į Mollendruz mišką, jam teko dirbti net vyriausiu virėju ir gaminti maistą apie 40 viengungių pabėgėlių - šeimos buvo nuvežtos į Yverdon'ą. Vyrai už darbą miške gaudavo pusę franko per valandą, o jis, jau kaip kvalifikuotas darbuotojas, gaudavo 0.70 franko. Bedirbant darbo stovykloje jį ir kitus studentus pasiekė džiugi žinia, kad nuolatinis delegatas prie Tautų Sąjungos ir pasiuntinybės patarėjas Berne, Eduardas Turauskas, jiems iš Amerikos išrūpino stipendijas. Taip iš Mollendruz A. Kušlys pateko į Berno universitetą, kur studijavo veterinarijos mokslus. E. Turauskas ir vėliau rūpinosi Berno studentais lietuvičiais, kviesdavo juos vakarienės, patardavo. Kadangi stipendijos studentai gaudavo tik 150 frankų, tai buvo nelengva pragyventi, ir bet kokia parama buvo labai reikalinga.

Ne visi lietuviai pabėgėliai galėjo pasilikti Šveicarijoje. Daugeliui teko išvažiuoti į Ameriką, Kanadą, Argentiną ar Braziliją. Nors

Diana Brunner ir dr. Alfonsas Kušlys.
Autorės nuotrauka.

dauguma lietuvių buvo išsilavinę, turėjo gydytojo, inžinieriaus ar kitas profesijas, negavo leidimo pasilikti šalyje. Pasisekė tiems, kas, gavę stipendijas, galėjo studijuoti, nes tokie pabėgėliai Šveicarijos valstybei nieko nekainavo.

Šveicarijoje sovietmečiu gyveno maždaug 60 lietuvių. Jie susitikdavo kartą per metus, Vasario 16-oji dažniausiai būdavo švenčiama Ciuriche, bet kartais ir Berne. Vieną kartą buvo švenčiamos Joninės, bet tai netapo tradicija. Berno lietuviai rinkdavosi kartą per mėnesį, susitikinėdavo šeimomis. Tai buvo Geručių, Linderių, Radvilų ir kai kurios kitos šeimos. Dr. Kušlys šiltais žodžiais mini ir kitus aktyvius lietuvius – J. Katiliūtę, J. Stasiulienę, Gegeckų šeimą, E. Vaitkevičiūtę-Rahm. Su ja p. Kušlį siejusi ilgametė graži draugystė. Elenutė, kaip A. Kušlys ją meiliai vadina, jam metai iš metų siuntusi savos gamybos marinuotų grybų konservus. Namų šeimininkas gerai pažinojo ir prof. J. Eretą. Nors J. Eretas buvo jau kitos kartos atstovas, be to, šveicaras, labai gerai sutardavo su lietuviais, įsikūrusiais Šveicarijoje. Jis ne kartą viešėjęs ir pas Kušlį. Atvykdavo dažniausiai tada, kai skaitydavo paskaitas Fribūre, jau iš vakaro atvažiuodavo į Kehrsatz, vakarodavo su šeimininkais, o ryte A. Kušlys jį nuveždavo į Fribūrą.

Dr. A. Kušlio pasididžiavimas

yra du užauginti sūnūs. Kai mirė jo žmona, jaunėliui Martynui tebuvo dešimt metų, vyresnysis sūnus Tomas lankė gimnaziją. Tomas buvo talentingas gydytojas, dirbo Thun'o ligoninėje vyriausiuoju gydytoju. Jam buvo lemta gyventi tik 37 metus - sūnaus gyvybę pakirto vėžys. Tomo šeimoje auga trys anūkės. Jaunėlis sūnus Martynas yra chemijos mokslų daktaras, dirba firmoje *Nestlé*. Abu sūnūs keletą kartų lankėsi Lietuvoje. A. Kušlys išmokė vaikus gerbti šalį, kurioje jis gimė. Vaikaitės irgi daug žino, skaito knygas iš senelio bibliotekos apie Lietuvą vokiškai ir angliškai. Anūkė Elena visai neseniai labai pradžiugino senelį, parašydama jam laišką ir pavardę taip, kaip ji ir rašoma lietuviškai – su š raidele (dr. Kušlio pavardė visuose jo dokumentuose rašoma pagal šveicarams paprastesnį variantą). Kušlio sūnus yra šaulių-sportininkų valdyboje. Nusipelnę klubo nariai gali šaulių namų sienas papuošti savo šeimos herbais. Kadangi dr. Kušlys savo šeimos herbo neturėjo, sūnus paėmė Lietuvos herbą – jis visiems labai brangus. Taip lietuviškas Vytis atsirado ant Šveicarijos Šaulių Sąjungos patalpos sienos.

Paklaustas, ką mano apie dabartinę lietuvių bendruomenę, p. Kušlys sako, kad tai jau ne jo karta. Jam pačiam gerai pažįstamos emigranto problemos, bet jos jo kartai buvo kitos. Po karo jie traukėsi iš Lietuvos, nes tik taip dauguma iš jų galėjo išsaugoti gyvybę. Dirbti visuomeninį darbą buvo nelengva, reikėjo įsikurti svetimoje šalyje, dirbti ir išmaitinti šeimą. Tai pajėgė ne visi. Paveniai Šveicarijos lietuviai visomis išgalėmis kovojo, kad Šveicarijoje nebūtų pamirštas Lietuvos vardas.

Net nepastebėjome, kaip prabėgo malonios pokalbio su mūsų bendruomenės senjoru valandos. Išlydėdamas šeimininkas mums įteikė po savame sode surinktų graikiškų riešutų maišelį, kurį puošė... lietuviškos rūtos šakelės. Atsisveikinant mūsų akis dar patraukė ant dr. A. Kušlio paties statytos pavėsinės išdrožinėti žodžiai „*Magna res libertas*“. Tuo vienu sakiniu ir būtų galima geriausiai apibūdinti šio garbaus Lietuvos sūnaus gyvenimo moto – laisvė yra didis reikalas.

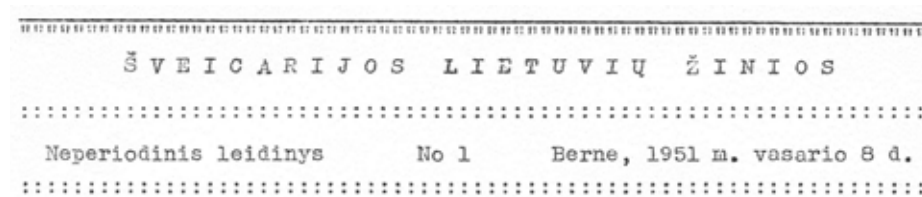
„ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS“ NEPERIODINIŲ LEIDINIŲ NR. 1-7, 1951-53 METŲ APŽVALGA

Leidžiant ŠLB Valdybai ir vėliau Tarybai, ir redaguojant dr. A. Geručiai, tokio pat formato kaip ir 1945 m. leidinio mašinėlė rašytų 2-7 pslp. apimties numerių, rotatoriumi atspausdintų 150 egzpl. tiražu, buvo taip pat sukaupti p.p. Lozoraičių bibliotekoje Romoje.

Pirmajame numeryje, 1951 m. vasario 8 d. informuojama, jog 1950 m. rugpjūčio 20 d. Žürich'e buvo sušauktas steigiamasis Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės susirinkimas, įsijungiant į Pasaulio Lietuvių Bendruomenę.

Šie leidiniai siekia pagyvinti saitus tarp čia gyvenančių lietuvių. Gražia mūsų kalba ir vaizdingaisakiniais, daugumoje veik poetiška proza ir perdėm vientisame stiliuje, atspindi vilties dėl Tėvynės laisvės ir ryžtingas pareigos jausmas vienokiu ar kitokiu būdu prisidėti realiai ir veiksmingai prie duoklės Tėvynei, puoselėjant mūsų Tautos tradicijas. Ar tai būtų intelektualiniu darbu ar šalpa, ir ligonių atveju, bet atsiliiepiant ir į Tautos Fondo ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus atsišaukimus, nes ir politinė ir organizacinė mūsų tremties veikla reikalinga paramos. Prie ŠLB tikslų priklauso ir visiems susiklausyti, siekiant bendrą idealą prisidėti prie lietuviško gyvenimo srovės sustiprinimo bei praplėtimo.

Pateikiama reguliariai ir Šveicarijos lietuvių gyvenimo kronika, žinių apie asmeninę raidą ir retėjančias mūsų gretas, išvykstant į tolimesnę emigraciją dėl anais laikais griežtų Šveicarijos įstatymų pabėgėlių

atžvilgiu. Išsamiai apibūdinamos ryškios mūsų Tautos asmenybės čia, kaip prel. prof. Kazimieras Šaulys, Vasario 16 d. Signataras, savo ilgamete nenuilstama veikla labai plačią vagą įvairiose darbo srityse išvariusio: religinėje, tautinėje, socialinėje, pedagoginėje, karitatyvinėje, mokslinėje ir administracinėje. Taipgi minimas kun. prof. dr. Povilas Jakubėnas, evangelikas-reformatas, didžiai nusipelnęs mūsų tautai įvairiose gyvenimo srityse, ir pirmojo pasaulinio karo metu visada pasilikęs lietuviško gyvenimo kūryje. Juozas Gabrys- Paršaitis, teisininkas, nuderbo ypač pirmojo pasaulinio karo metu mūsų tautai naudingą darbą, įsteigęs Paryžiuje Lietuvių Informacijų biurą ir daug prisidėjęs prie Lietuvos

„(...) prisidėti realiai ir veiksmingai prie duoklės Tėvynei, puoselėjant mūsų Tautos tradicijas.“

teisų gynimo tarptautinėje plotmėje, įterpdamas mūsų tautos kovą už laisvę į kitų pavergtųjų tautų sąjūdį. Vėliau Lietuvių Informacijų biuras ir Pavergtųjų tautų sąjunga įsikūrė Šveicarijoje. Jonas Mackevičius kaip talentingas dailininkas jau anksti atkreipė į save meno pasaulio dėmesį, buvo reto produktyvumo, baigęs net tris Meno Mokyklas dar prieš pirmąjį pasaulinį karą; jo dailės parodos Lietuvoje susilaukė didžiulio pasisekimo, jis pasižymėjo ir religinio meno srityje. Juzė Katiliūtė-Stanulienė, dailininkė, baigusi Kauno, Vilniaus ir Ženevos Meno Mokyklas, surengė 1952m. Ženevos miesto Meno galerijoje savo darbų parodą, apie kurią labai palankiai atsiliepė Ženevos spauda.

1952 m. vasario 17 d. visuotiniame susirinkime buvo priimti Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės įstatai su įvairiais nuostatais. ŠLB veiklai

organizuoti ir vadovauti sudaroma krašto Valdyba, o ŠLB reikalų tvarkytojas yra Krašto Taryba.

1951m. birželio mėn. buvo Ingenbohl'io Šv. Kryžiaus seselių, kurių tarpe buvo ir nemaža lietuvių, jų kapelionui kun. dr. J. Navickui jų mokyklos įstaigoje Estavayer-le-Lac suruošta lietuviška meninė programa, vaizduojant ir tuometinę religinę padėtį Lietuvoje, kuri visiems dalyviams padarė gilų ir jaudinantį įspūdį.

1953 m., šeštajame numeryje, skaitome, jog Valdybos pirmininkas, dipl. inž. J. Stankus išsiuntinęs įvairioms šveicarų firmoms daugybę laiškų, prašydamas paremti Vasario 16-osios gimnaziją, tada dar Diepholz'o kareivinėse Vokietijoje. 1953 m. balandžio mėn. Lietuvių Bendruomenės

Valdybai Hüttenfeld'e, Vokietijoje, nupirkus buv. Schloss Rennhof su sklypu, ir atremontavus ir paplatinus patalpas, 1954 m. sausio mėn. gimnazija galėjo persikelti ten. Inž. J. Stankaus pastangų dėka, kreipiantis ir į Šveicarijos akademinę visuomenę – su pozityviais atsiliepimais - Šveicarijoje buvo surinkta daugiausia aukų šios galimybės įgyvendinimui.

1953 m. vasario 13 d. numeryje rašoma, jog pasirinkta Londone išeinanti savaitraštį „Britanijos Lietuvis“ Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės organu, taupant ir išlaidas ir laiką, - leidžiant ligšiolines „Šveicarijos Lietuvių Žinias“, ir panaudojant būtiesniems reikalams. Buvo numatyta „Šveicarijos Lietuvių Žinias“ leisti tik kaip metraštį, jame sužymint svarbiausius įvykius iš Šveicarijos lietuvių gyvenimo.

VIRGINIJA
SIDERKEVIČIŪTĖ

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VEIKLOS APŽVALGA „EUROPOS LIETUVIO“ IR „PASAULIO LIETUVIO“ PUSLAPIUOSE

Ruošiant šį jubiliejinį mūsų bendruomenės laikraščio numerį nusprendėme pasidomėti, kokia informacija apie Šveicarijos lietuvių bendruomenės veiklą pasiekdavo to meto kitų šalių lietuvių laikraščius. Nuo 1953 m. vasario mėn., nustojus leisti „Šveicarijos lietuvių žinias“, pranešimai ir straipsniai nuolat buvo siunčiami į Londono „Britanijos lietuvių“, kuris jau 1952 m.- 1953 m. buvo paskelbtas oficialiu lietuvių bendruomenių organu Europoje ir ėjo su priedu „Europos lietuvių laikraštis“, o nuo 1953 m. rugsėjo 23 d. vadinosi „Europos lietuvių“. Nuo 1963 m., pradėjus Pasaulio lietuvių bendruomenei leisti „Pasaulio lietuvių“, žinios iš Šveicarijos buvo siunčiamos į šį kas mėnesį išeinantį laikraštį. Į „Europos lietuvių“ ir toliau dažnai rašė dr. J. Pečiulionytė. Ten ji nuolat garsino J. Stasiulienės tautinių šokių kolektyvą „Viltis“.

Jūsų dėmesiui pateikiame tai, ką pavyko surasti to meto spaudoje. Buvo nuspręsta peržiūrėti „Europos lietuvių“ nuo 1953 m. iki 1963 m. ir „Pasaulio lietuvių“ nuo 1963 m. iki 2000 m. numerius. Labai gaila, bet pavyko peržvelgti „Britanijos lietuvių“ laikraštį iki 1953 m. rugpjūčio 27 d., o „Europos lietuvių“ tik nuo 1955 m. sausio 2 d. – tokiu būdu lieka spaudoje nenagrinėtas pusantų metų laikotarpis. Ši apžvalga apie ŠLB veiklą minėtų laikraščių puslapiuose nepretenduoja į išsamius Šveicarijos lietuvių bendruomenės veiklos tyrimus, yra fragmentiška, nes neapima archyvinės bendruomenės medžiagos ir koncentruojasi tik į pasirinktus laikraščius.

ŠLB VEIKLOS ATSPINDŽIAI „EUROPOS LIETUVYJE“ NUO 1953 IKI 1963

Apie pirmuosius Šveicarijos lietuvių bendruomenės žingsnius dabar galime sužinoti iš bendruomenės valdybos posėdžių protokolų, laiškų, siuntintų aplinkraščių ir laikraščių. Spaudos vaidmuo bendruomenių kūrimosi metais buvo be galo svarbus - tai pabrėžiama visuose pirmuosiuose lietuvių bendruomenių laikraščiuose. Jie turėjo įgyvendinti keletą uždavinių – skelbti informaciją lietuvių tarpe, išryškinti pagrindinius bendruomenių siekius ir vienyti jėgas jų įgyvendinimui bei organizuoti bendruomenę. Lietuviybės puoselėjimas ir tautinės savasties išsaugojimas svetimuose kraštuose buvo ta varomoji jėga, kuri stūmė į lietuviškos spaudos kelią po pasaulį išsibarsčiusias lietuvių bendruomenes su neblėstančia viltimi išsaugoti brangų spausdintą lietuvišką žodį.

Šveicarijos lietuvių bendruomenė, susikūrusi 1950 m. rugpjūčio 20 d., nors būdama labai neskaitlinga, po gyvavimo pusmečio irgi pradėjo leisti savo laikraštį. Pirmasis „Šveicarijos lietuvių žinių“ numeris išėjo jau 1951 m. vasario 8d. Po dvejų metų - 1953 m. vasario 13 d. - išleidžiamas septintasis ir paskutinis (iki leidybos atnaujinimo 2001 m.) šio neperiodinio leidinio numeris, kuriame pranešama, kad „reikia tausoti jėgas ir lėšas, kurių per daug neturime. Nutarta „Šveicarijos lietuvių žinias“ paversti metraščiu, kuriame būtų surašomi svarbesnieji duomenys iš Šveicarijos lietuvių gyvenimo. Jos bus leidžiamos kiekvienais metais prieš Vasario 16 d.“.

1952 m. spalio 30 d. „Britanijos lietuvių“ pasirodė trumpas pranešimas, kad dr. A. Gerutis vienas pirmųjų jau persiuntė Šveicarijoje gyvenančių lietuvių sąrašą, kurie užsisakė „Britanijos lietuvių“, tuo pačiu pranešdamas, kad „ŠLB taryba ir valdyba pasirinko šį laikraštį savo organu“. O tų pačių metų gruodžio 25 d. „Britanijos lietuvių“ numeryje publikuojamas Šveicarijos krašto valdybos kreipimasis į Šveicarijos lietuvius, kuriame skatinama užsisakyti „Britanijos lietuvių“. Dėmesį patraukia labai poetiška kreipimosi kalba, alsuojanti ilgesiu prarastajai Tėvynei, Šveicarija

apibūdinama tik kaip „poilsio stotis“ kelionėje atgal į Tėvynę. „Britanijos lietuvis“ – tai „lietuviškasis kvieslys“, atnešantis „žiupsnelį lietuviškos saulės spindulių“ į lietuvių pastogę: „Kas gi geriau Tave atgaivins ir paguos, kas geriau supras ir Tau naudingus patarimus duos, kas Tave stiprins jei ne lietuviškas spausdintas žodis? Tad nesvarstyk ir nesvyruok, bet tapk nuolatinu „Britanijos lietuvių“ skaitytoju, skaitytoja“. Kreipimesi pranešama, kad Leidimo Tarybos atstovas Šveicarijoje bus Antanas Paulaitis.

Tiek „Britanijos lietuvis“, tiek „Europos lietuvis“ buvo leidžiami kas savaitę, juose buvo pateikiamos politinės žinios, informuojama apie bendruomenių renginius, lietuvių emigrantų kasdienybę ir rūpesčius, spausdinama poezija bei proza. Žinios iš kitų šalių lietuvių bendruomenių pasirodydavo rubrikoje „Europos lietuvių kronika“, kuri buvo talpinama trečiame arba ketvirtame laikraščio puslapyje. Nors „Britanijos lietuvių“ paskelbus Europos lietuvių bendruomenių organu, buvo nuspręsta leisti didesnės nei 4 puslapių apimties laikraštį, tačiau retas kuris numeris buvo išleistas 6 ar 8 puslapių. Peržvelgus archyvinius numerius akivaizdžiai matyti, kad daugiausiai informacijos šiai rubrikai pateikdavo Didžiosios Britanijos lietuvių bendruomenė. Beveik kiekviename laikraščio numeryje galima surasti pranešimus iš Vokietijos. Kiek rečiau, bet palyginti vis viena gana dažnai šiems laikraščiams pranešimus siuntė lietuvių bendruomenės iš Austrijos, Danijos, Italijos ir Prancūzijos. Buvo publikuojamos žinios ir iš Australijos, Kanados bei JAV lietuvių bendruomenių. „Europos lietuvių“ leido Lietuvių namų akcinė bendrovė, Leidimo Tarybą sudarė Didžiosios Britanijos lietuvių sąjungos Valdyba ir Europos lietuvių bendruomenių pirmininkai.

Iš Šveicarijos informacija į „Europos lietuvių“ buvo siunčiama gana retai, dažniausiai po Vasario 16-osios minėjimų, tik išimtiniais atvejais talpinama informacija apie kitus ŠLB renginius, susitikimus ir kitos žinios iš Šveicarijos lietuvių gyvenimo.

Štai 1953 m. liepos 23 d. „Britanijos lietuvių“ numeryje rašoma, kad negausiai Šveicarijos lietuvių bendruomenei pavyko padaryti tai, „apie ką jokia kita bendruomenės valdyba nė svajoti negali“ - ŠLB pirmininkas p. J. Stankus, talkininkaujant p. Garbačiauskienei ir p. Palaičiui, suorganizavo 82 lietuvių vaikams ir 7 suaugusiems iš Vokietijos atstogus šveicarų šeimose ir stovykloje, esančioje Saas. Pas save į namus pasiimti vaikų susirinko apie 100 šveicarų, visiems lietuviukų net nepakako. Panašių stovyklų vaikams aprašus pavyko surasti 1957 m. ir 1962 m. „Europos lietuvių“. Štai 1957 m. spalio 31 d. numeryje plačiai pasakojama apie trijų savaitių stovyklą Šveicarijoje vaikams iš Vokietijos, kuriai lėšas suaukojo Amerikos ir Kanados lietuviai. Stovyklautojus aplankė vyskupas Padolskis, buvo skaitomos paskaitos, lankėsi ŠLB nariai, buvo pagerbti Lietuvos partizanai.

1955 m. kovo 17 d. „Europos lietuvių“ skelbiamas išsamus Lietuvos nepriklausomybės dienos ir ŠLB visuotinio susirinkimo aprašymas, kuriame tarp daugelio kitų svečių dalyvavo ministras St. Lozoraitis, VLIK'o atstovai bei keturių didžiųjų Ciuricho dienraščių – „Neue Zürcher Zeitung“, „Neue Zürcher Nachrichten“, „Tagesanzeiger“ ir „Die Tat“ korespondentai, kurie vėliau išsamiai aprašė šį minėjimą. Minėjimo kulminaciniu momentu buvusi prof. J. Ereto kalba, kurioje jis susirinkusius svečius supažindino su didinga Lietuvos valstybės istorija.

Eretas savo kalboje pabrėžė, „kad emigracija nėra prakeikimas, juk ir ankstesnieji emigrantai, kurie bėgo nuo caro režimo, sukūrė ir atgaivino Lietuvą. Šios emigracijos uždavinys yra ne kiek ne mažesnis. Pasakotojas priminė, kad esama ir kitokios emigracijos – tai tyli emigracija tėvynėje pasilikusiųjų, kurie visomis savo sielos jėgomis priešinasi svetimam režimui ir lieka ištikimi šventiems tėvynės idealams. Be to, yra emigracija, kurion išvyko tie, kurie tėvynės miškuose su ginklu rankoje priešinasi užgrobikui“.

1956 m. dviuose „Europos lietuvių“ numeriuose - sausio 5 d. ir sausio 19 d. - trumpuose pranešimuose aprašoma, kad Šveicarijos lietuviai minėjo savo mirusiuosius. Ciuriche mišias aukojęs kun. dr. J. Navickas, po to kapuose buvo padėtos gelės ant lietuvių J. Gylio kapo – taip buvo paminėti visi Šveicarijoje bei kitur mirę lietuviai. Kitame pranešime pasakojama, kad Šveicarijos lietuviai Šv. Kalėdų proga pasirūpino, kad visi Šveicarijoje gyvenantys lietuviai ligoniai gautų kalėdinius siuntinėlius. Šį darbą atliko Krašto valdybos pirmininkas p. A. Paulaitis. Lietuviai sudėjo iš savo užd darbo po keletą frankų už kuriuos buvo nupirkti įvairių produktų be dovanėlių.

1956 m. vasario 23 d. numeryje publikuojamas gana išsamus Lietuvos nepriklausomybės dienos minėjimo Ciuriche ir Berne aprašymas. Šis pranešimas yra svarbus tuo, kad jame skelbiamas bendruomenės statuto pakeitimas – panaikinama

tarybos institucija ir paliekama tik valdyba. Pranešama, kad visuotiniai susirinkimai bus šaukiami kasmet, o ne kaip ligi šiolei kas antri metai. Be to, panaikinamas paragrafas, pagal kurį tam tikras narių įnašo nuošimtis skiriamas Tautos Fondui - nariai gali spręsti patys, kurį fondą remti – Tautos ar Nepriklausomybės Fondą. Per konfederacijos prezidentą M. Feldmann šveicarų vyriausybei pareikšta padėka už lietuvių kaip politinių emigrantų priglobimą Šveicarijoje. Šis faktas ir tai, kad ŠLB minėjo Lietuvos valstybės nepriklausomybės dieną, buvo paviešinti šveicarų spaudoje.

1956 m. birželio 21 d. numeryje išsamiai aprašoma, kaip Šveicarijos lietuviai paminėjo liūdnuosius birželio įvykius – Tautos sukilimą 1941 m. birželio 22 d., kurio tikslas buvo išsivaduoti nuo sovietų okupantų ir atkurti Nepriklausomą Lietuvos valstybę. Tos pačios dienos ryte prasidėjo Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karas. Ta proga visos trys Pabaltijo tautos kartu Ciuriche surengė minėjimą.

Kitas renginys vyko Einsiedelne, į jį atvyko apie 200 tautiečių iš Vokietijos. Einsiedelno katedroje birželio 16 d. Vyskupas Padolskis maldomis prašė palaimos ir laisvės lietuvių tautai. Iš ten maldininkai nuvyko į Sachsen, kur kun. J. Navickas aukėjo mišias. Dar ir kitą dieną buvo aukojamos mišios, vyko viešas minėjimas, kurio metu prof. J. Eretas skaitė paskaitą apie bolševizmo pavojų. Šios maldos dienos už kenčiančią lietuvių tautą

Nukelta į 30 psl.

STUDENTAI DARBO STOVYKLOJE

LT ĮSTOJIMO Į EU ŠVENTĖ CIURICHE 2004 M.

JONINIŲ ŠVENTĖ CIURICHE 2006 M.

VENITE MUGĖ LIUCERNOJE 2005 M.

TAUTŲ DIENA CIURICHE 2006 M.

„LITUANICOS“ ATIDARYMAS 2005 M.

KRIKŠČIONYBĖS ŠVENTĖ 1987 M.

LENTOS MAIRONIUI ATIDENGIMAS MEGENE 2007 M.

LR PREZIDENTO SUTIKIMAS BERNE 2006 M.

VAIKŲ ŠOKIŲ GRUPĖ VILTIS 1987 M.

ŠLB KREPŠININKŲ KOMANDA 2009 M.

buvo paminėtos šveicarų spaudoje. Liepos 5 dienos *Europos lietuvių* rašoma apie tai, kokio atgarsio šie lietuvių renginiai sulaukė skaitytojų tarpe. Dienraštis *Die Ostschweiz* užbaigė straipsnį klausimu „ar galime mes, kurie viską turime, būti abejingi likimui tų, kurie viską prarado?“ Jau kitos dienos numeryje nurodomas Šveicarijos Lietuvių Pagalbos Komiteto sąskaitos numeris - to pageidavo skaitytojai, taip norintys pagelbėti lietuviams.

1958 m. vasarį visiems pasaulio lietuviams švenčiant Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo keturiasdešimtmetį, Šveicarijos lietuviai pasirūpino, kad spauda kuo plačiau informuotų apie šią sukaktį. 1958 m. kovo 6 d. „Europos lietuvių“ numeryje rašoma, kad išsamūs straipsniai pasirodė įtakingiausiame šveicarų dienraštyje „Neue Zürcher Zeitung“, didžiausią tiražą Šveicarijoje turinčiame „Tages-Anzeiger“, abiejuose Bazelio dienraščiuose - „Basler Nachrichten“ ir „National-Zeitung“, Berno dienraštis „Berner Tagblatt“. Bazelio laikraštyje „National-Zeitung“ suminimos visos sutartys, kurias Lietuva ir kitos Pabaltijo valstybės buvo pasirašiusios su Sovietų Sąjunga ir kurias pati Maskva sulaužė. Straipsnyje cituojama taikos sutartis su Lietuva, pagal kuri sovietai

„visiems amžiams“ pripažino Lietuvos valstybės suverenumą.

Bevertydama archyvinius numerius stebėjau, kad iš 1957 m. ŠLB veiklos nedaug ką aptikau. Buvo aprašyta tik vaikų vasaros stovykla, daugiau nepavyko aptikti beveik nė vienos žinutės iš Šveicarijos. Tai buvo pastebėta ir to meto „Europos lietuvių“ skaitytojų iš Šveicarijos. 1958 m. lapkričio 6 d. numeryje akis patraukia skaitytojo laiškas pavadinimu „Kur pražuvo lietuviai?“, po laišku pasirašo - „Dar lietuvis“. Laiške skundžiamasi, kad „Jau beveik du metai praslinko, kai nieko negirdėti apie Šveicarijos lietuvius. (...) Tenka galvoti, kad Šveicarijos lietuviai miega meškos miegą ir nepajėgia pabusti“. Priekaištaujama, kad iš Šveicarijos „nei balso nei rašto“, neaišku, kas vyksta bendruomenėje, kad per Vėlinės nelankomi lietuvių kapai, neglobojami ligoniai. Perskaičius tokį atvirą kreipimąsi į Šveicarijos bendruomenės narius, o ypač valdybą, tenka susimąstyti apie tai, kokie reikalavimai šiai visuomeninei organizacijai buvo keliami. Iš keleto valdybos narių tikimasi renginių, jų aprašymų, rūpinimosi sergančiais tautiečiais, mirusiųjų kapais. Diskusija apie tai, kur dingo Šveicarijos lietuviai pratęsiama dar dviejuose „Europos lietuvių“ numeriuose. Gruodžio 11 d. numeryje publikuojamas išsamus ŠLB

valdybos atsakymas į laišką, o „Dar lietuviui“ siūloma tokį gražų ir brangų žodį naudoti labiau tinkamoje vietoje. 1959 m. vasario 12 d. numeryje publikuojamas buvusio Krašto valdybos pirmininko A. Paulaičio laiškas. Jame rašoma apie problemas, su kuriomis tikrai susidūrė ir kitų kraštų bendruomenės – tai tarpusavio nesutarimai, per mažas domėjimasis Krašto valdybos siunčiamais raštais, menkas susirinkimų lankymas, nario mokesčio nemokėjimas ir t.t.

Peržvelgus „Europos lietuvių“ nuo 1955 m. iki 1963 m. akivaizdžiai matyti, kad Vasario 16-osios minėjimų aprašymai ir buvo ta informacija, kuri dažniausiai pasiekdavo savaitraštį. Kiekvienais metais vykstančiuose Nepriklausomybės dienos minėjimuose, kurių metu vykdavo ir visuotiniai bendruomenės narių susirinkimai, būdavo aukojamos mišios, skaitomos paskaitos bei paruošiama meninė programa. Archyvinuose šio laikraščio numeriuose galima surasti informacijos ir apie tai, kur išvyko vienas ar kitas lietuvis gyventi, kur įsidarbino, kas ir kokias disertacijas apgynė, buvo skelbiama ir apie lietuvių dailininkų, gyvenančių Šveicarijoje ir kitose Vakarų Europos valstybėse, parodas, apie Šveicarijoje organizuojamas stovyklas vaikams.

ŠLB VEIKLOS ATSPINDŽIAI „PASAULIO LIETUVYJE“ NUO 1963 IKI 2000

Pirmasis Pasaulio lietuvių bendruomenės mėnesinis informacinis „Pasaulio lietuvių“ numeris išėjo 1963 m. lapkričio mėn. Pirmame laikraščio puslapyje atsakoma į klausimą, kas bus „Pasaulio lietuvis“ – „informacinis biuletenis PLB reikalams. Taigi jam visų pirmiausia ir visų daugiausia rūpės šios Bendruomenės siekiai, gyvenimas, darbas. Rūpės, kad didingoji Lietuvių Chartos vizija taptų gyvąją Bendruomenę. Rūpės, kad tikėjimas Bendruomenę taptų ta gyvenimo jėga, kuri įgalina lietuvių tautos dvasios nemirtingumą ir istorinį Lietuvos amžinumą. (...) Tiesa, visa šitai rūpi ir patriotinei lietuvių spaudai. Jos skiltys Bendruomenės minčiai atviros. Tad lietuvių spaudos patarnavimo, kaip siekė, ir toliau sieksim. Mūsų keliai sutampa. Daugiau – be spaudos negalima nė pati Bendruomenė. Bet „Pasaulio lietuvis“ reikalingas specifiniam tikslui – Bendruomenės jėgoms ugdyti ir rikiuoti. To reikalauja jos pažanga ir ateitis.“

Žinios iš po pasaulį išsibarsčiusių lietuvių bendruomenių buvo spausdinamos rubrikoje „Pasaulio lietuvių bendruomenės“. Jau antrajame „Pasaulio lietuvių“ numeryje, išėjusiame 1963 m. gruodžio mėnesyje skaitome gana išsamų tuometinės ŠLB valdybos pranešimą apie bendruomenę. Jame tarp kitos informacijos skelbiama, kad „lietuviai karo tremtiniai Šveicarijos Lietuvių Bendruomenę įsteigė 1945“. Panašių klaidinančių pranešimų teko skaityti ir kitose ano meto spaudos puslapiuose. Lietuvių organizacijos ir susibūrimai veikė ir minimais metais, tačiau jos dar nesivadino lietuvių bendruomenėmis, - pastarosios pradėjo kurtis po Lietuvių Chartijos paskelbimo 1949 metų birželio 14 d. Tai buvo naujas lietuvių organizavimosi būdas, besiremiantis tik lietuvių – PLB priklauso kiekvienas lietuvis pačiu savo gimimu. Toliau straipsnyje rašoma, kad tik vos 60 lietuvių gyvena Šveicarijoje, kiti išvažinėjo į Australiją, Kanadą ir JAV; nemažai jų

dirba medicinos srityje - 4 gydytojai, 3 veterinarijos gydytojai, 1 dantistė; yra vienas lietuvis profesorius Ženevos meno akademijoje; Šveicarijos universitetuose (daugiausia mediciną) studijuoja keletas lietuvių studentų iš Amerikos ir Vokietijos. Metiniai bendruomenės susirinkimai vyksta tradiciškai Vasario 16-osios minėjimų proga. Vietovėse, kur esą daugiau lietuvių, susirinkimai įvyksta ir

radijo redaktoriai davė suprasti, kad prof. J. Ereto paskaitos apie Lietuvos pavergimo 25 metų sukaktį nebus transliuojamos, nes „politinė tema šiuo metu nepageidaujama“. Papasakojama ir apie kitas pastangas kalbėti apie Lietuvą žiniasklaidos priemonėse ir pabrėžiamas Šveicarijos lietuvių užsispyrimas - „ko nepasiekta pro paradines duris, gal pavyks pro užpakalines“.

„Rūpės, kad tikėjimas Bendruomenę taptų ta gyvenimo jėga, kuri įgalina lietuvių tautos dvasios nemirtingumą ir istorinį Lietuvos amžinumą.“

dažniau, pvz. Berno apylinkių lietuviai renkasi kas mėnesį, Ciuriche - kiek rečiau. ŠLB valdyba praneša apie nuolatinį bendruomenės narių rūpinimąsi, kad šveicarų spaudoje būtų publikuojami politinius ir kultūrinius Lietuvos klausimus nagrinėjantys straipsniai. Be to, valdyba skundžiasi prasta Europos lietuvių bendruomenių ir PLB veiklos koordinacija.

1964 m. 11-12 numeryje ŠLB pirmininkas dr. A. Kušlys pasakoja apie Pabaltijo kultūrinės dienas, vykusias gegužės 8-11 d. Ciuriche. Anot jo, kad kai „net Lietuvos lietuvis sportininkas neturi teisės užsienyje kovoti Lietuvos vardu, kiekvienas pabaltiečių viešas pasirodymas turi didelę prasmę ir vertę“. A. Kušlys su giliu liūdesiu praneša ir apie prelato K. Šaulio mirtį.

1965 m. nr. 16 pristatoma nauja ŠLB valdyba, kurios pirmininku išrinktas jaunosios kartos atstovas, studentas Algimantas Gegeckas. Dėl to, kad vyresniąją kartą keičia jaunimas, džiaugiamasi, bet išreiškiamas ir susirūpinimas, nes visiems gerai žinoma, kad šis darbas yra be galo sunkus. Viena iš priežasčių – negausi ir po visą šalį išsisklaidžiusi Šveicarijos lietuvių bendruomenė, kuriai sutelkti reikia ypatingų pastangų. Antra priežastis „Šveicarijos neutralitetas, saugojas šio krašto politinę „nekaltybę““. Prisimenama, kaip buvusiam valdybos pirmininkui Šveicarijos

1971 m. kovo mėn. numeryje iš Šveicarijos pranešama, kad lietuviai savo aukomis Vasario 16-osios gimnazijoje įrengs vieną bendrabučio kambarį (DM 4000 vertės) ir kad dr. Joana Pečiulionytė atstovaus Šveicarijos lietuvių Europos lietuvių katalikų taryboje, kuri buvo sudaryta prie Europos lietuvių vyskupo A. Deksnio.

1971 m. 11 numeryje ŠLB valdybos pirmininkas pateikia 1969-70 metų veiklos apžvalgą, paminimi ir ryšiai su rašytoju dr. H. Kuehner-Wolfskehl, rašančiu knygą apie kryžiuočių žygius į Lietuvą ir apie tai, kad jam suteikta informacija rašymui. Išsiųsta padėka prof. J. Eretui už jo leidinį „Die vergessenen Balten“. Šie trumpi pranešimai fiksuoja tai, kokią didelę reikšmę ŠLB skyrė visiems, kas savo raštais, knygomis garsino Lietuvą. Nors Lietuva ir buvo pavergta ir ta savo nelaisve izoliuota, buvo šventai tikima, kad skambantis jos vardas pasaulyje neįsivaikšys iš visuotinės atminties. 1973 m. lapkričio-gruodžio numeryje pasakojama, ką ŠLB nuveikė Lietuvos laisvinimo labui: „Šveicarijos LB valdyba ryšium su Ženevoje susirenkančia saugumo konferencija pasiuntė Šveicarijos užsienio reikalų ministeriui P. Graberiui memorandumą, kurio pagrindinius punktus paskelbė Šveicarijos žinių agentūra. Priminta Lietuvos ir kitų Pabaltijos respublikų sovietinė okupacija ir prašoma nepripažinti jų prievartinio įjungimo

į Sov. Sąjungą, kas rodytų laisvosios Europos solidarumą su nelaisvėje kenčiančiomis tautomis. Agentūros pateiktas memorandumo ištraukas paskelbė beveik visi Šveicarijos laikraščiai, kreipdami savo skaitytojų dėmesį į Sov. S-gos dviveidiškumą“.

„kai net Lietuvos lietuvis sportininkas neturi teisės užsienyje kovoti Lietuvos vardu, kiekvienas pabaltiečių viešas pasirodymas turi didelę prasmę ir vertę.“

1973 m. nr. 27 skelbiama, kad nutarta baigti rinkti penkis tūkstančius Vokietijos markių vienam kambariui Vasario 16-osios gimnazijos bendrabutyje įrengti. Informuojama ir apie kitą išipareigojimą – įsigyti aštuonis „Lietuvių Enciklopedijos“ kompleksus anglų kalba ir padovanoti po komplektą Šveicarijos centrinei ir universitetų bibliotekoms. Išlaidos šiam reikalui sieksiančios apie 2500 frankų. 1979 m. išėjus šeštajam ir paskutiniam šios enciklopedijos tomui, tų metų „Pasaulio lietuvių“ 4 numeryje pranešama, kad ŠLB „užbaigė savo užmojų – enciklopedija aprūpinti Šveicarijos bibliotekas. Kaip pranešama iš Ciuricho, enciklopedijomis aprūpintos penkios mokslo įstaigų bibliotekos ir archyvai įvairiuose krašto miestuose. Tai itin svarbus darbas ypač todėl, kad JAV ir Anglijoje yra ruošama ir sovietinės enciklopedijos anglišką laida“.

Toliau pranešime paminima ir parašų jaunimo peticijai rinkimo akcija, kai 1972 metais kiekvienas narys surinko vidutiniškai 60 parašų ir apgailėstaujama, kad daugelis kitų kraštų bendruomenių į šį reikalą maža kreipė dėmesio. Prof. Dr. J. Eretas, kunigo J. Juraičio pastangomis, vasario 16 d. skaitė paskaitą apie Lietuvą Brigo mieste – „Tiek vaizdi paskaita, tiek tautinių šokių grupės lietuviški šokiai Brigo publikos buvo entuziastiškai priimti: vakaras buvo tikras pasisekimas Lietuvos naudai“.

1974 m. nr. 4 pasirodo skelbiamas, kad per Nepriklausomybės minėjimo

dieną tautinių šokių kolektyvo „Vilties“ vadovei J. Stasiulienei nutarta suteikti garbės nario titulą, o jos vadovaujamai grupei duoti garbės diplomą. Nubalsuota pagal išgales grupę remti ir finansiškai. Pranešime paminima, kad jai savo pinigais

labai daug padeda dr. J. Pečiulionytė. Visiems grupės šokėjams garbės nario titulas suteikiamas metais vėliau 1975.I.26 (PL. – 1975, Nr. 12/75, p. 256). Informuojama, kad visų pabaltijiečių susirinkimo metu (vasario mėn. 17 d.) buvo nutarta pasiųsti sveikinimo telegramą rašytojui A. Solženicinui.

1974 m. birželio mėnesio numeryje spausdinamas dr. A. Geručio padėka „Pasaulio lietuvių“ redakcijai: „Biuletėnis (laikraštis) pasigėrėtinai atlieka savo uždavinį jungti po pasaulį išsisklaidžiusius tautiečius bendram lietuvių išlaikymo ir Tėvynės laisvinimo darbui. Redakcijai ir administracijai linkiu geros kloties ir ištvermės!“. Tai dėmesio ir padėkos ženklas, sutalpintas viename sakinyje. Tokių laiškų „Pasaulio lietuvių“ redakcija yra gavusi šimtus. Jie buvo svarbus palaikymas tikrai pasišvenčiantį darbą dirbantiems laikraščio redakcijos darbuotojams.

1975 m. nr. 12 skaitytojai informuojami, kad norima raginti PLB valdybą įtakoti popiežių, jog šis, kreipdamasis į pasaulį Kalėdų ir Velykų švenčių metu, pasveikintų lietuvių gimtąją jų kalbą, kaip taip savo metu darė popiežius Pijus XII.

1976 m. nr. 21 ŠLB praneša, kad nario mokestis bus pakeltas nuo 20 iki 30 frankų per metus. Dr. P. Radvilos suorganizuotas susitikimas su latviais ir estais susilaukė daug svečių. Štai Berno gimnazijos mokytojas Hans Rychener, prieš metus išleidęs knygą

vokiečių kalba, „... und Estland, Lettland und Litauen?“, kalbėdamas sueigos metu apžvelgė trijų Pabaltijo valstybių laimingą nepriklausomybės laikotarpį, rūsčių okupaciją ir melagingą bei veidmainingą sovietų Sąjungos politiką Baltijos valstybių atžvilgiu. Dalyvavo instituto „Glaube in der 2. Welt“ (šis institutas, susikūręs 1972 m., tyrė religijų padėtį komunistų valdomuose kraštuose ir nuo 1973 m. leido to paties vardo žurnalą, kuriame Šveicarijos lietuvių pastangomis buvo daug dėmesio skiriama ir Lietuvai) direktorius, pastorius dr. E. Voss su žmona, lituanistikos Ciuricho universitete dėstytojas prof. Risch ir korespondentė panelė U. Moesender.

1977 m. nr. 30 informuojama apie ŠLB apsisprendimą įstoti į šveicarų organizaciją „Glaube in der 2. Welt“ kolektyviniu nariu, nes taip būtų žymiai lengviau Šveicarijoje ir kituose vokiškai kalbančiuose kraštuose skelbti apie sovietų savivalę okupuotoje Lietuvoje. Rašoma ir apie tai, kad metinio susirinkimo metu dr. P. Radvila dalinosi įspūdžiais iš savo kelionės į Sovietų pavergtą Lietuvą, pasakojo apie savo asmeninę patirtį, kalbant su giminėmis, susiduriant su sovietine biurokratija įvairiose institucijose bei mokslo įstaigose.

1978 m. balandžio mėn. „Pasaulio lietuvių“ numerį iš Šveicarijos pasiekė išsamus straipsnis apie 60 metų Nepriklausomybės sukakties minėjimą, kuris vyko kartu su latviais ir estais bei svečiais šveicariais Ciuricho miesto kongreso rūmuose (Kongresshaus). Pagrindinę kalbą, nušviesdamas Pabaltijo kraštų istorinį likimą ir pabrėždamas jų stebėtiną klestėjimą trumpais Nepriklausomybės metais bei išskeldamas jų laisvės šauksmą, pasakė prof. J. Eretas. Gausiai susirinkę pabaltijiečiai kartu priėmė rezoliuciją UNO generaliniam sekretoriui Kurt Wilhelm, jam primenant mūsų kraštų spaudą ir raginant mūsų likimą iškelti Jungtinių Tautų forume. Kadangi šventėje dalyvavo didžiųjų Ciuricho laikraščių spaudos atstovai ir Šveicarijos televizijos bei radijo darbuotojai, šis minėjimas susilaukė palankių atgarsių žinomuose dienraščiuose su dideliu (dalina ir užsienio) tiražu, kaip „Neue Zuercher

Zeitung“ ir „Tages Anzeiger“.

1979 m. nr. 1 pranešama apie vokiečių kalba Šveicarijos Rytų institute Berne išleistą knygą „Völker in Ketten“ (Tautos retežiuose), kurią redagavo dr. A. Gerutis ir Hans Rychener. Joje publikuojamas referatų rinkinys, skaitytų 1978 m. sausio 13-15 d. Liucernoje, Sovietų Sąjungos nerusiškų tautų konferencijoje, suorganizuotoje Žmogaus teisių ir tautų apsisprendimo organizacijos.

1979 m. 4 numeryje spausdinamos ŠLB pirmininko dr. A. Kušlio, pabuvojusio IV Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso ruošos komiteto posėdyje, mintys: „Grįždamas po pasitarimų į Šveicariją, turėjau vis vieną mintį: taip, mes turime jaunimo. Mūsų jaunimas geras, išsimokslęs, dinamiškas, optimistiškas. Ir aš pats optimistiškai nusiteikęs grįžau į namus, žinodamas, kad kovotojų už Lietuvos laisvę turime dabar, turėsime ir ateityje. O gal šis mūsų jaunimas turės laimės dalyvauti net Lietuvos laisvės ir garbės atstatyme.“

Tų pačių metų rugpjūčio-rugsėjo mėn. numeryje publikuojamas išsamus pranešimas apie Belgijos, Didžiosios Britanijos, Prancūzijos, Šveicarijos ir Vokietijos lietuvių Bendruomenės pirmininkų ir atstovų susitikimą su PLB ir Kanados LB pirmininkais 1979.VII.21 Louvain-la-Nueve, kuriame iš Šveicarijos dalyvavo ir pasisakė dr. A. Kušlys ir dr. A. Gerutis. Dr. Kušlys pastebėjo, kad ŠLB pastangos Lietuvos atžvilgiu labai dažnai yra atskirų asmenų nuopelnas ir, kad „Šveicarijos lietuviai yra geras pavyzdys, kas įmanoma mažai Bendruomenei nuveikti“. Dr. A. Gerutis aktyviai ragino labiau koordinuoti bendruomenių veiklą visos Vakarų Europos mastu. „Gėda prisipažinti, - kalbėjo A. Gerutis – mes esame blogiausiai organizuoti“. Kalbėtojas blogai įvertino ir ryšius su Anglijos lietuviais: „Tik retai juos galima matyti Europos lietuviškųjų savaitėlių studijų savaitėse ar kituose renginiuose. Londone išeinąs „Europos lietuvis“ neapima visos Vakarų Europos lietuvių rūpesčių. Menki ryšiai dar labiau prisideda prie jau ir taip apsnūdusios veiklos. A. Gerutis sakė, kad Europos lietuviams „reikia idėjinio stimulo“, o ta paskata turėtų būti atsakomybė Lietuvai.

Anot jo, reikia savęs paklausti, „ar mes naudingi Lietuvai?“ A. Geručio atkaklus siūlymas LB pirmininkams ir visoms valdyboms suvažiuoti kartą per metus į Europos Lietuviškąsias Savaites ir ta proga aptarti lietuvių Bendruomenės reikalus, davė puikius rezultatus - suvažiavimas sutarė kasmet rinktis Europos lietuvių reikalų aptarimams.

1980 m. 4 numeryje informuojama, kad dr. A. Geručiu „už ilgametę ir plačią veiklą Lietuvos labui, ypač už jo raštus, knygas, laikraščių straipsnius bei paskaitas Šveicarijoje ir už jos ribų“ suteiktas Šveicarijos LB garbės nario vardas. Visuotinio susirinkimo metu dr. Gerutis perskaitė bendrą pabaltijiečių bendruomenių rezoliuciją Šveicarijos federalinei valdžiai (Bundesrat). Rezoliucijoje prašoma užtarti Pabaltijo tautas ir stoti už jų laisvo apsisprendimo teisę bei pagrindinių žmogaus teisių laikymąsi artėjančioje Madrido Konferencijoje, kurioje bus peržvelgtas 1975 pasirašyto Helsinkio Baigiamojo akto pastraipų vykdymas. Apie gautą atsakymą į šią rezoliuciją informuojama tų pačių metų „Pasaulio lietuvių“ nr. 11.

1980 m. 5-6 numeryje skaitytojai informuojami apie Šveicarijos

Dr. Albertas Gerutis - Lietuvos Pasiuntinybės patarėjas Berne. www.partizanai.org nuotrauka.

valstybinio radijo ruošiamą trijų valandų programą apie Pabaltijo tautas, kuri bus transliuojama vasarą.

1981 m. nr. 1-2 skaitome apie tai, kad dr. A. Gerutis per Nepriklausomybės dienos minėjimą Berne, remdamasis ano meto spaudos leidiniais, skaitė išsamų pranešimą apie lietuvių veiklą Šveicarijoje I Pasaulinio karo metu. Kalbėtojas pabrėžė svarbų negausios

Lietuvių delegacija Europos Žmogaus teisių ir laisvo apsisprendimo konferencijoje Lucernoje 1982 m. spalio 10–11. Iš kairės: Šveicarijos LB krašto valdybos pirmininkas dr. A. Kušlys, jo sūnus, dr. J. Pečiulionytė, dr. Jatulis ir BATUN atstovas Tautų Sąjungai Ženevoje N. Prielaida.

Nuotrauka 1983 m. nr. 1.

lietuvių grupelės įnašą į šalpos ir politinę sritį. Labdara daug rūpinosi Fribūro lietuvių studentų draugijos „Lituanus“ sudarytasis komitetas, o politinė veikla – iš Paryžiaus į Lozanos miestą atsikėlęs Lietuvių informacijos biuras, į kurio darbą įsijungė ir prof. Eretas. Amerikos lietuviai rėmė Šveicarijos lietuvių veiklą. Šveicarijos lietuviai 1917 m. gegužės 20 d. su dvasiškių pagalba suorganizavo popiežiaus Benedikto XV pasauliui paskelbtąjį Lietuvių dieną. Buvo sušauktos kelios lietuvių konferencijos, kuriose buvo keliamas Lietuvos valstybės nepriklausomybės reikalavimas. Iš Šveicarijoje tais laikais veikusio negausaus lietuvių akademikų būrelio 1919-1920 metais išėjo keli valstybės vyrai ir diplomatiniai atstovai.

Nr. 10 rašoma, kad dr. A. Kušlys per Europos LB kraštų pirmininkų ir valdybos narių metinį suvažiavimą, pradėtą organizuoti ŠLB narių iniciatyva, pasakojo apie ruošimąsi sutikti į Šveicariją atvykstantį popiežių. Tam reikalui buvo sudaryta komisija, kuriai vadovavo dr. J. Pečiulionytė. Jos pastangomis į oficialią vizito programą buvo įtrauktas ir tautinių šokių grupės pasirodymas popiežiui. Gaila, kad šios pastangos nuėjo veltui – pasikėsimas prieš popiežiaus gyvybę tuos planus sugriovė. Tai pavyko padaryti per popiežiaus apsilankymą 1984 m., kai lietuviai kartu su kitomis etninėmis grupėmis dalyvavo Eisiedelno vienuolyne surengtose iškilmėse (PL, - 1984, nr. 4, p. 32).

1982 m. nr. 6-7 pranešime apie Vasario 16-osios minėjimą Ciuriche skelbiama, kad jo metu žymi radijo komentatorė ir žurnalistė Rytų Europos kraštams Beatrice Eichmann-Leutenegger, skaitė turiningą paskaitą „apie Pabaltijo kraštų raidą, kultūrą, jų savitumą ir būties ryšį“. Šventės eiga buvo filmuojama šveicarų (itališkos dalies) valstybinės televizijos. Minėjime priimta rezoliucija, smerkianti žmogaus teisių laužymą Pabaltijo kraštuose, tą pačią dieną buvo paskelbta per Šveicarijos radiją.

To paties numerio puslapiuose spausdinamas Narcizo Prielaidos straipsnis „Pasaulį įtikinti nelengva“.

Nuotrauka iš 1982 m. nr. 6-7.

Vėliau „Pasaulio lietuvyje“ buvo nuolat publikuojami šio akredituoto žurnalisto straipsniai, kuriuose pasakojama apie Šveicarijos lietuvių pastangas būti išgirstais Jungtinių Tautų Organizacijoje (JTO) Ženevoje vykstančiose Žmogaus Teisių komisijos sesijose. Minėtame straipsnyje tarp kitos informacijos su skaitytojais pasidalijama ir vertingu patarimu, gautu iš 1981 m. žmogaus teisių 37 sesijos pirmininko Rodriguez – kad lietuvių balsas šioje organizacijoje būtų išgirstas, reikia veikti per nevalstybines organizacijas, kurios yra pripažintos JTO.

N. Prielaida nr. 8-9 aprašo savo trumpą pokalbį su JTO generaliniu sekretoriumi Perez De Cuellar 1982 m. liepos mėn. Po konferencijos vykusio priėmimo metu N. Prielaida pasiteiravęs, kodėl nėra iškeliamas Baltijos kraštų klausimas, bet daug kalbama apie Palestiną ar Afriką. Iš pradžių jis net nesupratęs apie kokius kraštus klausiama ir tik po pertraukėlės pasakęs: „Ah la Baltique? **Vous avez la sympathie de tout le monde**“ (Jūs turite visų simpatiją). N. Prielaidos nuomone „*tie jo keli žodžiai apie mus daug pasakojo apie JTO nepajėgumą prieš bendrą tarptautinę situaciją ir didžiųjų valstybių diktatą*“. 1983 m. gegužė mėn. numeryje N. Prielaida visa tai be užuolankų vadina liūdnu spektakliu, kuris „besikartojas jau daug metų, kur aktoriai vaidina

tas roles valandomis, dienomis, savaitėmis, ir kur nė vienas nepasakys: „užtenka, baikim tą komediją““.

1983 m. nr. 1 spausdinamas N. Prielaidos straipsnis apie Europos Žmogaus teisių ir laisvos apsisprendimo konferenciją, kuri vyko 1982 m. spalio 10-11 d. Liucernoje. Jos tema buvo „Rusifikacija ir kolonizacija Sovietų Sąjungoje“. Konferencijoje dalyvavo Anglijos, Vokietijos, Švedijos, Danijos, Prancūzijos, Italijos ir Šveicarijos atstovai. Pagrindinis konferencijos organizatorius buvo dr. A. Gerutis. Konferenciją globojo Šveicarijos tautiniai patarėjai dr. Leu ir dr. Oehlen. Jos pabaigoje buvo paruoštas pranešimas pagrindiniams Šveicarijos laikraščiams, radijo agentūroms.

1983 m. nr. 4 spausdinamas iš Šveicarijos „Pasaulio lietuvių“ pasiekęs straipsnis „LB veikla gyva“, kuriame apgailestaujama, kad retėja į visuotinį susirinkimą besirenkančių lietuvių gretos: „*Graudu darėsi, apsidairius aplink ir pastebėjus, kad kas metai vis mažiau ir mažiau pribūna mūsų tautiečių. Jų gretos vis retėja, ir ateis laikas, kuomet tas sanbūvis gal ir visiškai dings. Jaunoji karta yra įsiliejusi į ją sukančių aplinką ir nebėra motyvuojama tų pačių jausmų, kaip senoji*“.

Ten paminima ir dr. A. Geručio pastangomis sausio 13 d. Europos

Parlamento Strasbūre priimta rezoliucija, pasmerkianti Sovietų Sąjungą, okupavusią Baltijos kraštus, ir pasiūlymai iškelti tą klausimą artėjančioje Jungtinių Tautų sesijoje Niujorke.

1984 m. nr. 4 šalia išsamios ŠLB veiklos apžvalgos - trumpas pranešimas: „Mirė prof. Dr. Juozas Eretas. Iš Šveicarijos mums pranešė, kad 88 metus eidamas mirė mokslininkas, visuomenininkas prof. Dr. Juozas Eretas-Jakaitis, palaidotas 1984 kovo 19“. Gegužės mėn. numeryje M. Šmitienė iš Vokietijos aprašo, kaip buvo atsisveikinta su šiuo iškiliu Šveicarijos ir Lietuvos sūnumi. Laidotuvėse dalyvavo apie 30 lietuvių iš Šveicarijos, Vokietijos ir Prancūzijos ir apie 150 šveicarų. Atsisveikinimo kalbas pasakė: ŠLB vardu dr. A. Gerutis, Vokietijos lietuvių kunigų ir Vasario 16-osios gimnazijos vardu – tėvas A. Bernatonis, Ateitininkų vardu – Vincas Natkevičius, draugų vardu – artimas bičiulis dr. V. Dargužas ir kt. Po daugelio metų 1997 m. nr. 1 dr. V.

metinį susirinkimą, kuris vyko Šveicarijoje bei apie visuotinį ŠLB narių susirinkimą. Naujai išrinktos valdybos uždaviniai artimiausiam laikotarpiui apibūdinami taip: „*Sudominti (...) dabartinį lietuvių kilmės jaunimą, kad jis prisidėtų prie bendros veiklos, atnaujindamas taip vis retėjančias mūsų gretas. Šveicarijoje, taip kaip ir kitur visame pasaulyje, per lengvas ar per sunkus gyvenimas imamas kaip pretekstas tautinių ryšių atsipalaidavimo, bet ar tikroji priežastis neglūdi tikrai pačiuose mumyse?*“

1985 m. nr. 12 „Pasaulio lietuvių“ skaitytojai informuojami, kad 1985 m. gruodžio 1 d. mirė Lietuvos valstybės diplomatas, ministras, politikas, visuomenininkas ir Bendruomenės darbuotojas Albertas Gerutis.

1986 m. nr. 1 N. Prielaida reziumuoja JAV prezidento R. Reigano ir TSSR vadovo M. Gorbačiovo dalyvavimo Ženevos konferencijoje atgarsius. Ta proga ŠLB paruošė memorandumą

nepraleido progos priminti glaudų ir neišardomą ryšį, kuris yra tarp laisvės ir tarptautinio saugumo užtikrinimo“.

1986 m. gegužės numeryje N. Prielaida informuoja apie 42 Žmogaus teisių konferencijos sesiją, kuri buvo reikšminga tuo, kad JTO pirmą kartą kaip oficialus sesijos pranešimas buvo įtrauktas Pabaltijo pavyzdys, nagrinėjant 20 dienotvarkės punktą „Tautinių, etninių, religinių ir kalbinių mažumų teisės“.

Birželio-liepos numeryje iš Šveicarijos atsiųstas straipsnis apie balandžio 14 d.- gegužės 26 d. vykusią Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferenciją Berne. Konferencija siekė palengvinti ryšius tarp Vakarų ir Rytų Europos, joje dalyvavo 35 kraštų atstovai. Jos metu PLB įgaliojimu konferencijos dalyviams buvo dalijama informacija apie neteisėtą Baltijos šalių įtraukimą į Sovietų Sąjungą, apie 1941 m. deportacijas, dabartinius persekiojimus, rusifikacijos problemą.

„Kol aš gyvas būsiu, visais galimais būdais skelbsiu pasauliui baisią netiesą, kad Lietuva atiduota komunizmui. Aš kovosiu kiek pajėgdamas už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.“

Dargužas išsamiai išvardina J. Ereto nuopelnus Lietuvai bei dalinasi savo atsiminimais apie jį. Šio nenuilstančio Lietuvos patrioto moto buvo: „*Kol aš gyvas būsiu, visais galimais būdais skelbsiu pasauliui baisią netiesą, kad Lietuva atiduota komunizmui. Aš kovosiu kiek pajėgdamas už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę*“.

1984 m. rugpjūčio - rugsėjo mėn. numeryje spausdinamas išsamus N. Prielaidos straipsnis „Bendra kova. Lietuva-Afganistanas“, kuriame pasakojama apie ŠLB pastangas padėti sovietų kareiviui, lietuviui, vėliau afganų rezistencijos belaisviui, Šveicarijoje internuotam Rimui Burbai.

1985 m. nr. 4 publikuojamas straipsnis apie Pasaulio Lietuvių gydytojų sąjungos simpoziumo

Šveicarijos valdžiai, kuriame buvo dėkojama už tai, kad ji tarybinės okupacijos nepripažino *de jure* ir prašoma įtakoti M. Gorbačiovą, kad jis stengtųsi grąžinti laisvę, t. y. tą padėtį, kuri buvo prieš Molotovo-Ribentropo pakto pasirašymą. ŠLB pirmininkas N. Prielaida rašė, kad yra gautas atsakymas iš Šveicarijos Užsienio reikalų departamento ir neslėpė pasididžiavimo, kad turėti oficialų Šveicarijos pareiškimą dėl Pabaltijo kraštų okupacijos yra didelė garbė: „*Šveicarų vadovybė dažnai atvejais yra patvirtinusi, kokią vertę ji pridūoda asmenų ir tautų laisvei. Kaip Jūs konstatavote savo atsišaukime, Šveicarija nepripažino baltų respublikų inkorporacijos į Tarybų Sąjungą. Toji laikysena nebus pakeista. Savo pokalbiuose su gen. Sekretoriumi Gorbačiovu Konfederacijos prezidentas*

1987 m. iš Šveicarijos publikuojamas straipsnis apie teletiltą tarp Vilniaus ir Ženevos, kuris Šveicarijoje buvo transliuojamas rugsėjo 25 d. ir 28 d., o Vilniuje – spalio 7 d. ŠLB aprūpino Šveicarijos televizijos darbuotojus medžiaga apie okupaciją, religiją, kultūrą, socialines sąlygas Lietuvoje okupacijos metu. Tokiu būdu šveicarų žurnalistai buvo gerai informuoti apie tikrą padėtį Lietuvoje, o sovietams nemalonūs klausimai apie okupaciją buvo akibrokštas.

1988 m. nr. 11 ŠLB ataskaitoje pranešama apie tai, kaip praėjusiais metais JTO 43-osios sesijos metu ŠLB pirmininkas N. Prielaida sugebėjo savo žodį perleisti sovietų disidentui Helsinkio grupės steigėjui Juri Orlov. Jam pradėjus kalbėti apie kartu su juo Sibire kalėjusį Viktorą Petkų, sovietų delegacija išėjo iš salės. Į tai labai

atkreipė dėmesį šveicarų spauda.

Apžvalgoje pabrėžiama, kad Šveicarijos lietuvių bendruomenės atstovai visuomet dalyvauja Europos studijų savaitėse, jos atstovas buvo Miunchene vykusios Helsinkio nutarimų vykdymo peržiūros konferencijoje bei dalyvavo PLB organizuotose informacijos sklaidimo darbuose, vyko į Lietuvos krikšto 600 metų sukakties minėjimą Romoje, o Šveicarijoje tą minėjimą ŠLB ruošė kartu su lenkais.

1991 m. nr. 11 informuojama apie ŠLB atstovų pagalbą įstojant Lietuvai į Tarptautines organizacijas.

1993 m. nr. 8-9 ŠLB pirmininko dr. V. Dargužo atskaitoje informuojama, kad nuolatos vykdomos labdaros akcijos, kurių metu surinkti drabužiai ir pinigai išdalinami neturtingiems ir vargstantiems žmonėms Lietuvoje. Dr. V. Dargužas pasidžiaugė gražiais ŠLB ryšiais su Lietuva, labdaringos veiklos plėtra.

1999 m. nr. 10 J. Vaitkevičienės straipsnyje pasakojama, kad valdyba gauna nemažai laiškų iš Lietuvos, kuriuose žmonės prašo padėti išspręsti įvairias iškilusias problemas. Pagal galimybes valdyba – daugiausia jos pirmininkas dr. V. Dargužas - stengiasi visiems padėti. Informuojama, kad pradėta rinkti išsami medžiaga apie LB įkūrimą Šveicarijoje.

2000 m. nr. 8 ŠLB pirmininkė J. Vaitkevičienė pasakoja apie aktyviai jaunosios kartos A. Bacher, J. Caspersen, J. Vaitkevičienės, dr. J. Kurmanavičiaus ir kt. šeimų organizuojamą įvairią materialinę pagalbą Lietuvoje gyvenantiems neturtingiems artimiesiems, senelių bei vaikų namams. Anot straipsnio autorės, „bendruomenės vairą iš senosios lietuvių išeivijos kartos

Šveicarijoje pamažu perima jaunesnioji ateivių karta ir stengiasi ją ir toliau vairuoti lietuviybės vienijimo, stiprinimo bei populiarinimo kryptimi“.

J. Vaitkevičienė džiaugiasi, kad jau ketvirti metai organizuojamos Joninių šventės. Lietuviai susirenka į išvykas su dviračiais po Šveicarijos apylinkes, vykstanta organizuotai slidinėti, veikia kilnojamoji lietuviškų knygų bibliotekėlė, dalijamasi lietuviška spauda.

„ (...) bendruomenės vairą iš senosios lietuvių išeivijos kartos Šveicarijoje pamažu perima jaunesnioji ateivių karta ir stengiasi ją ir toliau vairuoti lietuviybės vienijimo, stiprinimo bei populiarinimo kryptimi.“

2000 m. nr. 11 publikuojamas straipsnis apie Šveicarijos lietuvių visuotinį susirinkimą, kuris buvo organizuotas Oltene. Jo metu buvo paminėtas aktyvaus ilgamečio bendruomenės nario dr. V. Dargužo 80 metų jubiliejus, jam suteiktas ŠLB valdybos Garbės pirmininko vardas. Iš viso šventėje dalyvavo 60 lietuvių. Kitoms bendruomenėms tai turbūt nėra didelis skaičius dalyvių, bet tuo metu Šveicarijoje tai buvo įspūdinga. Dar 1995 m. nr. 3 buvo spausdintas trumpas ŠLB valdybos sekretorės I. Kaestli-Augevičiūtės laiškas, kuriame buvo apgailestaujama, kad „Mūsų čionai skaičius vis mažėja, narių beliko nedaug“.

Atskiru žodžiu reikėtų užsiminti apie J. Stasiulienės vadovaujamą tautinių

šokių kolektyvą „Viltis“, kuris nuolat buvo minimas „Pasaulio lietuvių“ puslapiuose. Nuo pat susikūrimo 1960 m. ši grupė šoko metiniuose Vasario 16-osios minėjimuose, gausybėje kitų renginių. Ir nors grupėje nebuvo nei vieno lietuvių, J. Stasiulienės vadovaujami šokėjai buvo preciziškai įvaldę lietuvių tautinio šokio meną. Nesvarbu ar „Aštuonytį“, piešiantį sudėtingą audimo vyksmą, ar „Subatėlę“, „Malūną“, „Gyvatvarą“ ar kurį kitą šokį – publika kiekvieną pasirodymą palydėdavo audringais plojimais.

Būtinai norisi paminėti ir nuolat „Pasaulio lietuvių“ laikraštyje matytas Šveicarijos lietuvių pavardes tarp laikraščio rėmėjų. ŠLB buvo viena iš nedaugelių bendruomenių, kuri siuntė ir dabar tebesiunčia solidarumo mokestį PLB. Pokario Šveicarijos lietuvių karta pagal išgales skyrė pinigų Lietuvių fondui, prisidėjo prie įvairių labdaros akcijų.

ŠLB kūrėjai ir pirmieji nariai skaudžiai jautė neteisybę dėl Lietuvos laisvės praradimo, tačiau nenuilstamai tikėjo, kad valstybinė nepriklausomybė bus atstatyta. Nors ir ne visi iš jų sulaukė tos dienos, bet pasiaukojimas Tėvynei, ištikimybė ir viltis neapleido. Jų giliu tautiniu sąmoningumu paremta veikla svariu ir garbingu įnašu įsiliejo į istoriją.

Pasaulio lietuvis
Šiandien.

JŪRATĖ
CASPERSEN

ŠLB VEIKLA NUO 2001 METŲ IR JOS ATSPINDŽIAI ŠLŽ

Po 1990 metų lietuvių skaičius Šveicarijoje pradėjo lėtai augti. Čia niekad nebuvo lengva legaliai įsidarbinti (išskyrus labai aukštos klasės specialistams) ar nelegaliai uždarbiauti. Tai apsunkino lietuvių įsikūrimą Šveicarijoje. Bet gana laisvai čia atvykdavo studentai studijoms (daugelis net su šveicarų stipendijomis), atitekę kelios dešimtys lietuvių. Lietuva, sugrįžusi į politinį Europos žemėlapi, atsiuntė nemažai lietuvių į reprezentacines tarptautines organizacijas.

Šiandien lietuviškoje Šveicarijos kolonijoje yra truputis daugiau nei 1000 tautiečių. Net kelios dešimtys jų - studijuoja, kiti - atvykę su laikiniais darbo kontraktais ar uždarbiauja (nuo 2011 gegužės 1d. bekvotinis naujųjų EU šalių piliečių darbo jėgos įvažiavimas). Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės veikloje dalyvauja apie 140 lietuvių, 95 procentai jų – trečiabangiai, t.y. atvykę po 1990 metų. Kai kurie jau tvirtai įleidę šaknis šioje šalyje: pabaigę mokslus, padarę (stulbinančią) karjerą, auginantys ar jau užauginę vaikus. Didelė Šveicarijos lietuvių dalis noriai renkasi į lietuviškus renginius. Mišrioje šeimoje, pagal galimybes, stengiamasi su vaikais kalbėtis lietuviškai. Mūsų lietuvių užsispyrimo dėka jau turime visą būrį šveicarų vyrų, kalbančių lietuviškai ir labai noriai lankančių mūsų tautinius ar proginius susijėjimus. Tradiciniuose ŠLB renginiuose lietuvių susirenka apie 120-160.

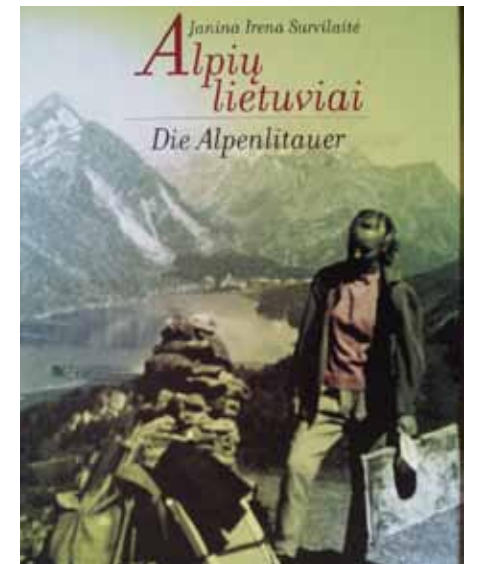
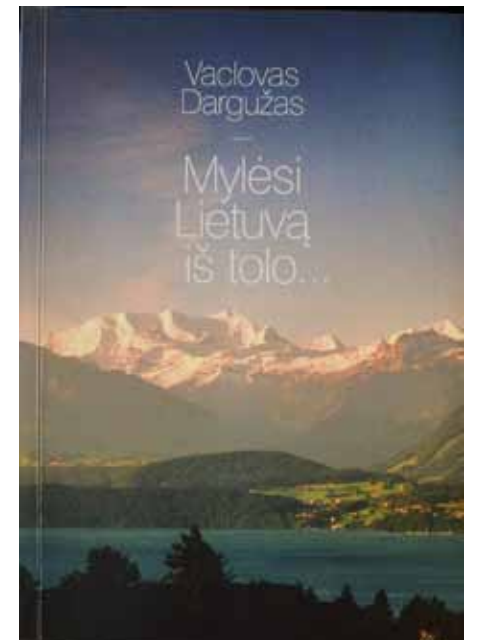
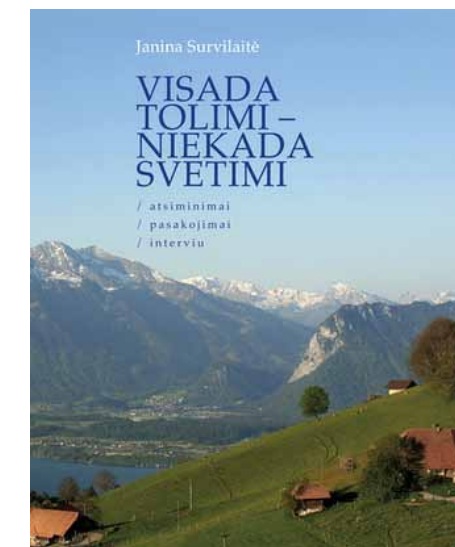
Šiandieninė Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės veikla apima tris pagrindines kryptis: tapatybės išlaikymą, Lietuvos garsinimą Šveicarijoje ir bendrų projektų ruošimą su Lietuva, įtraukiant ir labdarinę veiklą.

Mūsų tapatybės išlaikymui ir

puoselėjimui kasmet organizuojame tris tradicines šventes: Vasario 16-osios minėjimą, Joninių-Rasų ir Advento šventes. Be to, kas mėnesį vyksta penktadieniniai lietuvių susitikimai keturiuose Šveicarijos miestuose: Ciuriche, Lozanoje ir Ženevoje (pakaitomis) bei Berne. Ciuriche ir Ženevoje veikia du savaitgaliniai lituanistiniai darželiai- mokyklėlės, Ciuriche ir Bazelyje - Lietuviškos knygos klubai.

Lietuvos garsinimui Šveicarijoje per paskutinius penkerius metus buvo surengta net keletas reikšmingų renginių: atidengtos trys atminimo lentos žymių Lietuvos asmenybių pėdsakams Alpių žemėje paženklinti, suorganizuota tarptautinė lietuvių kalbos konferencija trijuose Šveicarijos universitetuose, pakviesta nemažai Lietuvosmeninių kolektyvų koncertams ir spektakliams Šveicarijoje. Be to, išleista istorinė knyga apie Alpių lietuvių ir Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės 60-mečiui skirta atsiminimų knyga apie vyriausiąją ŠLB narių kartą ir jų gyvenimą Šveicarijoje, 8 bendruomenės narių parašyta apybraižų knyga „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“.

Bendrų projektų su Lietuva apimtis kasmet vis didėja, apimdama kultūrines, švietėjiškas ir edukacines konferencijas, gerosios darbo patirties apsikeitimo seminarus, literatūrines vakarones ir tarpininkavimą bendruose Lietuva-Šveicarija projektuose. Nesvetima mums ir labdaringa veikla, organizuojant akcijas nelaimės ar nepritekliaus paliestiems Lietuvos

vaikams ir seneliams.

Toks yra šiandieninis Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės veiklos vaizdas. Norisi atidžiau pažvelgti į paskutinius 10 metų, kaip vystėsi mūsų bendruomenė ir keitėsi mūsų veikla, kaip mūsų bendruomenės senjorai, įkūrę ir per visą sovietmetį išlaikę Šveicarijos Lietuvių Bendruomenę, perdavė darbus trečiabangiams ir toliau dalyvauja Bendruomenės gyvenime, kas buvo ir yra tie žmonės, kurie šalia naujakurių sunkumų svečioje šalyje, surado laiko ir aukojo daug jėgų tautinės bendruomenės gyvavimui. Tos veiklosveidrodys visad buvo dukart per metus leidžiamos „Šveicarijos lietuvių žinios“.

Paskelbus Lietuvos Nepriklausomybę, Lietuvai reikėjo sugrįžti į politinį pasaulio žemėlapi. Šveicarijoje yra daug tarptautinių organizacijų ar jų būstinių Ženevoje, todėl Šveicarijos lietuvių pagalba Lietuvai buvo be galo reikalinga ir naudinga. ŠLB senjorai aktyviai įsijungė į šią misiją. Jie organizavo, rėmė ir tarpininkavo, Lietuvai įsitvirtinant pasaulio valstybių bendrijose, padėjo sugrįžti ar įstoti į tarptautines organizacijas. Vienas svarbiausių žingsnių buvo 1991m. rugsėjo 17d. Lietuvos įstojimas į Jungtinių Tautų Organizaciją. Po to sekė narystės registracija ar atnaujinimas kitose tarptautinėse organizacijose, kurios savo būstines turi Ženevoje. Per tris mėnesius Lietuva tapo pilnateise Tarptautinės Darbo organizacijos, Tarptautinės Pašto unijos, Tarptautinės Telekomunikacijos, Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus, Tarptautinės Sveikatos organizacijų ir Tarptautinio Patentų biuro nare. Sausio 19d. Swissair atidarė oro liniją Ciurichas - Vilnius (ŠLB 1991 m. ataskaita), o 1992 m. Lietuvai sugrąžintas prieškarinis tarptautinis „LT“ kodas automobiliams.

Tuo metu buvęs ŠLB valdybos pirmininkas Narcizas Prielaida 1993 metais buvo paskirtas Lietuvos Nepaprastuoju ambasadoriumi ir įgaliotiniu Misijoje prie Jungtinių Tautų Organizacijos Ženevoje, o Šveicarijos Lietuvių Bendruomenei vadovauti ėmėsi ilgametis ŠLB vicepirmininkas dr. V. Dargužas. Šveicarijos lietuviiai rinko įvairią labdarą, dovanojo

Lietuvos bažnyčiai vargonus, Lietuvos ligoninėms - brangius medicininius diagnostinius prietaisus ir vaistus, organizavo buvusių ir išsaugotų prieškarinių Lietuvos atstovybių baldų pervežimą į Lietuvą.

Žymus pokytis ŠLB įvyko 1999 metais. Vasario 16-osios šventėje (restorane „Opus“ Ciuriche, kur dalyvavo 37 suaugusieji ir 4 vaikai) ir metiniame ŠLB narių susirinkime dr. V. Dargužas perskaitė 1998 m. ŠLB veiklos ataskaitą, ir po to - savo atsistatydinimo kalbą, kuria pirmininkas savo pareigas perdavė Janinai Vaitkevičienei. Naujai išrinktoje ŠLB valdyboje - *pirmininkė*: Janina Irena Vaitkevičius-Survilaitė; *sekretorė*: Gražina Staniūtė Hagopian; *Jaunų mamų ir kultūros sekcija*: Jūratė Caspersen; Rasa Fridez ir Aida Kurmanavičienė – *valdybos patarėja* (iš 1999 m. ŠLB susirinkimo protokolo). Tai buvo jau vien iš trečiabangių sudaryta ŠLB valdyba.

Pradėjus daugėti lietuvių Šveicarijoje, reikėjo ne tik įvairesnės, bet ir naujųjų narių poreikius atitinkančios veiklos. Naująją valdybą ir pirmininkę dar du metus „šefavo“ ŠLB Garbės pirmininkas V. Dargužas. Tuometinė ŠLB pirmininkė Janina Vaitkevičienė buvo trečiabangė, bet amžiumi labiau derinosi prie senbuvų lietuvių, todėl ji galėjo ir sugebėjo būti tiltu tarp tremtinių lietuvių kartos ir naujai atvykstančių. Ji pradėjo aktyviai rinkti ŠLB archyvus iš asmeninių

bendruomenės senjorų sandėliukų ir palėpių ir po lopinėlių lipdyti Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės istoriją (knyga „Alpių lietuviiai“ išleista 2005m.).

2001 m. buvo ryškūs ŠLB veiklos suaktyvėjimo metai. Metiniame ŠLB narių susirinkime padarytos pataisos ŠLB Statutuose, atgaivintos „Šveicarijos lietuvių žinios“, įsisteigė Ciuricho Lietuviškos knygos klubas, kas mėnesį jau keletą metų rinkosi lietuviiai į penktadieninius susitikimus Ciuricho restorane „Fallender Brunnenhof“. Į Vasario 16-osios šventę ir metinį susirinkimą, lietuviiai rinkosi Ciuricho Grossmünsterio Helferei salėje (Kirchgasse 13) kartu paminėti 83-ias Lietuvos nepriklausomybės metines. Tarp į šventę susirinkusių virš 70 Šveicarijos lietuvių, dauguma buvo neseniai atvykę, sukūrė mišrias šeimas, studijuojantys ar Lietuvos atstovybių darbuotojai.

Įvairesnę bendruomenės veiklą įtakėjo ne tik daugiau atvykstančiųjų jaunų žmonių, bet ir jau Šveicarijoje gimusi jauniausia pusiau-lietuviukų karta. Štai kas tik ką atgaivinto „Šveicarijos lietuvių žinios“ Nr.1(8) J. Caspersen straipsnelyje rašoma: „*Jau antri metai, kai mūsų bendruomenės mažuosius aplanko lietuviškas Kalėdų Senelis. Būrelis įvairaus amžiaus mažųjų kartu su tėveliais smagiai sukasi bendrame ratelyje apie kalėdinę eglutę ...*“ (psl.8). Pirmosios dvi Kalėdinės eglutės šventės vyko privačiuose namuose su beveik 20

Bendruomenės 50-mečio proga Pasaulio Lietuvių Bendruomenės garbės raštai apdovanoti J. Vaitkevičienė, A. Gegeckienė, Dr. A. Gegeckas, Dr. V. Dargužas, I. Kaestli, J. Steponavičius ir N. Prielaida. ŠLB archyvo nuotr.

dalyvių. Ir Joninių šventė jau minima pirmajame žinių numeryje. Šventės nuotraukose matosi didelis burys įvairaus amžiaus lietuvių, švenčiančių kartu ant Ciuricho ežero kranto įsikūrusio irkluočių klubo pavėsinėje (org. Gražina Staniūtė Hagopian).

2002 m. Vasario 16-osios ir ŠLB 50-mečio šventė vyko toje pačioje Grossmünsterio Helferei salėje. Susirinko gausus būrys net keturių kartų lietuvių. Šv. Mišias aukojo prof. dr. J. Juraitis, o šventinį pranešimą padarė bendruomenės pirmininkė J. Vaitkevičienė, padėkodama Šveicarijos lietuvių išeivijos kartai, „*kuri prievarta buvo persodinta iš vienos kultūros į kitą, paliko gimtinę, bet niekada nepaliko TĖVYNĖS, kurios samprata jiems liko tokia stipri, kaip tėvų tikėjimas. Tai giliai susipratę lietuviiai, kurie niekada nemąstė aritmetinėmis sąvokomis, kad jų yra labai mažai ir Lietuva maža. Pačių tautą jie suvokė, kaip sutelktinę asmenybę kultūroje, politikoje, ekonomikoje. ...*“ (ŠLŽ Nr.2(9), psl.2). Šia proga PLB Valdybos Garbės raštai buvo apdovanoti ilgamečiai ŠLB nariai: dr. A. Gegeckas, dr. V. Dargužas, dr. J. Steponavičius, N. Prielaida, A. Gegeckienė, Ir. Kaestli, dr. A. Kušlys, J. Stasiulienė ir ŠLB pirmininkė J. Vaitkevičienė.

Mūsų mažųjų būriui greit padidėjus, trečioji Kalėdinė šventė (2002 m) buvo suorganizuota jaukiame miško

namelyje, kur dalyvavo virš 60 žmonių iš įvairių Šveicarijos miestų (org. Diana Brunner). Lietuviškas Kalėdų Senelis nenuvylė nei vieno mažylio, kuris deklamavo, dainavo ar pagrojo fleita (ŠLŽ Nr.3(10)).

2003 metais buvo surengtas pirmasis mūsų projektas Lietuvai. Balandžio 14-16 d. ŠLB (koord. J. Caspersen), talkinant „ProBaltikum“ sekretoriui p. Hans Graf ir prašant ŠMM pedagoginiam ir psichologiniam centrui buvo suorganizavo tarptautinį seminarą „Specialiųjų poreikių vaikų ugdymo sistema Šveicarijos mokymo įstaigose“, kuriame dalyvavo 36 Lietuvos specialistai. Jie susipažino su Ciuricho kantono švietimo direkcijos darbu ir aplankė šešias įvairius fizinius, psichikos bei elgesio sutrikimus turinčių vaikų mokymo ir ugdymo institucijas (ŠLŽ Nr.4(11) psl. 4-5).

Palengva nusistovėjo trys ŠLB metinės šventės - Vasario 16-oji ir metinis narių susirinkimas, Joninių šventė ir Kalėdinis susijimas.

2004 m. Vasario 16-osios proga, metinio susirinkimo metu ŠLB Garbės raštai buvo apdovanoti Bendruomenės jubilatai: dr. J. Steponavičius (80-mečio), B. Skurskytė (90-mečio), A. Gegeckienė (80-mečio), dr. J. Kurmanavičius ir dailininkė A. Thormann (50-mečio). (ŠLŽ Nr.5(12) psl.5).

Advento šventė Ciuriche 2004 metų gruodžio 3 dieną. D. Brunner nuotr.

Tų metų didžiausias renginys vyko gegužės 1-ąją. Tai - Baltijos šalių grįžimo į Europą paminėjimas (org. D. Brunner ir J. Caspersen). Į šventę atvyko virš 200 žmonių. Buvo pakviesti Šveicarijoje gyvenantys latviai ir estai bei mūsų draugai šveicarai, pakabinome visų trijų Baltijos valstybių vėliavas ir sveikinimus trijomis kalbomis. O balandžio 15-18 d. Šveicarijoje viešėjo Vilniaus Universiteto merginų choras „Virgo“ (vad. R. Gelgotienė). Buvo suorganizuoti 4 koncertai – Ženevoje (Gen. Konsulatas, kons. E. Petrikas), Bazelio mieste ir Riehen (ŠLB A. Alkauskas), ir Ciuriche (ŠLB N. Balnytė).

Nuo 2005 m. (ŠLB senjorės Angelės Gegeckienės dėka) suradome pastovią Vasario 16-osios švenčių vietą - Marios Lourdes katalikų bažnyčią ir jos žemutinę salę, kur renkamės iki šiol.

Tais metais pavasarij Šveicarijoje gyvenančių lietuvių vaikus pakvietė mokyklėlė „Lituanica“ (vad. J. Caspersen). Lituanistinės sekmadieninės mokyklėlės atidarymo proga buvo rašoma ŠLB aplinkraštyje. – „*Mes be galo didžiuojamės, galėdami jums pranešti, kad 2005 metų balandžio 10d. Ciuriche-Oerlikone (Baumakerstr. 53) privataus lopšelio „Bambola“ patalpose atidaroma Lituanistinė sekmadieninė mokyklėlė*“. Iš pradžių buvo užsiregistravę 20 vaikų nuo 4-12 metų, bet pamokėlėms sulaikėme tik 10 vaikučių: 2 lietuvių ir 8 pusiau-lietuviukų. (Mokytojos: D. Brunner – Tėvynės pažinimas per piešimą ir darbėlius, N. Abarytė - muzika, žaidimai ir lietuvių kalba, J. Caspersen - lietuvių kalba kaip užsienio kalba, buchalterinė apskaita – E. Kobler). 2,5 metų kas antrą savaitgalį buvo vedamos po 3 pamokėles, kol vienu metu išvykus 4 vaikams į kitą miestą ir kitą šalį, nebeužteko lankytojų. Kiek vėliau pradėjo veikti „Lituanicos“ darželinis skyrius „Pagrandukas“ (vad. Jovita Zamarytė-Fink).

2005 m. Joninių-Rasų šventė buvo suorganizuota net dviejuose Šveicarijos miestuose: Ciuriche „Schindlergut“ parke (org. A. Žiogas) bei Lozanoje (koord. S. Žmuidzinai). Advento šventė vyko Marios Lourdes katalikų bažnyčios žemutinėje salėje. Šventės metu vyko mokyklėlės „Lituanica“ mokinių darbėlių paroda (org. D. Brunner ir J. Caspersen).

O metų gale, gruodžio 16-19d. Lucernoje, ŠLB bendradarbiaudama su Generaliniu konsulatu Ženevoje (konsulas E. Petrikas) dalyvavo tarptautinėje Kalėdinėje mugėje „VENITE“ (projekto adm. Diana ir Hugo Brunner). Mugės dalyviai iš 20 šalių pristatė savo šalį, valgius, kalėdinius papročius. Mūsų kioskui už Lietuvos reprezentaciją, puošnumą ir pavyzdinį klientų aptarnavimą, mugės organizatoriai paskyrė 400 SFr. premiją (ŠLŽ Nr. 8(15) psl.11).

2006 metais Šveicarijos Lietuvių Bedruomenei vadovauti buvo išrinkta Jūratė Caspersen. Visa valdyba dar labiau atjaunėjo, jos vidutinis amžius siekė vos 33 metus. Per metinį narių susirinkimą buvo priimtos ŠLB Statutų (veikusių nuo 2001 vasario 18 d.) pataisos. Esminės jų: valdyba renkama dviems metams; pirmininką išsirenka pati valdyba; aiškiai apibrėžtos aktyvių ir pasyvių ŠLB narių sąvokos; paaiškinimai, kad iš Bendruomenės pašalinti nariai turi galimybę po dviejų metų vėl tapti Bendruomenės nariais, prieš tai jų prašymą valdyboje apsvačius; negalintis į visuotinį narių susirinkimą atvykti ŠLB narys gali deleguoti savo balsą kitam nariui, prieš tai raštiškai informavęs visuotinį susirinkimą.

Nuo 2006 m. į mūsų Vasario 16-osios

šventės pradėjome kviesti lietuviškus meninius kolektyvus iš užsienio ir Lietuvos. 2006 metais mus aplankė Švedijos lietuvių tautinių šokių kolektyvas iš Stokholmo (vadovai Jurga ir Evaldas Laurenčikai). Jie padovanojo mūsų bendruomenei savo kolektyvo senus tautinius rūbus ir paragino kurti tautinių šokių grupę (ŠLŽ Nr. 8(15) psl.12). Tokia grupė buvo trumpam užgimusi. Ją organizavo Rokas Tamoševičius. Į vakarones rinkdavosi ne tik lietuviai. ŠLŽ Nr.8(15) psl.13 pranešama, kad „*pirmąjį kartą susirinko gan marga auditorija: penki lietuviai, penki olandai, du šveicarai, kinietis ir portugalė*“, iš viso 14 šokėjų. Pradžią buvo tokia entuziastinga, kad ŠLB su šia šokėjų grupe dalyvavo lapkričio 12d. „Tautų dienoje“ Ciuriche, tarp daugiau negu 300 Marios Lourdes bažnyčios parapijiečių (ŠLŽ Nr.9(16) psl. 6). Labai gaila, bet šis gražus šokių kolektyvas netrukus nunyko.

2006 m. į Joninių šventę pasikvietė Utenos mokytojų folklorinį ansamblį „Levindra“ ir Sihlwaldo (Ciuricho kantonas) gamtos centro paviljone atšventėme tą šventę pagal senus lietuviškus etnografinius papročius. Mūsų bendruomenės Jonai ir Janinos buvo apdovanoti lietuviškų ažuolų vainikais ir liaudiškais drožiniais, o lietuviškų žolelių vainikai su

žvakutėmis buvo nuplukdyti Sihlo upe į Ciuricho ežerą.

Advento šventė nuo 2006 m. persikėlė į Berną (org. Laima Maldūnaitė Christ). ŠLB valdyboje buvo nutarta laikytis geografinio švenčių organizavimo principo, kad pagrindinės tradicinės šventės vyktų skirtinguose regionuose.

Į 2007 m. Vasario 16-osios šventę susirinko jau virš 120 lietuvių ir svečių. Šv. Mišias aukojo lietuviškos Popiežiškosios Šv. Kazimiero kolegijos Romoje rektorius kunigas Petras Šiurys. Visuotinio ŠLB narių susirinkimo metu rinkome ir balsavome už geriausią ŠLB vėliavos dizainą. Labiausiai tinkamu buvo paskelbtas D. Brunner dizainas (viso konkursui buvo pateikta 19 dizainų). Šventės meninėje dalyje džiaugėmės Alytaus miesto teatro spektakliu „Neįminta XX a. mįslė. Vasario 16-osios akto pėdsakais“ (ŠLŽ Nr. 10(17), psl.4).

2007 m. Joninių šventę organizavo prancūziškos dalies lietuviai: S. Žmuidzinai, A. Kupšys ir A. Alkauskas. Susirinko apie šešios dešimtys tautiečių, kuriuos trumpausia metų naktį linksmino studentų folkloro ansambliukas „Goštauta“ iš Lietuvos.

Advento šventė 2007 m. vyko Berne Viloje „Stucki“ (org. Laima Maldūnaitė Christ, talkino G. Matulienė ir Jovita

Lietuvių kalbos ir literatūros konferencija Berne universitete 2008 m. ŠLB archyvo nuotrauka.

Fink). Kažkada buvusi vaikų Kalėdinė šventė jau negrįžtamai peraugo į bendruomenės narių Advento šventę. Suaugusių buvo net dvigubai daugiau nei mažųjų. Pirmąkart į kalėdinę pasaką mus pakvietė ŠLB Bičiulių teatras, vadovaujamas Dianos Brunner.

Be tradicinių lietuviškų švenčių, 2007 m/ buvo gausūs ir kultūriniais renginiais. Reikšmingiausias jų – atminimo lentos atidengimas Jonui Mačiuliui – MAIRONIUI birželio 28d. Meggeno kaimelyje (Lucernos kantonas). Į projektą įsitraukė LR Kultūros ministerija, TMIDAs, Rašytojų Sąjunga, Lietuvos Institutas, Generalinis konsulas Ženevoje ir privatūs rėmėjai. Šventėje dalyvavo virš 80 svečių iš Lietuvos ir Šveicarijos. Už svarų įnašą į šio projekto įgyvendinimą reikia paminėti Brunner, Hämmerli, Feldhausen ir Caspersen šeimas, Laimą Maldūnaitę, Gražiną Staniūtę ir Virginiją Siderkevičiūtę. Mes labai džiaugėmės, kad po 100 metų MAIRONIS sugrįžo prie Keturių kantonų ežero, kur 1907 liepos 25d. pabaigė rašyti poemą „Jaunoji Lietuva“. Ant St. Charles Hall vilos koplyčios kabanti Poetui atminimo lenta tapo ryškiu lietuviškos kultūros pėdsaku Šveicarijos žemėje (ŠLŽ Nr.11 (18) psl.7-9).

2007 m. kovo mėn. įvairaus amžiaus Šveicarijos lietuvius pritraukė Istorijos dienos Berne. Susitikimą su istoriku dr. Arūnu Bubniu suorganizavo Laima Maldūnaitė Christ. Paskaitoje „Antras pasaulinis karas ir jo pasekmės Lietuvai“ dalyvavo apie 20 ŠLB narių.

2007 m. buvo žymūs ir tuo, kad ŠLB suorganizavo pirmąjį komercinį koncertą, pasikviesdami Andrių Mamontovą su grupe lapkričio 3d. į Adlisvilį (org. G. Staniūtė ir R. Česnulenė, joms talkino D. Brunner ir J. Caspersen). Į koncertą susirinko virš 180 klausytojų, tame tarpe ir tautiečiai iš Vokietijos, Austrijos ir Švedijos. Patys taip pat tais metais keliavome. Gegužės 18-20 d. aplankėme Italijos lietuvių, viešėjome viloje LITUANA, stebėjome sekmadieninės lituanistinės mokyklėlės pamokėles.

ŠLB aktyviai parėmė Bendruomenės narės N. Balnytės Šveicarijos-Lietuvos kultūros mainų projektą, kurio metu buvo suorganizuoti keturi Kauno moterų vokalinio ansamblio „LYRA“ koncertai Šveicarijoje balandžio 13-15 dienomis (ŠLŽ Nr. 11(18) psl. 11-12).

Taip pat 2007 m. ŠLB valdybos nario Audriaus Alkausko iniciatyva, lietuviai pradėjo organizuoti kas antrą mėnesį lietuvių susitikimus Lozanoje. Pirmasis susitikimas įvyko 2007 m. kovo 23d. (ir dabar jie tebevyksta pakaitomis Lozanoje ir Ženevoje).

2008 m. šalia tradicinių renginių, daug dėmesio buvo skirta Lietuvos teigiamo įvaizdžio ir kultūros sklaidai. Birželio 4-6 d. Fribūro, Berne ir Ciuricho universitetuose, ŠLB iniciatyva, bendradarbiaujant su partneriais Lietuvoje - Lietuvių kalbos institutu, Lietuvos institutu ir Vilniaus Universitetu buvo suorganizuota tarptautinė mokslinė Lietuvių kalbos ir literatūros konferencija „Lietuvių

kalbos vieta ir reikšmė Europos kontekste“. Konferencijoje dalyvavo 24 mokslininkai iš 10 šalių. Šia konferencija buvo siekiama ne tik pagerbti ilgametę lietuvių kalbos dėstymo ir tyrimo tradiciją Šveicarijos universitetuose (XX a. 4-5 dešimtmetįje Ciuriche ir nuo 7 dešimtmečio nuolatos Berne universitetuose iki 2001 m.), bet ir siekti atgaivinti sistemingą ir planinį Lietuvių kalbos dėstymą bent viename Šveicarijos universitetų ir skatinti Baltistikos centro kūrimą (ŠLŽ Nr. 13(20) psl.1-3). Prie konferencijos organizavimo prisidėjo D. Brunner, L. Maldūnaitė Christ, Milda Matulaitytė, Christian Feldhausen, Dimitri de Faria e Castro, projekto vadovė.- J. Caspersen.

Kitas reikšmingais metais Lietuvos pristatymo projektas vyko Šveicarijos bendrojo lavinimo mokyklose, kur ŠLB aktyviai dalyvavo. Tai buvo didžiulis „Euroschool“ projektas, kurio metu, mokiniai, ruošdamiesi Europos futbolo čempionatui, turėjo susipažinti su Europos šalimis. Burtų keliu Argau kantonui atiteko Lietuva. Tame projekte dalyvavo 12 mokyklų. Mokiniais reikėjo kiek galima daugiau sužinoti apie šią šalį: jos istoriją, geografiją, tradicijas, valgius, šokius bei išmokyti keletą žodžių lietuviškai. Prie šio projekto daug prisidėjo D. Brunner (ŠLŽ Nr. 12(19) psl.11-12).

2009 m. buvo iš tiesų neeiliniai kultūrinių renginių gausumu Šveicarijoje. Minėjome Lietuvos vardo Tūkstantmečio ir Vilnius - Europos

Įspūdingos Joninės prie Ciuricho, Sihlwaldo miške 2006 metais. D. Brunner nuotr.

kultūros sostinė metų. ŠLB aktyviai ruošėsi: buvo pagaminta ir per Vasario 16-osios šventines Mišias pašventinta ŠLB vėliava, buvo renkamas Tūkstantmečio fondas artėjantiems

renginiams, paruoštos dvi ŠLB istorijos ekspozicijos Tūkstantmečiui skirtai parodai Lietuvoje „Pasaulio lietuviai 2009“. Ta proga balandžio 22d. buvo suorganizuotas Lietuvos tūkstantmečio minėjimas su Vilniaus Universiteto merginų choro „Virgo“ koncertu Ženevos Dievo Motinos katedroje (org. A. Alkauskas, talkino E. Kačkutė). Šventėje dalyvavo apie 300 svečių, o didžiuliai plakatai, skelbiantys Lietuvos Tūkstantmečio jubiliejų, daugiau nei pora mėnesių puošė Ženevos gatves.

Jubiliejinis metas vainikavome ŠLB narių parašyta sugrįžimų apybraižų knyga „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ ir jos pristatymais Lietuvoje. Šis leidinys buvo mūsų Bendruomenės dovana Lietuvai jos vardo jubilėjaus proga. Knygoje surinkta tik maža dalis Šveicarijoje išsibarsčiusio Lietuvos istorinio, kultūrinio ir literatūrinio paveldo. Šiame projekte dalyvavo A. Alkauskas, D. Brunner, J. Caspersen (sudarytoja), E. Kačkutė, J. Kopitkovienė, V. Siderkevičiūtė, G. Staniūtė ir J. Survilaitė. Dvikalbėje (lietuvių-vokiečių k.) knygoje surinkti ir užfiksuoti lietuvių rašytojų pėdsakai Alpių šalyje. Tarp jų - Maironis, J. Baltrušaitis, J. Biliūnas, Marija Pečkauskaitė - Šatrijos Ragana, V. Mykolaitis - Putinas, S. Nėris, S. Čiurlionienė - Kymantaitė, B. Sruoga, M. Martinaitis, S. Geda, J. Kunčinas ir J. I. Survilaitė.

Šalia didžiųjų tūkstantmečio renginių, 2009 m. kovo 13d. kartu su LR Nuolatine Misija prie Jungtinių Tautų

biuro ir kitų tarptautinių organizacijų Ženevoje, ŠLB nariai susirinko paminėti Kovo 11-tąją ir rašytojos-diplomatės Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės atstovavimo Tautų Sąjungoje debiuto 80-metį (org. E. Kačkutė). Ta proga buvo pagerbti visi Lietuvos diplomatai, dirbę Tautų Sąjungoje tarpukariu (Augustinas Valdemaras, Petras Klimas, Dovas Zaunius, Kazys Škirpa, Jurgis Savickis, Stasys Lozoraitis, Edvardas Turauskas ir Sofija Čiurlionienė-Kymantaitė) pakabinant jų portretus Misijos ekspertų salėje.

Jubiliejiniais metais taip pat buvo suorganizuotos visos mūsų tradicinės šventės, veikė du lituanistiniai savaitgaliniai darželiai (mokslo metų gale Šveicarijos lietuvių vaikučius aplankė „Stalo teatras“ iš Lietuvos su spektakliu „Pasakėlės ir žaidimai“) ir Ciuricho lietuviškos knygos klubas. Ilonos Katkienės dėka ypač suklestėjo ŠLB internetinė svetainė www.lietuviai.ch. Sekdami Ciuricho ir Lozanos - Ženevos lietuvių pavyzdžiu, Berno lietuviai nusprendė taip pat rinktis į neformalius lietuvių susitikimus (org. Inga Belevičiūtė Buchs). Čia taip pat reikėtų paminėti ir aktyvių ŠLB narių Algirdo Žiogo, Ilonos Katkienės, Jovitos Zamarytės Fink bei Aidos ir Juozo Kurmanavičių organizuotus kopimus į kalnus, išvykas su sniego batais, su rogutėmis ar dviračiais.

Atrodė, kad po labai aktyvių 2009 metų mūsų bendruomenei reikės poilsio. Bet jau nuo vasario mėnesio vėl užvirė gyvenimas. Į Vasario 16-osios šventę Ciuriche susirinko virš 150 lietuvių ir svečių. Meninei šventės daliai buvo pakvieti Zarasų rajono savivaldybės teatras su spektakliu „Amerika pirtyje“ ir kaimo kapela „Sadūnai“. Joninių šventė vėl vyko Lozanoje (org. Audrius Alkauskas), ir jos organizavime aktyviai talkino Ieva

Tikuišytė, Gražvydas Lukinavičius, Gabrielė Dingelytė, Daiva Petkevičiūtė ir Arnas Kupšys. Susirinko apie 140 šventės dalyvių, o juos linksmino 11 muzikantų ansamblis „Goštauta“. Tradicinės ŠLB Advento šventės (org. Milda Matulaitytė Feldhausen ir Inga Belevičiūtė Buchs), į kurią susirinko virš 60 didelių ir mažų svečių, programoje buvo liejamos žvakės, puošiama eglutė ir laukiama Kalėdų senelio iš Labanoro girios su lietuviškais saldumynais, veikė kalėdiniai kioskeliai, o Advento nuotaiką lydėjo Dalios Kosmačiauskienės bei Eglės ir Jono Voroneckų koncertas.

Kaip ir ankstesniais metais, taip ir 2010 m. buvo įvykdyti keletas kultūrinių projektų. Reikšmingiausias - „Tūkstantmečio šveicaro“ prof. dr. Juozo Ereto pagerbimo ir įamžinimo renginys spalio 15 d.

(org. V. Siderkevičiūtė ir J. Caspersen), atidengiant atminimo lentą ant jo vaikystę, jaunystę ir sugrįžimo metus menančio namo Bazelio mieste. Daug Lietuvai ir visai išeivijai nusipelnusio šveicaro pagerbti susirinko apie 100 žmonių, jų tarpe - J. Ereto vaikai, giminės, Šveicarijos lietuviai, svečiai iš Lietuvos, Vasario 16-osios gimnazijos Vokietijoje moksleiviai ir Ateitininkai.

Ne mažiau reikšmingas ir naujoviškas renginys vyko gegužės 19 d. Ženevoje (org. E. Kačkutė). Ženevos rašytojų sąjungai talkinant, buvo suorganizuotas dvikalbis (lietuvių -prancūzų) literatūrinis - muzikinis renginys „Poetinis atkurtos nepriklausomybės balsas“, skirtas Lietuvos Nepriklausomybės 20-osioms metinėms pažymėti. Keturi Lietuvos poetai – Kornelijus Platelis, Aidan Marčėnas, Daiva Čepauskaitė ir Alvydas Šlepikas pristatė savo kūrybą

lietuviškai ir šveicariškai auditorijai. Intarpuose studentės seserys Joana ir Vita Marija Daunytės grojo fleita ir arfa lietuviškas melodijas.

2010 m. gegužės 2d. Bazelio mieste įsikūrė Lietuviškos knygos klubas (vad. V. Siderkevičiūtė), kuris pakvietė savo narius jau į tris literatūrines vakarones, dalyvaujant lietuvių rašytojams.

2011 m. pradėjome kartu su LR ambasada Berne ir jos šeimininke - patarėja, laikinąją reikalų patikėtine Virginija Umbrasienė, paminint Sausio 13-osios įvykių Lietuvoje 20-ąsias metines. Susirinkusieji kartu žiūrėjo tų dienų dokumentiką, pasidalino asmeniniais 1991 m. sausio 13 d. prisiminimais ir išgyvenimais (ŠLŽ Nr. 18(25), psl.4).

Į Vasario 16-osios šventę Šveicarijos lietuviai vėl rinkosi Marios Lourdes bažnyčios žemutinėje salėje. Šventės metu veikė savų amatų ir lietuviškų knygų kioskas, paveikslų aukcionas, o meninėje dalyje mėgavomės Telšių dramos teatro spektakliu „Piršlybos“ ir žemaičių folkloro kapelos „Rataa“ vakarone. Šv. Mišių metu buvo pakrikštyta Eglės ir Audriaus Dranevičių dukrelė Barboros vardu.

Kovo mėnesį Ciuricho Lietuviškos knygos klubas šventė savo veiklos

10-metį (vad. J. Caspersen). Kartu su XXVII Knygos mėgėjų draugija ir Lietuvos universitetų moterų asociacija šiai progai pažymėti buvo suorganizuota literatūrinė konferencija „Laiko ženklai kultūros istorijoje“ (ŠLŽ Nr. 18(25), psl.5).

2011 metų Joninės vyko tradicinėje vietoje prie Lemano ežero (org. Ieva Tikuišytė, Arnas Kupšys, Rūta Lasauskaitė, Daiva Petkevičiūtė, Rokas Tamoševičius, Laima ir Virgilijus Tikuišiai). Trumpiausios metų nakties stebuklais dalijomės su tautiečiais iš Marijampolės ir Kauno.

Paskutiniaisiais metais, ypač po atminimo lentos Maironiui atidengimo (2007) ir ŠLB knygos „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ pasirodymo (2009), Šveicarijos Lietuvių Bendruomenė kasmet sulaukia net keletos grupių tautiečių iš Lietuvos (ŠLŽ Nr.17(24), psl.14-15). Su mūsų pagalba, jie atvyksta aplankyti vietas, menančias žymių mūsų tautos žmonių pėdsakus Alpių šalyje. Taip plečiasi mūsų draugų ratas ir gimsta įvairūs bendradarbiavimo projektai.

Žymių Lietuvos žmonių įamžinimo Šveicarijoje tradiciją 2011m. spalio 29d. pratęsė ilgametis ŠLB narys, LR

garbės konsulas Šveicarijoje Gintautas Bertašius. Vienuolių Brigitičių namuose Lugane buvo atminimo lenta įamžintas 1918 m. Nepriklausomybės Akto signataras prelatas Kazimieras Steponas Šaulys.

Šveicarijoje lietuvių niekada nebuvo daug, bet jų veikla visad buvo sąmoningai nukreipta į tautinio tapatumo išsaugojimą ir jo puoselėjimą, Lietuvos vardo garsinimą Šveicarijoje ir buvome bei esame visada veidu atsisukę į Lietuvą. Mūsų neskaitlingumas netrukdo mums bendradarbiauti su Lietuvos valstybinėmis ar visuomeninėmis organizacijomis, dalyvauti Europiniuose renginiuose, kaip Europos lituanistinių mokyklų sąskrydžiuose, ir net prisidėti prie jų organizavimo (2010 m. Vokietijoje). Nuo 2009 m. ŠLB yra atstovaujama kasmet vykstančiame Europos lietuvių krepšinio turnyre. Energingo komandos kapitono Virgilijaus Tikuišio suburti Šveicarijos lietuviai 2009 m. Vokietijoje laimėjo IV vietą, 2010 m. rungtyniaujant Baltarusijoje buvo iškovota V vieta, na o šiemet, Šveicarijos lietuviai, iš Druskininkuose vykusio IX Europos lietuvių krepšinio turnyro, sugrįžo su sidabro medaliais ir II vietos nugalėtojų taure.

2009 m. Kovo 11 šventės Ženevoje metu pagerbta Sofija Kimantaitė Čiurlionienė. D. Brunner nuotr.

**ILONA
KATKIENĖ**

Yra trys vietos po Helvecijos saule, kur pasiilgęs lietuviško šurmulio, lietuviškos šnektos ir lietuviškų veidų, visada rasi tai, ko trokšti.

Kiekvieno mėnesio pirmo penktadienio vakarą lietuviai renkasi prie Lemano ežero (Ženevoje arba Lozanoje), antro penktadienio vakarą – sostinėje Berne, o paskutinio penktadienio vakarą vyksta pačiomis seniausiomis tradicijomis galintys pasigirti Ciuricho lietuvių susitikimai.

Jau 1953 metų sausio 25 d. Valdybos pranešime Šveicarijos lietuviams primenama, kad “tolimesnieji mėnesiniai susirinkimai vyks kiekvieną pirmą mėnesio šeštadienį 19 val. 30 min. toje pat vietoje”, t.y. Ciuricho pagrindinės geležinkelio stoties konferencijų salėje pirmame aukšte. Laikui bėgant pakito vieta ir laikas, tačiau svarbiausi dalykai nesikeičia – juose tvyro džiaugsmas vieni kitais.

„Lietuviai - puiki tauta!“, - atsakė restorano „Fallender Brunnenhof“ šeimininkė Heidi Dubendorfer ir žavi padavėja operos dainininkės sopranu Maren Fischer, paklaustos, ką mano apie kas mėnesį susirenkančius lietuvius.

Ilgamečiai šių smagių ciurichietiškų vakarų globėjai **Aida ir Juozas Kurmanavičiai** mielai pasidalijo mintimis apie susitikimus tada ir dabar.

VISKAS TURI PRADŽIĄ...

Ciuricho lietuvių susitikimų istorijos pradžia - 1994 metai, kai mus dar buvo galima ant pirštų suskaičiuoti. Mes, vieni iš pirmųjų postsovietinių lietuvių, šiltai priimti senųjų ciurichiečių, susitikinėdavome savo nedideliuose butuose. Po truputį darėsi ankštoka ir atrodo, kad Irka Čaplikas pasiūlė surasti vietą susitikimams restorane.

Taip ir prasidėjo susitikimai Fallender Brunnenhofe. Kodėl būtent čia? Tais laikais po restoranus dažnai nevaikščiojom, tad ir pasirinkti iš ko nežinojom. Visi netoli jo gyvenome, o ir iš stoties susitikimų vieta buvo

„Lietuviai - puiki tauta!“, - tvirtina restorano „Fallender Brunnenhof“ šeimininkė Heidi Dubendorfer ir padavėja operos dainininkės sopranu Maren Fischer. Aut. nuotr.

puikiai pasiekama. Su laiku čia prigijome, šeimininkų šveicarų akyse pasidarė lyg ir savi. Juk niekada lietuviai „nepasikiaulino“ - nei prisigėrė, nei susimušė.

Iki šiol čia renkasi daug jaunimo - studentai, merginos, atvažiuosios prižiūrėti vaikų, o žiūrėk, užsikabina, pradeda studijuoti ar susiranda sau porą. Stiklui alaus užbėga trumpam atvažiaavę lietuviai. Daug kas čia su pasididžiavimu pristato savo naujagimius. Prisižiadė, ant sustumtų kėdžių, užmiega mūsų vaikai. Ne vienus čia sveikinom susituokus, o buvo ir tokių, kurie nubraukė skyrybų ašarą, tik iki šiol dar nieko nelaidojom.

Vyriausia mūsų lietuvių susitikimų pradininkė Angelė Gegeckienė gyvena senelių namuose Ciuriche, fizikas Dainius Perednis dirba Vokietijoje ir augina tris vaikučius, Juozas Vyšniauskis, vis toks pats gražus, pluša Kaune, Irka Čaplikas išėjo į pensiją, daug keliauja ir kuria meninę fotografiją. Kaip seniausieji ir dažniausiai besilankantys šiuose susitikimuose, mes su Juozu jaučiame atsakomybę, kad jie ir toliau vyktų. Būdavo ir tokių paskutinių mėnesio penktadienių, kai praleisdavome vakarą tik trise. Suvalgom „Ciuricho gešneceltes“ (Zürcher Geschnetzeltes), išgeriam alaus, pamėtom kėglius ir to pakanka. Svarbiausia - ne kiekybė.

Paskutiniaisiais metais mūsų genties Šveicarijoje padaugėjo. Štai praėjusį kartą susirinko tokia linksma ir apėtusi

nesiskundžianti kompanija, kad restorano virtuvė nebepajėgė išmaitinti ir „Ciuricho gešneceltes“ teko valgyti su skrudintomis bulvytėmis vietoj įprastinio „riošti“ (Röschi). Tarp kitko, „gešneceltes“ pritaikytas mūsų lietuviškam skoniui - gaminamas iš kiaulienos ir nepersūdomas. Ne kartą aplodismentais kvietėme iš virtuvės virėją, norėdami padėkoti už vykusių patiekalą. Jei ruošiatės ateiti į susitikimus, būtinai siūlome paragauti slyvų šerbeto, paskaninto degtine. Po šio deserto galima ir “Ant kalno mūrai, joja lietuviai” užtraukti.

Atrodo, lyg ir nieko ypatingo tame Brunnenhofe nevyksta, bet kitą mėnesį ir vėl traukia, nes žinai, kad tikrai pamatysi Danguolę su Algirdu ir vaikais. Stalo gale, savo tradicinėje, tik jam rezervuotoje vietoje, sėdės Saulius, gers savo tradicinį konjaką su arbata ir pasakos, kaip lietuviai balkonuose augina voveraites ar tris dienas iš Ciuricho elniais joja į Vilnių. Išgirsi naujų gyvenimo istorijų, o gal net pamatysi Alfredos ir Giedriaus vestuvines nuotraukas. Po kelionės į Ekvadorą, Jūratė su Mykolu būtinai pasidalins įspūdžiais. Dalia padės susirasti moterų gydytoją. Sužinosi, kaip patogiausia ir pigiausia skristi Kalėdoms į Lietuvą. Jei bus Darius, merginos varys į naktinį Ciurichą pratęsti vakarėlį. O Rokas irgi dar nevedęs ir labai simpatiškas! Ateis Ilona, ir po to mūsų www.lietuviai.ch vėl dabinsis nauju straipsneliu ir nuotraukomis. Jūratė būtinai agituos sumokėti nario mokestį ir tapti gerais bendruomenės nariais. Jei ateis Jurga ir Neringa, vakaras skambės moterišku juoku. Iš Nomedos bus galima išpešti kokią įdomią „Langštrasės“ (Ciuricho „tamsių gaivalų“ gatvė) istoriją, o su Šarūnu pasikalbėti apie pedagogikos subtilybes. Mes jau pasiilgome Aušros, Jovitos, Gitos, Jūratės, Janinos ir Irkos... Ateikite, čia galėsite pailsėti po darbo, pasijusti lietuviu ir sutikti daug gerų, kultūrinių žmonių. Per septyniolikos metų Fallender Brunnenhofe susitikimų laiką čia vietos nebuvo tik pykčiui, pavydui ir pasipūtumui.

...IR PABAIGA, bet tegu ši taisyklė Ciuricho lietuvių susitikimams niekada negalioja!!!

**JŪRATĖ
CASPERSEN**

CIURICHO LIETUVIŠKOS KNYGOS KLUBUI - 10 METŲ

Laiko tėkmė nesustabdoma: jau ir trečiosios bangos išeivių Šveicarijoje veikla pradėjo žymėti apvalius jubiliejus.

2001 metai buvo reikšmingi ne tik bendruomenės laikraščio „Šveicarijos lietuvių žinios“ atgaivinimu. Tai buvo laikas, kai Šveicarijoje po truputį pradėjo kauptis trečiabangių kolonija, ypač apie Ciuricho miestą. Čia sėkmingai jau keletą metų kas mėnesį rinkosi lietuviai į „penktadieninius“ susitikimus restorane „Fallender Brunnenhof“ Oerlikone.

2001 metų kovo 30 d. tame pačiame restorane susirinko apie dešimt lietuvių, ne kėgliauti ar vakarieniauti, bet į literatūrinę paskaitą „Literatūros padėtis dabartiniame Lietuvos gyvenime“. Paskaitą paruošė tuo metu Šveicarijoje Bazelio mieste su 3 mėnesių kūrybine Vontobel fondo

stipendija viešėjęs lietuvių rašytojas Jurgis Kunčinas.

Klausėmės paskaitos, diskutavome, susidarėme ilgą rašytojo siūlomų perskaityti knygų sąrašą. Jau į vakaro pabaigą darėsi aišku, kad perskaičius tas knygas būtų įdomiau jas kartu aptarti, pasidalinti nuomonėmis ir taip keliauti koja kojon su šiuolaikine lietuvių literatūra. Čia ir gimė idėja įkurti Lietuviškos knygos klubą, o ir krikštatėvis buvo šalia...

Įkūrėme klubą, organizavome knygų atvežimą iš Lietuvos, skaitėme, diskutavome, kartu lankėmės Knygų mugėje Frankfurte. Po kiek laiko gimė idėja pristatyti lietuvių rašytojus Šveicarijoje, kviestis juos į mūsų vakarones. Su džiaugsmu aptardavome mūsų Bendruomenės narių parašytas knygas, kol į galvą atėjo mintis ir patiems parašyti knygą...

Per dešimt mūsų Lietuviškos knygos klubo veiklos metų buvo suorganizuota apie 40 literatūrinių vakaronių, lankėsi ir savo kūrybą pristatė ne viena dešimtis lietuvių rašytojų. Šiandieninio klubo gretose net keletas steigiamojo vakaro narių - Gražina Staniūtė Hagopian, Diana Brunner, Vilija Bischoff Handschinn, Janina Survilaitė, Jūratė Caspersen.

Pirmasis knygos klubo susitikimas 2001 m. ŠLB archyvo nuotrauka.

Ciuricho lietuviai renkasi restorane „Fallender Brunnenhof“. Autorės nuotrauka.

Klubo sąrašuose dabar yra 18 narių, bet i kas du mėnesiai rengiamas vakaronės dažniausiai ateina 8-10 klubiečių. Šios vakaronės - tai ne tik lietuvių literatūros apžvalgos, bet ir reflektavimas į besikeičiančias gyvenimo realijas Lietuvoje iš užsienyje gyvenančių lietuvių perspektyvos. Džiugu, kad klubas vis atsinaujina ir jaunėja. Turime sukaupę nemažą ŠLB mobiliąją biblioteką, kuri yra aktyviai naudojama.

KUO GI BUVO PRIPILDYTAS CIURICHO LIETUVIŠKOS KNYGOS KLUBO VEIKLOS DEŠIMTMETIS?

Po Lietuviškos Knygos klubo įsteigimo **2001 m. kovo 30 dieną**, jau birželio 1 d. vėl susitikome, bet šįkart - aptarti Jurgio Kunčino, mūsų klubo krikštatėvio, kūrybą, dalyvaujant pačiam rašytojui. Pirmajame „Šveicarijos lietuvių žinios“ (ŠLŽ) numeryje Jurga Ruesch aprašo tą vakaronę ir pateikia keletą pamąstymų apie J. Kunčino avangardistines knygas („Kasdien į karą“ ir satyros „Laisvė yra brangi“), kurios meta iššūkį tradicijoms, demonstruoja naujas viliojančias meno galimybes, išjudina evoliuciją ir užmezga kitonišką kontaktą su publika. Straipsnio autorė pastebi, kad „rašytojas, dalyvavęs mūsų diskusijoje buvo sužavėtas Šveicarijoje gyvenančių lietuvių entuziazmu, domėjimusi Lietuvoje gyvenančių rašytojų kūriniais, nors jo avangardiškų knygų pasaulis ir susidūrė su kritiška kai kurių klubo narių nuomone“ (psl.5).

2001 m. lapkričio 23d. Knygos klube įvyko Romualdo Granausko kūrybos aptarimas. Radau elektroninį laišką, kuriame sakoma, kad R. Granausko knygas skaito: Gražina Staniūtė, Janina Vaitkevičienė, Aldona Bacher, Vilija Bischoff, Laura Richner, Diana Brunner, Jurga Ruesch ir Jūratė Caspersen, o ŠLŽ Nr. 1 5 puslapyje rašoma, kad vakaronės metu pranešimą „R. Granauskas - dabartinės lietuvių literatūros kontekste“ skaitė J. Ruesch, o klubo narė Aida Kurmanavičienė pasidalino prisiminimais iš susitikimų su rašytoju.

Vėliau Klubo susitikimai buvo nereguliarūs, bet beveik

kiekviename iš pirmųjų atkurto laikraščio numerių puikuoja pirmų Klubo veiklos metų entuziastės Jurgos Ruesch straipsniai apie lietuvių literatūrą ir jos kūrėjus.

Vienas ryškesnių pirmųjų metų Knygos klubo renginių - tai atsiliepiamas į LR Seimo ir UNESCO nutarimą 2004 m. paskelbti KALBOS ir KNYGOS metais. Tai buvo lietuviškos spaudos atgavimo 100-metis. 2004 m. gegužės 14 d. ta proga buvo suorganizuota Klubo vakaronė, skirta tremtinių kūrybai (knyga „Amžino įšalo žemėje“) ir Lietuvos knygnešių pagerbimui. Paminėti Lietuvos visuomenės šviesuoliai, kurie Lietuviškos spaudos draudimo laikotarpyje neleido išnykti lietuviškam žodžiui. Klubo narė Janina Survilaitė šia proga pasidalino prisiminimais apie savo senelį knygnešį Martyną Survilą. Kita bendruomenės narė, Neringa Gražinytė, paruošė pranešimą apie savo prosenelį, žymų Lietuvos knygnešį Petrą Šembelį.

2004m. rugsėjo 4 d. vyko į Thuno miestą pas buvusį ŠLB pirmininką Vaclovą Dargužą aptarti jo atsiminimų knygos „Mylėsi Lietuvą iš tolo“. Joje aprašoma ne tik prieškario Lietuva ir laiminga autoriaus jaunystė, bet ir emigranto sunkumai, kurie lydėjo jauną studentą, bandantį pradėti naują gyvenimą, įleidžiant šaknis Šveicarijoje. Daugeliui mūsų trečiabangių tai buvo pirmasis prisilietimas prie gyvos karo pabėgėlių gyvenimo istorijos Alpių šalyje.

2005 m. kovo mėn. Klubo vakaronėje aptarėme kito ilgamečio ŠLB nario Michael Zako autobiografinę knygą „Be vandens per Gobi dykumą“ vokiečių kalba („Ohne Wasser durch die Wüste Gobi“), dalyvaujant pačiam autoriui. M. Zako prisiminimuose atgijo iškeliavęs ir niekad nebesugrįšiantis Kauno žydų prašmatnus gyvenimas.

2005 m. rugsėjo mėn. aptarta Valdo Papievio „Vienos vasaros emigrantai“, kur autorius impresionistiškai perteikia Paryžiaus gyvenimą. Su įdomumu pradėjome sekti emigracijos rašytojus, reflektuoti savo vidinę būseną, lygindamos ją su lietuvių išeiviais kitose šalyse. 2011 metais antras Lietuviškos Knygos klubas, įsikūręs Bazelio mieste (įkūrėja Virginija Siderkevičiūtė), ne tik aptarė Valdo Papievio naujausią romaną „Eiti“, bet pakvietė ir patį rašytoją dalyvauti vakaronėje bei pavišėti Šveicarijoje.

2005 m. lapkričio 25 d. - ilgai lauktos mūsų Bendruomenės istorinės knygos, Janinos Survilaitės „Alpių lietuviai“, aptarimas. Knygoje ne tik aprašomi Šveicarijoje prisiglaudusių karo pabėgėlių lietuvių likimai, bet fiksuojamos ir savo pirmuosius gyvenimo Alpių šalyje žingsnius žengiančių trečiabangių istorijos. V. Siderkevičiūtės straipsnyje „Lietuvių pėdsakai Alpių šalyje“ (ŠLŽ Nr.8 (15)) pristatoma ir vakaronė, į kurią susirinko 14 ŠLB narių, ir knygos rašymo sunkumai. Istorinės medžiagos apie ŠLB autorei reikėjo ieškoti ne tik asmeniniuose bendruomenės senjorų archyvuose, ją reikėjo

2008 metais aptarėme lietuviškas knygas Jūratės Caspersen namuose. D. Brunner nuotrauka.

rankioti ir Lietuvos bei Šveicarijos archyvuose ir bibliotekose. Knyga „Alpių lietuviai“ nušluostė istorijos dulkes nuo svarbių įvykių ir „prikėlė iš užmaršties ne vieną garbią ir savo veikla Lietuvai nusipelnusią asmenybę“.

2006 m. pradžioje palikome savo seną buveinę - restorano „Fallender Brunnenhof“ kėglinę ir „apsigyvenome“ prie Ciuricho centrinės stoties, Austellungsstr. 16. Vietą mums pasiūlė klubo narės Vilijos Bischoff būsimas vyras Lukas Handschin. Tai buvo maža dailininkų dirbtuvėlė sodriame Ciuricho kvartale. Joje kvepėjo dažais, pasienius ramstė nebaigti ar sau vietos nerandantys paveikslai, aplinkui vyravo lengvabūdiška menininkų network. Neužtruko, kol kažkas mūsų naują buveinę pakrikštijo „Ciuricho Užupio galerija“. Pavadinimas prigijo. Pirmas Klubo susitikimas Ciuricho Užupyje įvyko 2006 m. kovo 24 d. Buvo aptarti Jurgos Ivanauskaitės romanai „Ragana ir lietus“, „Placebas“ ir „Miegančių Drugelių tvirtovė“.

Jau tada sklandė gandai, kad Jurga

sunkiai serga. Mus labai sujaudino jos, ne tiek kaip žymios rašytojos, kiek kaip jaunos moters, kuriai tik 44, artėjanti mirtis. Per vakaronę Gražina Staniūtė pasisiūlė visų mūsų 11 vardu parašyti Jurgai Ivanauskaitei VILTIES ir DĖKINGUMO LAIŠKĄ, kita klubietė, Ramunė Česnulenė, pasiūlė J. Ivanauskaitės romanus, verstus į vokiečių kalbą, pristatyti Šveicarijos publikai. Ramunė ėmėsi iniciatyvos užsakyti knygas Vokietijoje, o jų sulaukusi, prekiaavo ir platino jas šveicarų tarpe. 2006 m. rugsėjo 15 d. įvyko Jurgos Ivanauskaitės kūrybos

lietuviška fortepijoninė muzika, kurią atliko studentė iš Lietuvos ir mūsų klubo narė Nijolė Abarytė. Išdrįsime ir pačiai Jurgai Ivanauskaitei parašyti kvietimą, pakviesti ją į vakaronę, paprašėme atsivežti savo paveikslų. Deja, mobiliojo telefono ekrane sušvito atsakymas: „Sunkiai sergu. Atvykti negalėsiu. Daugelis paveikslų parduoti arba padovanoti. Sėkmės renginyje. Jurga“. Tada vakaronėje vertėmės savo išmone. Buvo suruošta rašytojos J. Ivanauskaitės knygų ekspozicija, o Diana Brunner paruošė dailininkės Jurgos Ivanauskaitės ciklo

„(...) vyko labai aktyvūs mainai, primenantys sovietinius laikus, kai draudžiamas knygas skolindavomės vieni iš kitų ir per naktį skaitydavom, kad jau kitą dieną galėtų skaityti kitas.“

pristatymo vakaronė Ciuricho Akademikerhaus salėje, dalyvaujant jos romanų vertėjui į vokiečių kalbą Markus Roduner. (Renginyje aprašytas Jūratės Caspersen straipsnyje ŠLŽ Nr.9 (16) ps.8). Pilnoje salėje susirinkusiems šveicarams ir lietuviams buvo pakaitomis skaitomos lietuviškai ir vokiškai romanų ištraukos, o tarp jų liejosi

„Angeliariumas“ kopijų paroda. Tame pačiame laikraščio numeryje (psl.9) Laimos Maldūnaitės straipsnyje rašoma, kad toks pat Jurgos Ivanauskaitės kūrybos pristatymo renginys buvo suruoštas rugsėjo 18 d. „BaltArt“ galerijoje Langentalyje, ir renginyje dalyvavo apie 40 lietuvių ir šveicarų literatūros mylėtojų.

2006 m. gegužės 19 d. buvo planuota aptarti Ričardo Gavelio kūrybą. Sužinojome, kad jo knygos seniai išpirtos, laukiama naujo leidimo. Laukėme ir mes. Jo vietoje

pasirinkome Edmundą Malūką. Skaitėme jo „Šiukslyno žmonės“ ir Kraujo skonis“.

2006 m. spalio 20 d. vakaras buvo skirtas Juozui Erlickui, jo „Prisimynimams“. Vilijos Bischoff straipsnelyje ŠLŽ Nr.9 (16) (psl.10) perduodama „juoko pro ašaras“ vakaro nuotaika. Čia ne tik buvo skaitomos juokingiausios kiekvienai patikusios ištraukos iš jo eilėraščių proza, bet ir klausomasi Janinos Survilaitės atneštų paties J. Erlicko įdainuotų kasečių. Žvakių liepsnelių prieblandoje ir „Ciuricho Užupio galerijos“ atmosferoje, klausėmės muzikos, krizenome ir mėgavomės Juozo Erlicko šmaikštumu.

2007 m. sausio 24 diena kažkas pasiūlė skaityti Zigmo Stankaus kūrybą. Knyga „Miražas“ apie sovietinės armijos atbukintus jaunuolius sugrąžino mus į dar taip nesenai jaustą terpę. Keista, kai gali į save pažvelgti iš šono. Bet dar keisčiau, kai suvoki, kad tas kitas - tai tas pats AŠ.

2007 m. pavasarį sužinojome, kad į vokiečių kalbą verčiama Balio Sruogos knyga „Dievų miškas“ Knygos vertėjas - šveicaras

Markus Roduner, gyvenantis Lietuvoje. Laukėme „Dievų miško“ vertimo pasirodymo. Kovo mėnesį Berno Universitetas organizavo istorijos dienas. Jose

dalyvauti buvo pakviestas istorijos mokslų daktaras Arūnas Bubnys. Pakvietėme svečią paskaityti mums paskaitą apie antrojo pasaulinio karo pasekmes Lietuvai. Gerokai virš 20 lietuvių iš įvairių Šveicarijos miestų sugužėjome į Berno universiteto auditoriją. Paskaitą vainikavo Puipos filmas pagal Balio Sruogos knygą „Dievų miškas“. Po to jau ramiai galėjome laukti vertimo pristatymų, kurie vyko net 6 Šveicarijos miestuose, dalyvaujant vertėjui M.Roduner ir knygos leidėjui šveicarui Daniel Sägesser.

2007 m. balandžio 28 d. buvo suplanuotas susitikimas su poete iš

Kauno Dovile Zelčiūtė. Tai progai išsinuomavome Ciuricho Miunsteriui priklausančią kultūrinių susitikimų salikę (Grossmünster Kulturhaus „Rosa Gutknecht“) ir nekantriai laukėme viešnios iš Lietuvos. Vakaras buvo nuoširdus, įdomus ir net nenujautėme, kad abiem pusėms lemtingas. Dovilė Zelčiūtė išdavė paslaptį, kad yra tiesiog įsimylėjusi Šveicariją, ir nuo to pavasario pradėjo lankyti mus kas metai. Vėliau, kai ieškojome redaktorės savo knygai „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“, buvome laimingi, kad ją jau pažinojome.

2007 m. gegužės 30 d. aptarėme Vidmantės Jasukaitytės didžiulius tomus išminties. Rugsėjo 26 d. išimties tvarka rinkomės Portugalų asociacijos Šveicarijoje patalpose aptarti Janinos Survilaitės naujo romano „Vila Edelveisas“, o metus užbaigėme lapkritį aptardamos Dalios Jazukevičiūtės romaną „Anarchistės išpažintis“. Kad ši knyga išjudino mūsų klubietės diskusijoms, matome iš Vilijos Bischoff straipsnio ŠLŽ Nr. 11(18). Knyga buvo pasirinkta diskusijoms dėl savo tiesmukiško pavadinimo. Joje anarchizmas –

Užsienyje gyvenantys lietuviai per šiuolaikinę grožinę literatūrą ir jos kūrėjus sugrįžta į Lietuvą, stebi besikeičiantį jos veidą ir stengiasi neatitrūkti nuo jos šiandieninės realybės.

tai žmonių psichologinis tipas. Tai žmonės, mylintys laisvę, nepripažįstantys jokių konvencionalių taisyklių, nekenčiantys patogaus miesčioniško gyvenimo būdo. Svarstėme, kiek kiekviena turime savyje tokio anarchizmo ir vakaronės gale visos sutikome, kad šis romanas padėjo, nors trumpam, įkvėpti to „slapto laisvės ilgesio. Niekada nesibaigiančio ilgesio“.

2008 metus pradėjome Ričardo Gavelio sugrįžimu. „Tyto alba“ pradėjo leisti R. Gavelio retrospektyvą. Jos laukėme du metus. Sausio 18 d. karštose diskusijose

aptarėme jo romanus „Tylos angelas“, „Jauno žmogaus memuarai“ ir jo žmonos sudarytą knygą „Bliuzas Ričardui Gaveliui“, taip pat buvo pristatytas ir „Vilniaus pokeris“. Šitą vakaronę ŠLŽ Nr. 12(19) labai vaizdžiai aprašė Ilona Katkienė, pabrėždama, kad „turbūt giliausiai tą vakarą buvo išnagrinėta asmenybės ir kūrybos sąsąją tema. Šiuo atveju R. Gavelio, talentingo fiziko teoretiko, sąmoningai pasirinkusio izoliuotą vienišiaus gyvenimo būdą, bet rašiusį aktualiomis visuomeninio gyvenimo temomis“ (psl.9).

Dėl ne nuo mūsų priklausančių priežasčių nebetekę savo Ciuricho Užupio (mus draugiškai priėmusi menininkų dirbtuvė keistomis aplinkybėmis sudegė), ieškojome naujų namų.

2008 m. balandžio 4 d. sugrįžome į jaukų, antikinius baldais papuoštą Grosmiunsterio Kulturhaus. Škart aptarėme Laimos Lavastės „Skersgatvis dviem“ ir „Linksmą knygą apie suomių ir Suomiją“. Pasiklausiusios keletos ištraukų iš šios knygos, kai kurios klubietės nusprendė į Suomiją nevažiuoti ir draugų suomių neieškoti...

Birželio 13 dienos vakaronė buvo skirta Tomo Sauliaus Kondroto kūrybai. Pasirinkta knyga - „Žalčio žvilgsnis“.

Po vasaros atostogų kibom į Sigito Parulskio knygas. 2008 m. rugsėjo 19 d. prireikė lietuviško plokštainio, kad lengviau virškintųsi S. Parulskio išvedžiojimai. Aptarėme net keletą jo kūrinių. Ilonos Katkienės vakaronės apžvalgoje, ŠLŽ Nr.13 (20) (psl.7), skaitome: „Teko įveikti daug kliūčių, norint susipažinti su visa rašytojo kūryba: dauguma negavo Lietuvoje nusipirkti nei 2007 metų knygos „Trys sekundės dangaus“, nei jo naujausios knygos „Sraigė su beizbolo lazda“, tad bendruomenėje vyko labai aktyvūs mainai, primenantys sovietinius laikus, kai draudžiamas knygas skolindavomės vieni iš kitų ir per naktį skaitydavom, kad jau kitą dieną galėtum skaityti

2009 metų gegužį Ciuriche sulaukėme Kauno menininkų. D. Brunner nuotr.

kitas. “Toliau ji rašė, kad vakaronėje buvo bandyta spėlioti, kuo gi taip užburia S. Parulskio kūriniai, kad net tokios jo frazės, kaip „Pasaulis neteisingas, žmonės šunsnukiai, o Dievas atostogauja salose, kurių nepasiekia mūsų aimanų potvyniai“ mūsų ne tik nežeidžia, o atvirksčiai – įkvepia pozityvioms mintims? Gal taip yra todėl, kad rašytojas šaiposi iš mus slegiančių mąstymo ir elgesio stereotipų, ir nevengia autoironijos?

2008 m. spalio 6 d. vėl sulaukėme savo geros pažįstamos Dovilės Zelčiūtės. Škart su humoristu Jurgiu Gimberiu ir tapytoju bei fotografu, šiandien jau a.a. Vytautu Tamoliūnu. Vakaronėje klausėmės šmaikščių Gimberio ištraukų iš „Papašos testamento“, Dovilės Zelčiūtės naujų „Šveicariškų eilėraščių“, pasidžiaugėme Vytauto Tamoliūno atvežtu nostalgiskų fotografijų ciklu „Išeinantis Kaunas“.

2008 m. spalio 17-18 d. organizuotai vyko į Frankfurto Knygų mugę. Susitikome su Lietuvos grožinės ir mokslinės literatūros leidėjais, keletos knygų autoriais. Iš Janinos Vaitkevičienės straipsnelio ŠLŽ Nr. 13 (20) (psl.8) sužinojome, kad Lietuvos leidėjai mums atvežė iš anksto užsakytų knygų, ir mūsų klubietėms buvo suorganizuota naujausių lietuviškų knygų apžvalgos valandėlė.

2008 m. pabaigėme lapkričio 21 d., aptardamos Marcelijaus Martinaičio „Lietuviškos utopijos“ (2003m.) ir „Atmintys“ (2008m.).Tą patį vakarą, mūsų klubo narė Janina Survilaitė pristatė savo ką tik išėjusį romaną „Vartai Nr.3“. Nuo šio susitikimo pradėjome rinktis Marios Lourdes katalikų bažnyčios pagalbinėse patalpose „Blauringstuebli“, kur renkamės iki šiol.

2009 m. pradedami sausio 23 d. Kęstučio Navako knyga „Du lagaminai sniego“. Ji mums patiko, tai knyga, „kalbanti apie tai, ką gražaus su savimi nešamės ir ko nešuly nejučia nebelieka: laiko, jaunystės, talento, meilės... kažko pernelyg trapius“.

2009 m. kovo mėnesį mūsų Klubo kvietimu pas mus apsilankė ir savo pirmąjį romaną „Silva Rerum“ pristatė Kristina Sabaliauskaitė. Autorė atskleidė paslaptį, kad didžioji dalis romano buvo parašyta būtent Šveicarijoje, atsiskyrus nuo pasaulio mažame kalnų kaimelyje. ŠLŽ Nr. 14 (21) (psl.12-14) pateikiamas Virginijos Siderkevičiūtės labai išsamus vakaronės ir diskusijų aprašas. Ypač nusistebėta, kad rašytoja jau XVII a. Lietuvoje įžiūrėjo feminizmo ištakas, kad moteris turėjusi tik dvi galimybes save realizuoti - ištekti ir savo gyvenimą paaugoti šeimai ir motinystei, arba „pasirinkti bene vienintelę alternatyvą šeimyniniam

gyvenimui – tapti vienuole ir atsidėti sielos gyvenimui, tobulintis, gilintis į kalbas, filosofiją. Taip ir darę intelektualinių ambicijų turinčios moterys, norėjusios pasiekti tam tikrą asmeninę pasirinkimo laisvę“. Susidraugavome su Kristina, keičiamės Kalėdiniais sveikinimais, o šių metų gegužės mėnesį Klube aptarėme jos istorinio romano tęsinį „Silva Rerum II“ ir vieningai sutikome, kad ši knyga taip pat verta literatūrinio įvertinimo.

2009 m. gegužės mėnuo buvo neeilinis: 8-13 d. vyko mūsų Knygos klubo bendras su Kauno menininkų namų 8 menininkais projektas „Tautinės kultūros sklaida: Lietuva -Šveicarija“. Net trijuose Šveicarijos miestuose – Ciuriche, Bazelyje ir Lugano - buvo pristatyta Aldonos Ruseckaitės, Petro Venclovos, Ritos Vinciūnienės, Jurgio Gimberio, Alekso Dabulskio, Dovilės Zelčiūtės ir šiandien jau a.a. Juozo Jasaičio kūryba bei profesionalaus fotografo Zenono Baltrušio fotografijų paroda „Lietuvių rašytojai: vakar ir šiandien“. Šis projektas gan plačiai yra nušvietas ŠLŽ Nr. 15 (22) (psl.15-17) Jūratės Caspersen straipsnyje. Jame pabrėžiama, kad tokie literatūriniai ir tautinės kultūros sklaidos bendri projektai yra labai svarbūs abiem pusėms. Užsienyje gyvenantys lietuviai per šiuolaikinę grožinę literatūrą ir jos kūrėjus

sugrįžta į Lietuvą, stebi besikeičiančią jos veidą ir stengiasi neatitrūkti nuo jos šiandieninės realybės. O Lietuvos rašytojai turi ne tik naują auditoriją savo kūrybai pristatyti, bet ir galimybę pabendrauti su tautiečiais, gyvenančiais Šveicarijoje, kartu aplankyti ankstesnių kartų lietuvių rašytojų paliktus pėdsakus Alpių šalyje. Antrasis projekto etapas vyko jau Kaune Menininkų namuose lapkričio mėnesį, kur 4 ŠLB knygos rašytojos – Diana Brunner, Virginija Siderkevičiūtė, Janina Survilaitė ir Jūratė Caspersen - pristatė apybraižų knygą „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“.

2009 metais Janina Survilaitė buvo priimta į Lietuvos Rašytojų Sąjungą. Šia proga birželio 5 d. Klubo narės buvo pakviestos pas Janiną šampano taurei ir naujos poezijos knygelės „Alpių mirazai“ suiktuvėms, kurią pristatė *Vagos* leidyklos redaktorė Janina Riškutė.

2009 metų rugsėjo 18 d. aptarėme Anelės Butkuvienės knygą „Garsios Lietuvos moterys“ ir vokiečių filosofo Pascal Mercier (Peter Bieri) versta į lietuvių kalbą romaną „Naktinis traukinys į Lisaboną“.

Tų pačių metų lapkričio 20 d. Bendruomenės nariams buvo pristatyta „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“. Šešios iš 8 šios knygos bendraautorės – Diana Brunner, Jurgita Kopitkovienė, Virginija Siderkevičiūtė, Gražina Staniūtė Hagopian, Janina Irena Survilaitė ir Jūratė Caspersen (sudarytoja) - yra Ciuricho Lietuviškos Knygos klubo narės. Kitu du – Eglė Kačkutė ir dr. Audrius Alkauskas – prancūziškos Šveicarijos dalies lietuviškos veiklos organizatoriai ir tuo metu buvę ŠLB valdybos nariai. Ši knyga – tai ŠLB dovana Lietuvai, švenčiančiai savo vardo 1000-metį. Daugelis knygai ruoštos medžiagos dėl vietos stokos nepateko į leidinį, todėl klubo vakaronės metu buvo pasakota ir apie, kas neįtraukta į knygą.

2010 metus (sausio 22 d.) pradėjome Renatos Šerelytės romanu „Mėlynbarzdžio vaikai“, o kovo 19 d. aptarėme net tris Grigorijaus Kanovičiaus romanus – naujausią „Debesis vardu Lietuva“, „Ir nėra

vergams rojus“ bei „Žvakės vėjyje“. Abi literatūrinės vakaronės ŠLŽ Nr. 16 (23) (psl. 10) apžvelgia Virginija Siderkevičiūtė. Kadangi R. Šerelytės „Mėlynbarzdžio vaikai“ – tai visi sovietinėje sistemoje užaugę ir gyvenę Lietuvos žmonės, galėjome kiekviena diskusijose atsiremti į savo asmeninę patirtį. Mums, kaip ir autorei „skaudėjo dušią“, kad Mėlynbarzdžio epocha Lietuvoje sugniuždė tiek daug gyvenimų ir likimų. Izraelyje gyvenančio Grigorijaus Kanovičiaus „stilius yra nesupainiojamas su kitų autorių kalba“ – rašo apžvalgos autorė. Kurį jo romaną beskaitytum, gali atpažinti autoriaus braižą. G. Kanovičiaus romanų tema taip pat nekintanti - tai žydų gyvenimas Lietuvoje ir jų likimai.

2010 m. pavasaris gausus svečiais iš Lietuvos. Gegužės 21d. Ciuricho Knygos klubas pasikvietė vakaronei Ženevoje viešėjusius 4 lietuvių poezijos kūrėjus. Kornelijus Platelis, Alvydas Šlepikas, Daiva Čepauskaitė ir Aidas Marčėnas, mūsų Bendruomenės narės Eglės Kačkutės sumanymo dėka, turėjo progos pristatyti savo kūrybą lietuviškai ir prancūziškai kalbančiai auditorijai Ženevoje. Vakaronėje Ciuriche galėjome ne tik dar kartą paklausti mums patikusių eilėraščių, bet ir įvairių įdomių istorijų iš kūrėjų gyvenimo, kūrybos pristatymų ir Poezijos pavasarių organizavimo.

Tais pačiais metais sužinojome, kad rašytojas, eseistas, vertėjas ir žurnalo „Vilnius Review“ vyr. redaktorius

Eugenijus Ališanka svečiuojasi Cugo kantone su trijų mėnesių kūrybine stipendija. Susidraugavome, prašėme aplankyti mūsų klubą. Jo kūrybos pristatymo vakaronė įvyko rugsėjo 10 d. Susitikimo metu rašytojas papasakojo apie sunkumus leidžiant žurnalą „The Vilnius review“, apie savo kūrybinius projektus ir laikiną gyvenimą Šveicarijoje. Vakaronės metu rašytojas paskaitė ištrauką iš jau Šveicarijoje sukurto esė „Cirkas atvažiavo“ ir sutiko mūsų „Šveicarijos lietuvių žinios“ laikraštyje per tris numerius ją išspausdinti.

2010 m. lapkritis buvo skirtas Nacionalinės premijos laureatės Vandos Juknaitės („Tariamasi iš tamsos“ ir „Stiklo šalis. Šermenys“) bei Lauros Sintijos Černiauskaitės kūrybai („Kvėpavimas į marmurą“ ir „Benedikto slenkščiai“) aptarti. Kvietėme rašytoją Vandą Juknaitę mus aplankyti, bet dėl didelės darbų naštos ir kitų įsipareigojimų atvykti negalėjo.

Į pirmąją 2011 m. (sausio 21d.) klubo vakaronęėjome ypač gerai nusiteikusios. Tą vakarą mūsų „Literatūrinio meniu“ kortelėje - mūsų Knygos klubo bičiulės Aldonos Ruseckaitės romaną „Marios vandens“. A. Ruseckaitė daugeliui mūsų Bendruomenės narių gerai pažįstama nuo Jono Mačiulio Maironio įamžinimo renginio 2007 metais bei jos kūrybos pristatymo 2008 m. Šveicarijoje. V. Siderkevičiūtė ŠLŽ Nr.18(25)

Knyga „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“ - pirmą kartą rankose. Z.Baltrušio nuotraukoje iš kairės - A. Ruseckaitė, J. Caspersen, D. Zelčiūtė, R. Vinciušienė ir D. Brunner

skiria visą puslapį ne tik vakaronei prisiminti, bet ir gan detaliam romano analizei, kuri skaitytojoms paliko giedrą nuotaiką, nors ir kalbama apie sovietinį laikotarpį. V. Siderkevičiūtė pavadino straipsnį „Šviesiu žvilgsniu į praeitį – su Aldona Ruseckaitė“, nes ir pati autorė sakė, kad romanas „Marios vandens“ yra „pagarbos atidavimas tėvams, tai kartai, ant kurios pamatų išaugome ir mes visi“ (psl.7).

Taip atkeliavome į savo veikos dešimtmetį. Šią gražią sukaktį paminėjome kartu su XXVII Knygos mėgėjų draugija (pirmininkė Dalia Poškienė) ir Lietuvos universitetų moterų asociacijos (LUMA) Kauno skyriaus (pirmininkė Liudvika Naginevičienė) nariais, Ciuriche suorganizuodami švietėjišką - literatūrinę konferenciją „Laiko ženklai kultūros istorijoje“. Visą kovo 26 dieną 56 Lietuvos ir Šveicarijos lietuviai buvo pasinėję į literatūrinės gelmės. Perskaityta virš 10 pranešimų įvairiais literatūriniais klausimais, apsiesta daugiamete veiklos patirtimi, pasidžiaugta pasiekimais. Buvo be galo džiugu, kad mūsų jubiliejų galėjome pažymėti su tokiu gausiu būriu literatų, švietėjų ir kūrėjų iš Lietuvos, - asmenybių, kurioms lietuviška knyga taip pat yra vertybė.

Mums, Šveicarijos lietuviams, Knygos klubas suteikia galimybę paimti į rankas l i e t u v i š k ą, o ne anglišką, vokišką ar prancūzišką knygą. Vien jau tai, kad ji iš ten ir kad išvingriuota gimtąja kalba – yra mums VERTYBĖ.

Marcelijus Martinaitis savo biografiniuose užrašuose „Mes gyvenome“ rašė: „Vien tik gyventi yra pr maža, reikia dar KAŽKO, kas nėra tik gyvenimas. O kas tai, nežinau iki šiolei“ (psl. 9). Manau, kad geriausiai tą KAŽKĄ apibrėžė mūsų tautos plunksnos milžinas, neseniai mus palikęs didis Žmogus ir rašytojas Justinas Marcinkevičius:

„Baisu būtų, Lietuva, pametus tave iš akių - kaip vaikystėje turgaus aikštėje ar per atlaidus Prienuų bažnyčios šventorių baltą motinos galvą perkeline skarele.

Būtų baisu sumaišyti tave su kitom, apsirikti, paimti už rankos ne ją...

Baisu būtų, Lietuva, išleidus tave iš akių, tavo ranką pametusiam būtų baisu...“

ILONA KATKIENĖ

KAIP BENDRUOMENĖS ŽINIASKLAIDA ĮŽENGĖ Į XXI AMŽIŲ ARBA ŠLB TINKLAPIO LIETUVIAL.CH ISTORIJA

Kiek pamenu, visada buvo kalbama, kad XXI amžiuje kiekviena save gerianti bendruomenė turi turėti savo puslapį, bet tiesiog nebuvo žmonių, kas norėtų ir galėtų tuo užsiimti. Taip apie tinklapio pradžių pradžią paklaustas atsakė Vilius Zabulionis - bendruomenės elektroninės žiniasklaidos tėvas.

„Elektroninė komunikacija bendruomenėje apsiribojo daugiausia ŠLB valdybos siunčiamu elektroniniu paštu registruotiems nariams, t.y. veiksmas tik į vieną pusę. Man kilo mintis įkurti vadinamąjį „mailing list“. Iš pradžių tai buvo tiesiog adresas, kuriuo siunčiami laiškai pasiekdavo visus sąrašo narius (nebūtinai vien tik ŠLB narius), vėliau perėjome į Yahoo grupę.

Taip per daugelį metų susikaupė nemažas archyvas, kuriame rasime tiek oficialių ŠLB pranešimų apie renginius, tiek pasiplepėjimų apie krepšinį ar Eurovizijos konkursą. Beje, kalbant apie Euroviziją, 2006 metais susirašinėjime kilo tokia karšta diskusija, kad kai kurie dalyviai pradėjo prašyti, kad išbraukčiau juos iš sąrašo, nes kiekvieną rytą jų pašto dėžutė persipildydavo laiškais, diskutuojančiais šia, nebūtinai visiems įdomia tema. Įvedžiau „cenzūrą“, kas vėlgi tiko ne visiems dalyviams. Taip pat bandžiau įsteigti atskirą susirašinėjamą «nerimtomis» temoms, bet jis irgi neprigijo. Šiuo metu egzistuoja labai gyva Šveicarijos lietuvių grupė Facebooke, o senasis sąrašas liko daugiau mažiau oficialiems pranešimams, kartas nuo karto pagyvinamiems Algirdo Žiogo komentarais”, - dalijasi mintimis Vilius.

ELEKTRONINĖS SVETAINĖS PRADŽIŲ PRADŽIA

Tinklapio lietuviai.ch **krikštamote** tapo Diana Brunner – būtent ji 2003 m. sausį užregistravo bendruomenės internetinę svetainę šiuo vardu, o jau tų pačių metų Vasario 16-osios šventei-minėjimui Šveicarijos lietuvių tinklapis išvydo dienos šviesą.

Bene didžiausia problema buvo gauti puslapiui informacijos. „Medžiaga, renkama laikraščiui, buvo „rezervuota“ laikraščiui, tad tiesiog dėdavom skelbimus ateinančius iš ŠLB elektroniniu paštu. Aišku, neretai atsitikdavo ir taip, kad straipsnis būdavo, bet nebūdavo laiko jo įdėti”, - prisimena tinklapio **gimdytojai** Vilius ir Sonata Zabulioniai.

„2008 m. pradžioje tinklapyje įdiegiau šiuolaikiškesnę turinio valdymo sistemą, o redaktorės pareigas perėmė Ilona, kuri, būdama profesionali žurnalistė, esant reikalui ir pati gali sukurti įdomaus turinio. Malonu matyti, kad tai, ką pradėjome prieš keletą metų, gyvuoja ir klesti“, - džiaugiasi Vilius.

KETVERI LIETUVIAL.CH AUGIMO METAI – Į PLOTĮ IR Į GYLĮ

Taip tapau penkerių metų tinklapio **augintoja**. Jau ketveri metai, diena iš dienos ieškau Lietuvos spaudoje Šveicarijos lietuvių dominančios informacijos, kalbinu renginių organizatorius, kuriems dažniausiai nebelieka nei laiko, nei fizinių resursų, kad pakankamai plačiai paskleistų žinią apie nuveiktus darbus. O ir kuklumas vaidina ne paskutinę rolę –visi čia plušame savo laisvalaikio, o dažnai ir nemiegotų naktų sąskaita, bet esame laimingi, nes gauname patį vertingiausią atlyginimą – spinduliuojančius džiaugsmu Šveicarijos lietuvių veidus ir, kas taip pat labai svarbu, – vis gausėjančias gretas šveicarų, kurie jau žino apie lietuvišką kultūrą ir žavisi ypač gražia lietuviybės integracija į vietinę aplinką.

Elektroninė svetainė supaprastino bendruomenės būrimo procesus. Internetinės apklausos tinklapyje padeda suprasti Šveicarijos lietuvių poreikius, o internetinė registracijos

į ŠLB renginius forma tapo tokia populiari, kad šįmet jau sulaukiau vos keleto anksčiau įprastų telefoninių skambučių iš norinčių užsiregistruoti į šventes. Tinklapyje skelbiami Eglės Kačkutės organizuojamos lituanistinio darželio-mokyklėlės „Ratas“ pamokėlių aprašai sulaukia šimtus, kai kurie net tūkstančius peržiūrų. Po Europą sklando legendos, kad jomis kaip pamokėlių planais naudojasi kitų lietuvių bendruomenių lituanistiniai darželiai, o taip pat ir emigravusios mamos, lietuviškai mokančios savo vaikus.

2009 METŲ PAPILDYMAI – ARCHYVAS, REKLAMA IR PORTRETAI

2009 m. pradžioje bendruomenės projektų apimtimis vis didėjant, tapo aktualus renginių finansavimo klausimas, tad pasiūliau idėją už nedidelį mokestį leisti tinklapyje mažas, neįkyrias, vienodo formato reklamines nuorodas. Per pastaruosius dvejus su puse metų jos papildė ŠLB biudžetą devyniais šimtais šveicariškų frankų. Atitinkamai atsirado ir straipsnių archyvo poreikis bei daug gražių atsiliepimų susilaukusi nauja rubrika „Portretai“. Maloniai bendradarbiaujant su rašytoja, buvusia ŠLB pirmininke Janina Survilaite Vaitkevičienė, rubrikoje skelbiami atsiminimai apie senosios kartos Šveicarijos lietuvių, o taip ir pokalbiai, straipsniai su naujosios emigrantų kartos lietuviais.

2010 METŲ NAUJOVĖS – ELEKTONINIS NAUJENLAIŠKIS, VIEŠASIS KALENDORIUS IR ŠLB LAIKRAŠČIO SKAITMENAVIMAS

Penktadieninio naujienlaiškio paskirtis - atkreipti ŠLB narių dėmesį į naujus straipsnius ir skelbimus, pasirodžiusius internetinėje svetainėje. O į viešąjį Google kalendorių vedami visi bendruomenės organizuojami, o taip pat rekomenduojami aplankyti renginiai, parodos, koncertai. Tokiu būdu nauja tinklapio rubrika „Artimiausi ŠLB renginiai“ padeda susigaudyti kartais net labai intensyviame lietuviškų įvykių Šveicarijoje sūkuryje.

2010 m. ŠLB valdybos prioritetinė veiklos sritis buvo bendruomenės istorijos rinkimas ir išsaugojimas. Nuspręsta skaitmenuoti visus ŠLB laikraščio numerius, kad jie taptų visiems prieinami. Šiandien visas „Šveicarijos Lietuvių Žinias“ nuo pat pirmojo, dar rankine spausdinimo mašinėle surinkto 1951 metų numerio iki šiandieninio jubiliejinio, galima peržiūrėti vietoje ar atsisiųsti pdf byla iš tinklapio rubrikos „ŠLB laikraštis“.

DŽIUGINA BENDRADARBIAVIMAS

2011 metais, bendruomenei peržengus tik tautiečius Šveicarijoje įtraukiančios veiklos ribas, o taip pat ženkliai suaktyvėjus informaciniam ryšiams su LR Ambasada Berne bei LR garbės konsulatais Šveicarijoje, subrendo būtinybė sukurti naują skyrį „Lietuva-Šveicarija“.

Džiugina tai, kad bendruomenė auga kokybės prasme. Atsiranda vis daugiau Šveicarijos lietuvių, norinčių ir galinčių pasidalinti savo profesinėmis žiniomis, vertingais pastebėjimais. Antai naujienomis iš Lietuvos literatūrinio gyvenimo

pastoviai aprūpina Virginija Siderkevičiūtė bei Janina Survilaite. Lietuvos teisinius reikalus budriai stebi ir pastebėjimais dalijasi dr. Tadas Žukas. Prancūziškos Šveicarijos dalies gyvenimo, o taip pat įdomių žinučių iš Lietuvos spaudos atsiumčia Rūta Lasauskaitė ir Eglė Kačkutė. Įspūdziais iš aktyvaus lietuviško jaunimo gyvenimo pasidalija Sofija Loiter. Optimistiškai tikiuosi, kad bendradarbiaujančių ir toliau gausės, o pagrindinė tinklapio funkcija – tarnauti Šveicarijos lietuviams – pildysis su kaupu.

PABAIGAI TRUPUTIS STATISTIKOS:

Per metus mūsų tinklapį aplanko virš 19 tūkst. svečių (11 tūkst. absoliučiai unikalių lankytojų), vidutiniškai 53 per dieną. Įdomu, kad mus labiausiai skaito svečiai, prisijungę iš Lietuvos – 2011 metais jų buvo net 9,1 tūkstančio, antroje vietoje - Šveicarijos lietuviai (8,2 tūkst.). Mūsų gyvenimu domisi ir Anglijos (327), Vokietijos (279) bei JAV (242) gyvenantys lietuviai. Be pagrindinio puslapio, populiariausi skyreliai 2011 metais buvo: Šveicarijos lietuvių bendruomenė, jos istorija (2253 spustelėjimai), Susitikimai (2176), Skelbimai (1666), Portretai (1171), Lituanistiniai darželiai (1163), ŠLB laikraštis (991).

Įdomu, kad 58% lankytojų pasiekė mus per google paiešką, 24% - tiesiogiai surinkę www.lietuviai.ch, 5,6% per facebooko tinklą, o 4,5% pas mus atėjo per LR Ambasados Berne tinklapį.

JANINA SURVILAITĖ VAITKEVIČIENĖ

„ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIŲ“ DEŠIMTMETIS

Prieš penkias dešimtis metų išleista „Šveicarijos lietuvių žinių“ laikraštį ėmėmės atgaivinti dviese: J.I. Vaitkevičienė, tuometinė ŠLB pirmininkė, ir dailininkė - žurnalistė Birutė Gujer. Senoji karta mūsų sumanymą palaimino, o iš naujai atvykusių pritarimo nebuvo. „Kam reikalingas keliems lietuviams laikraštis?“ – ironizavo... „Kas į jį rašys, kas jį skaitys?..“, Man su Birute ir keliems pritariančiams laikraščio tikslai buvo aiškūs: kalbėti aktualiomis mūsų veiklos temomis, stengtis, kad laikraštis vestų lygiavertį dialogą su visais Šveicarijos lietuviais ir kad Bendruomenės nariams būtų nemokamas.

Tuojuo pamatėme, kad temų yra daug, ir laikraščio leidybos idėja greitai pasiteisino.

Pirmųjų numerių tikslai: ŠLB istorija, kasdienybė, portretai, ištikimybė senoms ir kūrimas naujų tradicijų. Antrame numeryje aprašėme įsimintiną ŠLB 50-mečio šventę, kurioje prie šventinių stalų sėdėjo dar daug LB veteranų, pagerbtų PLB Valdybos Garbės raštais ir gėlėmis. Vėliau Saulė Valuckytė šventę gražiai prisiminė: išsivežiau „saulę ir tautiečių šilumą, todėl širdy šilta, gera ir gražu paliko ilgam... (ŠLŽ Nr.3)“.

Trečio numerio skyriuje „Prisiartinimas prie literatūros“, kurį vedė Jurga Rüesch, pradėjome ciklą apie prof. dr. J. Eretą, talpinome lietuvių rašytojų portretinius pristatymus. Laikraštyje pristatėme R. Gavelio, J. Kunčino, L. Gutausko ir kt. knygų vertimus į vokiečių kalbą, pradėjome informaciją apie „Alpių lietuvių“ ŠLB archyvinės knygos rengimą.

Įvairėjant tradicijoms, daugėjo temų. Trečiame numeryje, 2003 m., D. Brunner aprašė „Kalėdų senelio šventę“ vaikams, buvo pasidžiaugta pirmąja europine lietuvių emigrantų vaikų piešinių paroda, organizuota

Laikraščio atgaivinimu rūpinosi Janina Vaitkevičienė ir Birutė Gujer. Nuotrauka iš autorės archyvo.

dailininkės B. Gujer, įdėtas dailininkės Juzės Katiliūtės sveikinimas:

“*Mieli jaunieji menininkai, sveikinu jus iš Ženevos. Kai aš pradėjau piešti, buvau irgi maža, paskui - jauna. Menas-tai vienas iš žmogaus veiksmų, kur ne amžius nustato ribas: jeigu pasirinksit kitą kelią, - grįžti prie meno niekad nebus vėlu...*” Priede pristatytas spalvingas parodos katalogas. Vėliau Vaikų piešinių paroda apkeliavo ir pradžiugino visą eilę Ciuricho kantono mokyklų.

Nuo 4-ojo numerio laikraščio leidybinius rūpesčius perėmė Diana Brunner - plėtėsi rašančiųjų ir skaitytojų ratas. 4-ame numeryje L. Maldūnaitė aprašė pirmą kartą Šveicarijoje įvykusią Lietuvos fotomenininkų parodą: „Die Baltische Fotolinse“ Berno Holligen pilyje, pristatė parodos foto menininkus. Laikraštis ėmė tapti tikru mūsų veiklos metraščiu, jo siekiai įsibėgėjo - jis tapo visų laukiamas ir branginamas.

2001 m. pradėto ciklo apie prof. J. Eretą įžangoje pabrėžėme, jog savo studijoje „Užmirštieji baltai“ profesorius istoriškai įrodo lietuvių tautos išskirtinumą ir individualumą, baltų laikyseną „atrodyti romėniškai“, kaip priešingybę maskvėnų „bizantijai“, mūsų prigimtine teisę į laisvę, į saugią būtį ir buitį. Tai labai

svarbios mintys visų kartų ir viso pasaulio lietuviams emigrantams.

...Iš ten aš, iš ten, kur pėdsakai užžėlė... Kur tokia jauna –amžinai jauna- Vergovės pančių kalti nemokėjusi mano žemė. Iš ten aš, iš ten, kur šventraščiai buvo Širdyse surašyti žemdirbio ranka – Lyg arklu įrėžti neteislybei nutildyti... (S. Daunys. Nr. 3.)

Linkiu ŠLŽ laikraščiui ilgiausių metų! Tegu jis kelia aktualius Bendruomenei klausimus, o skaitytojai, atsakydami į juos, tesusimąsto, kuo esame ir galime būti įdomūs sau ir Lietuvai, kuo esame tvirti.

VILIJ
BISCHOFF
HANDSCHIN

TIK PASIAUKOJANČIŲ, GABIŲ ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ DĖKA JAU 10 METŲ TURIME GALIMYBĘ SKAITYTI „ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIAS“.

Ne kiekvienos užsienio šalies lietuviai gali pasigirti turintys savo bendruomenės laikraštį. Už mažesnę ar didesnę darbą, leidžiant, renkant medžiagą, koreguojant, maketuojant, rašant, esame labai dėkingi: Janinai Vaitkevičienei, Birutei Gujer, Dianai Brunner, Jurgai Ruesch-Wüger, Ingai Voglhofer-Zollinger, Jurgitai Kopitkovienei, Jūratei Caspersen, Jovitai Fink, Laimai Maldūnaitei, Dovilei Witkansky, Daivai Kallen, Žilvinui Katkui ir kt.

Trims iš jų pateikiau keletą klausimų:

- Kas paskatino ateiti į laikraštį?
- Kodėl nepasilikai toliau dirbti?
- Kokį laikraštį norėtum matyti, ką jame būtų galima patobulinti ar pakeisti?

JURGA SIMONAVIČIŪTĖ WÜGER (-RUESCH)

Baigiau Teatrolgijos, lietuvių kalbos ir literatūros fakultetą Klaipėdos universitete. Dar bestudijuodama pradėjau dirbti kultūrinėje plotmėje, meno galerijoje „Baroti“, bei žurnaliste dienraštyje „Klaipėda“. Gyvendama Šveicarijoje, sužinojau, kad ŠLB laikraštis ieško bendradarbės, - man tai buvo gera proga bent tokiu būdu pratęsti mėgiamą darbą, darytą Lietuvoje. „Šveicarijos lietuvių žinias“ redagavau, rašiau straipsnius apie tais metais mirusį poetą ir istoriką Stasį Daunį, pristaciau lietuvių ir šveicarų mokslininką prof. Juozą Eretą - Jakaitį, ištraukas iš savo esė.

Susiorientavusi Šveicarijoje, atradau daug įdomių veiklos sričių: jau

Jurga Simonavičiūtė Wüger (-Ruesch)

šešerius metus rašau straipsnius, meno, literatūros kritikas bei savo („Jurgas Tagebuch“) teatro dienoraščius į laikraštį „Schaffhauser Bock“ (www.bockonline.ch), vaidinu profesionalų ir neprofesionalų teatruose (2002 metais „Hamletas“, 2007 Stein am Rhein miestelio 1000 metų jubiliejaus proga pastatytame spektaklyje „No e Wili“, 2008 „Wurlitzer“, 2009 metais vasaros teatre, 2010 Heinrich von Kleist „Sudaužytas ašotis.“) Be to, dar dalyvauju keturių draugijų

„Kartą apėmė labai šiltas jausmas, kai aptikau mūsų laikraštį M. Mažvydo bibliotekoje.“

veikloje, prieš du metus vedžiau savo humoristinę televizijos laidą „Jurgos raudona sofa“ („Jurga's rotes Sofa“), skaičiau vietinėje televizijoje žinias. Visa tai lėmė, kad nebeliko laiko Šveicarijos lietuvių žinioms.

ŠLB laikraščio kokybė paskutiniu metu pagerėjo, bet būtų galima dar tobulinti. Norėtusi matyti daugiau žaismingumo, patrauklesnį apipavidalinimą, trumpesnius tekstus, daugiau erdvės nuotraukoms. Norėtusi daugiau straipsnių apie pavienių Šveicarijos lietuvių gyvenimą, pastangas prasimušti, apie tai, kaip jautėsi ką tik atvažiavę, ir kaip jaučiasi dabar. Nereikėtų vengti ir reklamos, - tai netgi pajavairintų laikraštį. Siūlyčiau pristatinti įvairias Lietuvos leidyklų leidžiamas knygas.

Inga Zollinger

INGA ZOLLINGER (BUVUSI VOGLHOFER-KAZLAUSKAITĖ)

Esu baigusi Lietuvių kalbos ir literatūros fakultetą Vilniaus universitete.

Atvažiavus gyventi į Šveicariją, pirmaisiais metais kamavo tėviškės ilgesys, todėl labai apsidžiaugiau gavusi pasiūlymą redaguoti „Šveicarijos lietuvių žinias“. Džiaugiasi, galėdama užsienyje

rašyti gimtąja kalba. Man patiko tai, kad ne tik Šveicarijos lietuviai, bet ir mano artimieji bei pažįstami Lietuvoje galėjo skaityti apie mūsų gyvenimą čia, Šveicarijoje. Kartą apėmė labai šiltas jausmas, kai aptikau mūsų laikraštį M. Mažvydo bibliotekoje.

Laikraštį redagavau apie dvejus metus. Ilgainiui pastebėjau, kad šiam darbui lieka vis mažiau laiko, o puse širdies ko nors dirbti negaliu ir nenoriu, todėl nusprendžiau šį trumpų gyvenimo etapą palikti savo atmintyje kaip gražų pirmųjų žingsnių Šveicarijoje prisiminimą. „Šveicarijos lietuvių žinios“ atspindi bendruomenės gyvenimą. Pastaruoju metu man susidarė įspūdis, kad laikraštis tapo turiningesnis. Vis dėlto galėtų būti pateikiama daugiau informacijos

Diana Brunner

naujai atvykusiems, pvz., apie diplomų pripažinimą. Norėčiau padėkoti dabatinei laikraščio redakcijos grupei už šaunų darbą ir palinkėti kuo didžiausios sėkmės.

DIANA BRUNNER

Prie laikraščio pridėjau rankas dar 2003 metais. Rašiau apie Advento šventę, Ircos Čaplikas klausinėjo apie stiklo meną, Augenijos Thormann apie tapybą. Laikraščio maketavimą perėmiau iš Birutės Gujer 2003 metų pabaigoje ir ketvirtas numeris jau buvo „mano gamybos“. Penktąjį numerį vėl paruošė Birutė, nuo septintojo iki dešimto numerio laikraštį redagavo ir ruošė Inga. Po to vėl perėmiau aš.

Maketavimo išmokau pati, padėjo

„Maloniausias jausmas būdavo atsidaryti iš spaustuvės parsivežtą dėžę su šviežiais laikraščiais ir pajusti savo triūso svorį ir kvapą.“

įgimtas smalsumas, pareigos jausmas ir nebijojimas daryti to, ko iki tol nedariau. Ilgai ir kantriai ieškojau spaustuvės, kad laikraščio spausdinimo kaina per daug neištuštintų bendruomenės kišenės.

Į kiekvieną numerį įdėdavau daug širdies, kiekvienas laikraštis man būdavo kaip kūdikis, kurį su virpesiu išleisdavau į gyvenimą. Maloniausias jausmas būdavo atsidaryti iš

spaustuvės parsivežtą dėžę su šviežiais laikraščiais ir pajusti savo triūso svorį ir kvapą... taip pat būdavo labai malonu žinoti, kad laikraštis laukiamas Lietuvoje ir kitose pasaulio lietuvių bendruomenėse.

Per tuos beveik 9 darbo metus buvo visko. Nemažiau būdavo raginti autorius, kad nevėluotų su straipsniais ir nuotraukomis (neiškentusi pati išmokau fotografuoti). Kai laikas „spausdavo“, ištisą gerą savaitę dienomis ir naktimis dirbdavau prie kompiuterio, kol įsiskaudėdavo nugarą, ašarodavo akys... Dėl laikraščio aukoju laiko kentėjo laisvalaikis, šeima. O atpildas?.. Žinoma, dirbame savo noru ir daug ką darome iš idėjos. Todėl labai norėtusi, kad laikraštis Šveicarijos lietuvių bendruomenėje nebūtų priimamas kaip savaime suprantamas dalykas, norėtusi pajusti dalykišką, dar labiau - teigiamą, bendruomenės narių atgarsį. Juk nė viena iš mūsų jokio materialaus atlygio už darbą negauna.

Paskutiniaisiais metais intensyviai įsitraukiau į kitos bendrijos veiklą, laiko lietuvių bendruomenei liko vis mažiau. O ir pati neįsivaizduoju savęs, dirbančios tą patį darbą 20 metų.

Ko linkėčiau laikraščio ateičiai - daugiau kiekvieno mūsų gyvenimo, rūpesčių ir džiaugsmų atspindžių, ne vien tik valdybos darbo aprašų. Būtų labai įdomu sužinoti apie mūsų

1951 - 2001 - 2011

2011 metų gruodis

Spausdinta
www.
esf-print.de

